

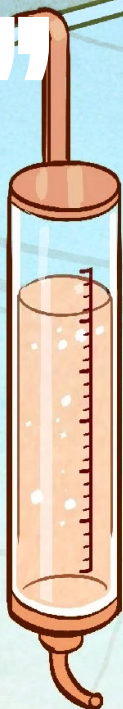
O'ZBEKISTON

TALABASI

2025.6. № 6 (27)

OVOZING
BORMI?

“
MUTLAQ
ISHONMANG
VA MUTLAQ
RAD ETMANG!
”

"ULUG'LARGA TAQLID HAM ULG'AYTIRADI..."

Ochig'i, ustozlarimizni azbaroyi yaxshi ko'rganimdan, ijodlarini hurmat qilganimdan shu taqlidlarga qo'l uraman. Yana muxlislarimizga bir narsani eslatmoqchiman, hech kim bir insonning ovozi o'zidek, aslidek o'xshata olmaydi, bu ilolsiz, albatta!

"HAYOTIMNING BOSH QAHRAMONLARI"

Kattakon kitob javonining tokchalarini o'zaro taqsimlab olib, har birimiz o'z kitoblarimizni joylashtirardik. Kechki ovqat paytida stol atrofida yig'ilganimizda, dadam "Bugun qaysi kitobni o'qidinglar?" deb so'rdilar.

MAOSHIMNI SUD QILING!

"Yoshlikda jamiyatni o'zgartirmoqchi edim. Endi esa jamiyat meni o'zgartirib yubormasin deb qo'rqib yashayapman".

YO'LDA ZO'RI SENMI, HAYDOVCHI?!

Harakatlanish chog'ida hammadan ham ko'proq piyodaga jabr bo'ladi, deb o'ylayman. O'zbekistonda piyoda yurish juda xavfli. Demak, shuning uchun ham mashinang bo'lmasa, seni uncha hurmat qilmas ekanlar-da...

"TTNING BOLASI" - SENING BOLANG!

Odam odamga hamla qilayotgan, o'z jigarining qoniga tashna bo'layotgan bugungi zamonda, ochig'i, hech narsaga ajablanmay qoldik. Hayrat, ajablanish hissi tobora o'lib, mustaqil tafakkur qilish qobiliyati so'nib borayotgandek...

MALAYLIK ENTIROSI

XX asr dunyo tartibotini o'zgartirgan, tomiri yolg'ondan suv ichadigan tuzumlar hokimiyatga kelgan davr bo'ldi. O'sha tuzumlarning merosxo'rlarida bugun ham malaylik qadrlanadi. Malaylar aziz joyda esa aql va iste'dod sohiblariga o'rin yo'q.

YOLQIN

TO'YCHIYEVNING "IMZO"SI

Rejissorvoqealarni shunchaki ko'rsatmaydi, balki inson ruhining ichki harakatini, hammaga ham bilinmaydigan qatlamini ko'rishga majbur qiladi.

O'ZBEKISTON TALABASI

Ma'naviy-ma'rifiy, ommaviy-uslubiy metodik jurnal

Bosh axborot hamkorimiz
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

Jamoat kengashi
Isajon SULTON
Alisher SHODMONOV
Rayshan ERMATOV
Olim TOSHBOYEV
Dilorom KARIMOVA
Nodir JONUZOQ
Nazokat AZIM
Abduvali XOLIQOV
Kamoliddin O'RINBOYEV
Gulmira MUSAJONOVA
Jenisbek PIYAZOV
Ayub SHAHOBIDDINOV
Iqbol QO'SHSHAYEVA
Bahrom IRZAYEV
Shahobiddin SHARIPOV

Muassis
"INTEGRATION CENTR UMID" MCHJ

Direktor
Chorshanbi XOLMATOV

Bosh muharrir
Sirojiddin IBROHIM

Navbatchi muharrirlar
Otash YASHIN
Maqsad OBIDJON

Jurnal tahririyat kompyuter markazida
terildi va sahifalandi

Sahifalovchi-dizayner
Rahmatjon YUNUSOV

Bir yilda 10 son o'zbek, qisman ingliz va rus
tillarida chop etiladi. 2022-yil 11-mayda
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot va
ommaviy kommunikatsiyalar agentligida
1590-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Obuna indeksi: 1393. Adadi: 850 nusxa.

Jurnalda e'lon qilingan materiallardagi dalil
va raqamlarga mualliflar javobgar. Muallif
fikri tahririyat nuqtai nazaridan farq qilishi
mumkin.

Tahririyat manzili: Toshkent shahri Chilonzor
tumani Novza ko'chasi 14-uy.

"Invest Book" bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Uchtepa tumani Foziltepa ko'chasi
12-B uy.

30.06.2025-yilda chop etishga ruxsat berildi.

Jurnal obunasi, sotuvi hamda reklama
xizmati yuzasidan
+99891 077 75 75
raqami orqali ma'lumot olishingiz mumkin.

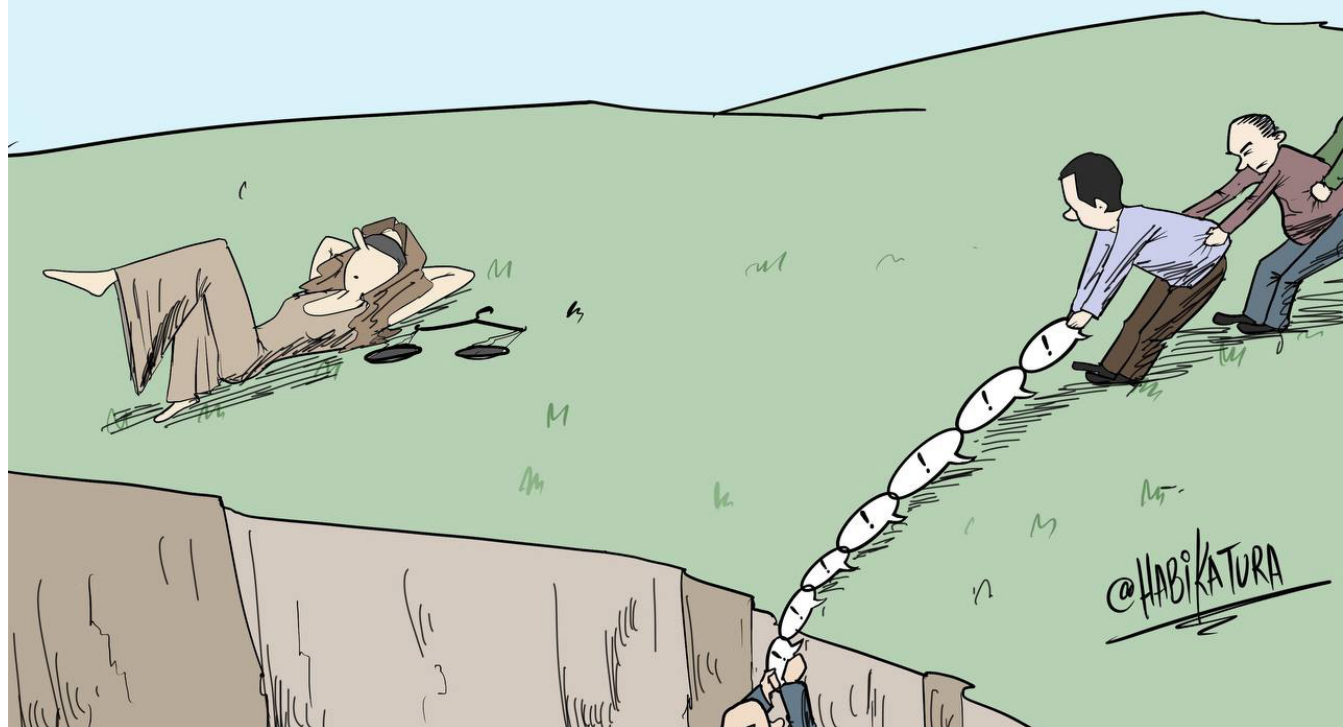
Maqolalar quyidagi manzil orqali qabul qilinadi:
@uzb_talabasi

MUNDARIJA

SAVOL HOKIMGU-YU, JAVOB TOG'AMDAN.....	02	NIHOLAXON AHMEDOVA: "MUTLAQ ISHONMANG VA MUTLAQ RAD ETMANG!"	24	"CHAQALOQLAR QOTILI"DAN "QORA O'RGIMCHAK" KACHA	50
G'UZOR YO'LLARI HAM RIMGA ELTGANDA.....	06	BORISHGA ARZIRLI MANZILLAR.....	30	"ITNING BOLASI" – SENING BOLANG!	55
YO'LDA ZO'RI SENMI, HAYDOVCHI?!	12	TANGANING IKKI YUZI.....	34	MAOSHIMNI SUD QILING!.....	58
"LAHZANI TUTIB QOL, YASHAB O'T LAHZANI..."	16	BARDOSH	36	YOLQIN TO'YCHIEVNING "IMZO"SI.....	62
BAHODIRJON FOZILOV: "ULUG'LARGA TAQLID HAM ULG'AYTIRADI..."	20	OVOZING BORMI?.....	38	"HAYOTIMNING BOSH QAHRAMONLARI"	66
		CHOYNAK	40	SIZ QANCHA XARAJAT QILASIZ?.....	70
		THE IMPORTANCE OF A TIME TABLE FOR STUDENTS.....	46		

SAVOL HOKIMGA-YU, JAVOB TOG'AMDAN...

Pora soʻzini eshitganda xayolingma birinchi boʻlib “boʻlak”, “parcha” yoki “parchalash” keladi. Ijtimoiy hayotimizdan kelib chiqqanda esa biror yumushingni hal qilib olish uchun beriladigan turli koʻrinishdagi moddiy boylik yoki qandaydir xizmat degan tushuncha anglashiladi. Biroq mana shu oldi-berdining oqibati ham pora soʻzining asl maʼnosiga borib toʻqnashadi. Kishilar oʻrtasidagi iliq munosabatlar parchalanadi, ijtimoiy hayot buziladi, siyosiy ustunlarga-da darz yetadi. Agarda bu gazaklanish oldi olinmasa, butun bir boshqaruv izdan chiqadi va bora-bora oʻzini oʻzi yeb bitiradi hisob.

Qadriyatlarimiz haqida toʻlib-toshib gapiramiz, maqtagulik boʻlmasa-da. Axir kattaga hurmat, kichikka izzat faqat oʻzbeklarda emas-ku! Ehtiyojmandga yordam qoʻlini choʻzish,

kelib chiqishidan qat'i nazar, ochiq chehra bilan muomala qilishni o'zimizgagina xos xususiyat deya olmaymiz. Bular shunchaki o'zini madaniyatli deb biladigan har qanday kishilik jamiyatiga xos yozilmagan qoidalar. Biroq qon-qonimiz, mitti hujayralarimizgacha singib, chuqur-chuqur ildizlar otib ketgan korruptsiyadek illatni negadir sezmaymiz, ko'rmaymiz yoki bu haqda gapirishni istamaymiz. Qo'y, indama, o'z boshingga o'zing g'alva keltirma, deymiz. Afsuski, mana shu sharmandali loqaydligimiz bilan o'z tagimizga o'zimiz suv quyib o'tirgandekmiz. Axir qachondan beri pul, sariq chaqalarga qul bo'lib qoldik?

Ochig'i, o'zimni oppoq ko'rsatishdan ancha yiroqman, men ham shu tanazzul sababchilaridan biri bo'lsam kerak. Yaqinda o'zim tug'ilib o'sgan qishloqqa borib, g'alati holga tushib keldim. Kimni uchratmay, bari pul haqida gapiradi. Ko'proq, yana ham ko'proq pul topish, unga uy, mashina, mol olish kerakligini aytishadi. O'zbekistonda qishloq qolmapti, go'yo. Nega unday deyapman, men haqiqiy qishloqliklarni pulga qaram bo'lman, kunini tomorqasi, sigiri ortidan ko'radigan, ertasiga tavakkal qilib yashaydiganlar deb kelganman. Ana shunda halovat bo'ladi, ana shundagina totuvlik bo'ladi, deb o'ylayman. Balki bu ham mening navbatdagi xatomdir. Bu qanday charxi kajraftorki (boshqa kimni ayblay, tushuning axir), butun jamiyatni bir yirtib, keraksiz narsaga aylantirish mumkin bo'lgan yaltiroq qog'ozga bog'lab qo'yish mumkin?

Meni taniganning bari poytaxtdan uy oldingmi, maoshing qanday, "leviy" ishlar ham qilyapsanmi, degan savolni hozirlab qo'ygandek, birinchi shu so'zlarni eshitaman. Taqvodor tanishim shunaqa deb tursa, o'zimni o'qitgan adabiyot muallimim sen ham "vayn" ol, boyib ketasan, deb vaysasa, uzoq bir qarindoshim (maktabda "ikkichi" edi) moshinasi bilan oldimdan changib o'tsa... qishloqda ortiq qolgim yo'q. Shahar-chi, deysizmi? Shaharni maqtamayman, lekin birov bilan birovning ishi yo'qligi uchun ham hozircha menga shunisi afzalroq.

Jurnalistik surishtiruv sabab o'zim yashaydigan tumanda davlat tashkiloti xodimlarini majburiy mehnatga jalb qilish holatlariga aniq-

lik kiritish maqsadida hokimlik vakiliga so'rov yubordim. Nega aynan hokimlikka deb o'ylaysiz? Chunki majburiy mehnat jabrdiydalarining guvohlik berishicha, tuman hokimining o'zi tashkilotlar rahbarlariga buyurgan emish. Nahotki, shunaqa bo'lsa, axir davlatning ijro bo'g'inida bunaqa jinlilik bo'lmasa kerak, bu anglashmovchilik deb, so'ragan joyim edi. Keyin nima bo'ldi, so'raganim o'zimga kaltak bo'lib qaytdi! Haligi xodimlarini o'z vazifasidan boshqa ishlarga majburlagan rahbar kishi tog'amning yaqin tanishi bo'lib chiqdi. Kamiga, uning qo'l ostida yana bir qarindoshim ishlashini bilib oldim. Hokimlikka so'rov yubordim-u, javobini tog'amdan eshitdim. He-he, qoyilmisiz? Kimlarningdir manfaati uchun kimlardir poypatak, muammoni ko'targan kishi chorasiz. Suf-e sizdaychikin qonunbuzarlarga, dedim-da, bu ishni boshqa hamkasbimga ta-

yinladim. Hafsalasi pir bo'lgan odamni ko'rganmisiz, o'zini notavon, bechora his qiladi, qo'li boshqa ishga bormay qoladi. Tanish-bilishchilikni shunaqangi yomon ko'riblar ketaman, ishchanlik kayfiyatini balchiqqa bulg'aydi. Sizga aytсам, bu ham korrupsiyaning bir ko'rinishi. Korrupsiya degani pul yoki bir martalik bozor-o'char qilib berish degani emas. Chunchaki mansab vakolating doirasida qonunni chetlab o'tishing, navbating kelmagan mahal ishingni tezroq bajarib berganlari uchun boshing yerga tekkuncha ta'zim qilishing, hadiya, sovg'a deya cho'ntagiga allambalolar solib qo'yishing – hammasi bir go'r.

Poraxo'rlikni rasmiy tilda korrupsiya deyishadi va rasmiyatchilik uchun u bilan kurashib ham turishadi. Ha, ba'zan qo'llari baland keladi, o'zlari

istaganlari uchundir-da, kim bilsin. Har kun guvoh bo'lasan – qaysidir tashkilotning hisobchisi, yoshlar yetakchisi yoki hokim o'rinbosari falon miqdordagi pora bilan qo'lga tushibdi. Negadir bularning qarmog'iga nuqul mayda "baliq"lar tushaveradi. Fikri ojizimcha, jamiyatning eng quyi bo'g'inlarigacha korrupsiya bolalab ketganiga asosiy sabab – pastdagilar tepadagilardan rang olib, ularga tegmayapti-ku, bizga balo urarmidi, degan tushunchada yurishadi. Bekorlarning beshtasini yebdi. Aynan "balo" ularga uradi-da...

Universitetda tiniq orzular bilan o'qishni boshlagandik. "Mustaqillik darsi"da yurtimizning kundan kunga chiroy ochib borayotgani, har jahbada ildamlab borayotgani, ayniqsa, ta'lim sohasi gurrakayotgani haqida va'zlarni tingladik. Bu, albatta, bizni chuqur ruhlantirgan. Oqibat nima bo'ldi? Birinchi semestrning o'zidayoq biz havas qilgan po'rim kiyingan, qaddi-qomati kelishgan, o'ziga to'q domlalarimiz cho'ntagimizga hamla qila boshladi. Og'zidan chiqqan so'ziga mahliyo bo'ladiganimiz, ideal shaxs qanday bo'ladi, deganda ro'baro' qilinadigan ustozlar bir lahzadayoq ko'z o'ngimizda bechora quyonga hamla qilayotgan ochko'z bo'riga aylangan edi. Tavba-tavba! Ilmini xor qilibdi bular, dedik ichimizda.

Shundan keyin men kabi yana ikki do'stim hammadan yaxshi o'qib ham baholarni 3 ga yopish mumkinligini isbotladik. Aniqrog'i, domlalarimiz isbotlashdi. Mana shu kartina mening universitetdan ko'nglim qolishiga, muallim bo'lish orzusidan va yana bir necha maqsadlarimdan mosuvo bo'lishga yaxshigina turtki bergan.

Shu vaqtgacha ko'zim ko'rib guvoh bo'lganlarim, eshitib yoqa ushlaverib, pora bilan ishini bitirib ketayotganlarga hadeganda

hayron qolmaydigan kishi bo'ldim. Axir endigina tug'ilgan chaqaloq ham korrupsiyaga aralashib qolganini qayerdan bilsin? Tibbiyot sohasining o'zi shifotalabligini bilib turgan holda tug'ilajak farzandga yaxshi qarashlari, eson-omon qo'lgan olishlari uchun hamshiralarning ra'yiga qarshi borib bo'larmidi? Bolani bog'chaga navbatga qo'yish va bu navbatni qisqartirish uchun ham pul taklif qilishlarini-chi? Pulsiz, birovning hojatini chiqarmasdan ham ishingni bitirish mumkinmi axir? Yo'q!

4-5 yil ilgari maktablarda, umuman, aksariyat davlat tashkilotlarida psixologlar uchun ish o'rinlari ochilishi aytilganida, OTMLlarda shu yo'nalishga o'qishga topshiruvchilar soni ortib qoldi. Super kontraktga o'qiganlarning ham ko'ngli to'q edi – talab bor ekan, demak psixologlarga ish topiladi. Ana shunday yosh kadrlardan biri – o'zimning do'stim. Maktabga ishga kirish uchun direktor undan dastlabki 3 oylik maoshini so'ragan. Uch oy tekin ishlaydi, keyin 1,5 mln oylik oladi. Qoyilmisiz!? To'rt yil o'qigani-yu oshirilgan kontrakt to'laganining o'zi alam qilmasmidi?

Poraxo'rlikka barham berish, uni ildizi bilan qo'porib tashlash uchun kabinetda o'tirib, statistika qilib, bu yil shuncha qonunbuzarni ushladik, keyingi yil buncha natijaga erishamiz, deyish, nazarimda, rasmiyatchilikdan nari emas. Bizga qadimdan ishlab kelgan mexanizm kerak. Nega qattiq jazo qo'llashdan cho'chiymiz? Yoki o'zimiz qo'ygan tuzoqqa o'zimiz tushishdan qo'rqamizmi? Ha, hamma gap ana shunda-da!

Qadimgi Bobilda Hamurappi qonunlariga asosan, agar pora tufayli kimningdir mulki yoki hayoti zarar ko'rsa, poraxo'r ham o'sha oqibatga mahkum qilingan. Masalan, nohaq qatl bo'lsa, poraxo'r ham o'limga hukm qilingan. Sudya yoki amaldor pora olib, adolatsiz hukm chiqarsa, jarimaga tortilgan yoki lavozimidan chetlatilgan.

Qadimgi Rimda esa pora olgan hokim va sudyalari lavozimidan mudratsiz chetlatilgan, mol-mulki musodara qilingan, ayrim hollarda qamoq yoki surgun qilingan. Agar pora oqibatida davlatga katta zarar yetkazilsa, o'lim jazosi ham qo'llangan.

O'rta asrlarda musulmon davlatlarida poraxo'rlik bilan ayblangan kishilarning mol-mulkleri tortib olingan, lavozimidan chetlatilgan, ayrim hollarda qamoq va jismoniy jazo qo'llangan. Saljuqiylar va Temuriylar hukmronligida poraxo'r amaldorlarni daraxtga osish yoki surgun qilish holatlari bo'lganligi aytiladi.

To'g'ridir balki, u qadar o'lim jazosi lozim emasdir, ammo juda sharmandali qilib jazolash, boshqalar uchun o'rnak bo'larli qilib ta'zirini berish yaxshiroq. Va shuningdek, faqat mayda "baliq"lar emas, "nahang"larni ham ayamaslik ortidan qonunlar hamma uchun barobar ishlashiga ishonch paydo bo'lsa ajab emas.

Biroq bu jarayon juda murakkab, yarim yo'lga yetmasdan kuch va ishtiyoq so'nadi, so'ndiriladi. Maqsaddan toyiladi. Ha, so'ngso'zni umidbaxsh so'zlar bilan bezamoqchi emasdim. Quruq va yolg'on gap hech kimning qornini to'ygazmaydi. Balki hamma o'ziga to'g'ri, vijdoniga sodiq bo'lib, nomai a'moli nimalar bilan to'layotganiga bir-bir qarab qo'ysa, o'zini o'zi taftish qilib borsa, qachonlardir hammasi iziga tushib qolar. Agarda qaysidir qing'ir ish boshida tursangiz-u, ichingizda kimdir "ey, bu yaxshi emas, buning ortidan boshingga balo kelishi mumkin" deyayotgan bo'lsa, bilingki, hali vijdoningiz uyg'oq. Sizda imkon bor, shaytonni bo'ysundirish, haqqa ergashish imkonini.

Otash YASHIN

G'UZOR YO'LLARI HAM

RIMGA ELTGANDA...

DEBOCHA

Bugungi kunda mamlakatimizda yoshlarga bo'lgan e'tibor davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tashabbuslari bilan ta'lim tizimi, yoshlar salohiyatini qo'llab-quvvatlash hamda ularning ilmiy va ijodiy imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, xorijiy oliy ta'lim muassasalarida o'qish, ilmiy-amaliy loyihalarda ishtirok etish va xalqaro tajriba orttirish uchun yaratilgan sharoitlar yoshlarning orzu-intilishlarini ro'yobga chiqarishida mustahkam poydevor bo'lib xizmat qilmoqda.

Men faxr bilan ayta olamanki, ushbu imkoniyatlardan to'laqonli foydalanib, o'z maqsadlarim sari dadil intilayotgan yoshlarning biriman. Ta'lim va izlanish yo'limda ota-onamning qo'llab-quvvatlashi, ustozlarimning mehnati, eng asosiysi esa mamlakatimizda yoshlarga berilayotgan e'tibor mening eng katta kuchim va ilhom manbayim bo'ldi. Shu bois men nafaqat shaxsiy muvaffaqiyatlarimni, balki o'z tajribamni yurtimiz taraqqiyoti uchun safarbar etishni oldingma maqsad qilib qo'nganman.

O'ZIM HAQIMDA

Men Afruza Fayzullayeva, Qashqadaryo viloyati G'uzor tumanida tug'ilganman. Ziyolilar oilasida ulg'ayganim men uchun katta baxt. Oilamizda dadajonim hamda bobojonim boshqaruv lavozimlarida faoliyat yuritganlari bois yoshligimdan rahbarlik va tashkiliy ko'nikmalarni kuzatdim, asta-sekin o'zimda ham bu sifatlar shakllanib bordi. Oilamizdagi ilmiy va ma'naviy muhit esa meni doim izlanishga, yangi narsalarni o'rganishga undab keldi. Ustozlarim va ota-onamning qo'llab-quvvatlashi tufayli bugungi yo'limni topdim.

YANGI MAQSADLAR SARI...

Maktab yillarim yurtimizning chekka qishloqlaridan biridagi oddiy maktabda o'tdi. O'sha davrlardan o'z qiziqishlarim asosida boshqaruv sohasida o'qishga qat'iy qaror qilgan edim. Shu bilan birga, kelajakda yetuk soha mutaxassisi bo'lish uchun ingliz tili va matematika fanlarini chuqur o'rganishga alohida e'tibor qaratdim. Maktab va kollejni tugatgach orzularim sari qadam tashlab, poytaxtning eng nufuzli OTMLaridan birida tahsil olishni niyat qildim. Buning uchun IELTS imtihonini topshirib, davlat test sinovlaridan muvaffaqiyatli natija ko'rsatdim va Toshkent davlat iqtisodiyot universitetining Xalqaro turizm fakulteti, "Mehmonxona biznesini tashkil etish va boshqarish" yo'nalishiga talabalikka qabul qilindim. Bu men uchun katta bosqich edi. Chekka qishloq hududidan chiqib, orzulari sari dadil intilayotgan bir qizning hayotida yangi maqsadlar, katta orzular paydo bo'ldi.

ILK YUTUQLAR

Bakalavr bosqichida sohamga bo'lgan qiziqishim tufayli ko'plab yutuqlarga erishdim. To'rt yil davomida eng yaxshi bilimlarni o'zlashtirishga astoydil harakat qildim. O'sha yillarda turizm sohasi nafaqat bizning tumanda, balki butun mamlakatimizda endigina rivojlanayotgan edi. Shu sabab dastlab sohamga qarshiliklar ham bo'ldi, lekin qiziqishim va qat'iyatim tufayli barcha to'siqlardan o'tdim. Eng quvonarlisi, 3-kursda imtihonlarni muvaffaqiyatli topshirib, universitet tomonidan xalqaro dastur orqali turizm eng rivojlangan shahar hisoblangan Dubayga 6 oylik amaliyot dasturiga yo'llanma oldim. Dubaydagi 5 yulduzli nufuzli mehmonxonada nazariy bilimlarimni amaliyotda qo'llab, katta tajriba orttirdim. Qiziqishim va mehnatim e'tirof etilib, "Eng yaxshi amaliyotchi" nominatsiyasi bilan taqdirlandim. Amaliyotdan qaytgach, o'rganganlarimni mamlakatimiz mehmonxona tizimida ham qo'llashga harakat qildim, shu orqali sohaning rivojiga oz bo'lsa-da hissa qo'shdim.

Dubaydagi 5 yulduzli nufuzli mehmonxonada nazariy bilimlarimni amaliyotda qo'llab, katta tajriba orttirdim

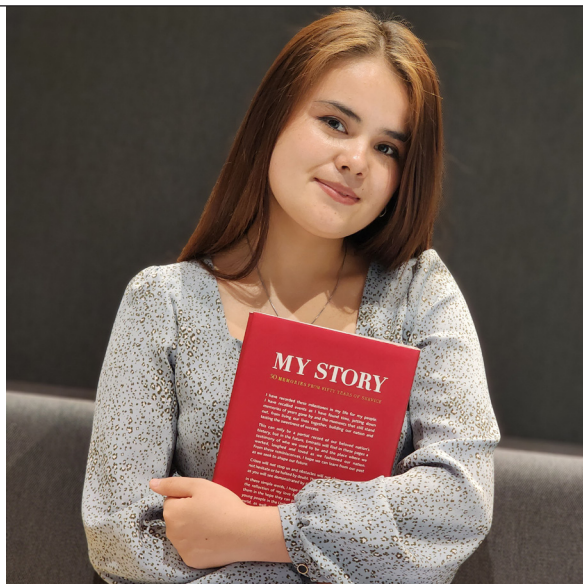
TA'LIMDAGI FARQLAR

Italiyada ta'lim jarayonida mustaqil o'qishga juda katta e'tibor beriladi. Talabalardan ko'proq o'z izlanishi, o'z tajribasini yaratishi talab qilinadi. O'qituvchi yo'l-yo'riq ko'rsatadi, ammo bilimni chuqurlashtirish va amaliyotda sinab ko'rish ko'proq talabaning o'z zimmasida bo'ladi. O'zbekistonda esa ko'proq dars jarayonida o'qituvchining nazariy tushuntirishlariga tayangan holda bilim beriladi. Bu ham mustahkam poydevor yaratadi, lekin Italiyadagi kabi mustaqil izlanish, loyiha va amaliy mashg'ulotlarga kengroq imkoniyat bo'lsa, yana-da samarali bo'lishi mumkin. Menimcha, ikki tizimning eng katta farqi shunda: O'zbekistonda ko'proq o'qituvchi omili muhim bo'lsa, Italiyada talabaning mustaqil o'qishi va tashabbuskorligi markazda turadi.

QAYDASAN, ITALIYA?

Bakalavr bosqichini imtiyozli diplom bilan yakunladim. Shundan so'ng sohaga yana-da chuqurroq kirib borish maqsadida magistratura bosqichini turizm rivojlangan davlatlardan biri bo'lgan Italiyada davom ettirishni ko'zladim. Hozirda dunyoning QS reytingida 132-o'rinda turuvchi nufuzli Sapienza universitetining "Economics and Communication for Management and Innovation" yo'nalishida tahsil o'layman. Magistraturaga qabul xatini olganimdan so'ng, prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan tashkil etilgan "El-yurt umidi" jamg'armasi stipendiyasiga hujjat topshirdim. Imtilhonlardan muvaffaqiyatli o'tib, 2024-yilgi stipendiant sifatida e'tirof etildim. Bu men uchun katta mas'uliyat bo'ldi va yana-da ko'proq bilimlarni egallab, mamlakatimizda sohaning rivojiga o'z hissamni qo'shishni maqsad qildim.

MEHMONDO'STLIGIMIZNI QADRLASHADI

Yuqorida ta'kidlaganimdek, Italiyada talabaga beriladigan erkinlik ancha yuqori. Bu erkinlik nafaqat ta'lim jarayonida, balki talabalar hayotida ham seziladi. Men uchun Italiyada magistratura dasturining eng katta qadri bu networking, ya'ni turli davlatlardan kelgan talabalar bilan fikr almashish, birgalikda loyihalarda ishlash imkoniyatidir. Italiyada o'zbek talabalariga munosabat juda iliq. Bizni mehnatsevar, mas'uliyatli va intiluvchan xalq sifatida qadrlashadi. O'zbek talabasining o'zini namoyon qilishi, boshqalardan ajralib turishi uchun imkoniyatlar ko'p. Bu esa nafaqat shaxsiy yutuq, balki yurtimiz obro'si uchun ham katta mas'uliyatdir. Shuningdek, ular bizning mehmondo'stligimizni ham juda qadrlashadi. Har doim madaniyatimizni targ'ib qilish maqsadida kichik "palov party"lar tashkil qilamiz. Bu orqali boshqa millat vakillari nafaqat o'zbek oshxonasi, balki xalqimizning samimiyligi va mehribonligini ham his qilishadi.

O'RGANADIGANLARIMIZ KO'P

Bugungi kunda mamlakatimizda turizm sohasi kundan kunga rivojlanib bormoqda. Italiyadan o'rganadigan jihatlarimiz juda ko'p, xoh bu boshqaruv tajribasi, xoh xizmat ko'rsatish sifati, xoh innovatsion yondashuv bo'lsin. Shu bois men bu yerda egallayotgan amaliy va nazariy bilimlarimni kelajakda O'zbekistonda keng qo'llashni, yangi loyihalar ustida ishlab, turizmni iqtisodiyotning "drayver" sohalaridan biri sifatida yana-da rivojlantirishni maqsad qilganman.

Madaniyatimizni targ'ib qilish maqsadida kichik "palov party"lar tashkil qilamiz

MADANIY SHOK BO'LMADI...

Italiyaga borishimdan oldin Dubayda amaliyot dasturida ishtirok etganim tufayli madaniy shok masalasida biroz tajribaga ega bo'lib borgan edim. Shu sababli katta qiyinchilik bo'lmadi. Asosiy moslashish jarayoni iqlim bilan bog'liq bo'ldi. O'zbekiston ob-havo sharoiti Italiyadan ancha farq qiladi. Til masalasida ham dastlab biroz qiyinchilik sezdim, lekin ingliz tilida erkin muloqot qila olishim jarayonni ancha yengillashtirdi. Taomlar va odamlarning turmush tarzi esa men uchun qiziqarli tajriba bo'ldi. Italiya xalqining samimiyligi, talabaga bo'lgan ochiq munosabati moslashuvimni osonlashtirdi. Bu yerda talabaning bir kuni, asosan, mustaqil ta'limga yo'naltirilgan. Mashg'ulotlardan tashqari ko'p vaqtni kutubxona, ilmiy tadqiqotlar yoki guruhli loyihalarda o'tkazamiz. Shu bilan birga, turli millat vakillari bilan do'stlashish, madaniyatlar almashuvi ham talabalik hayotining ajralmas qismiga aylanadi.

TAYYOR TURISHINGIZ KERAK!

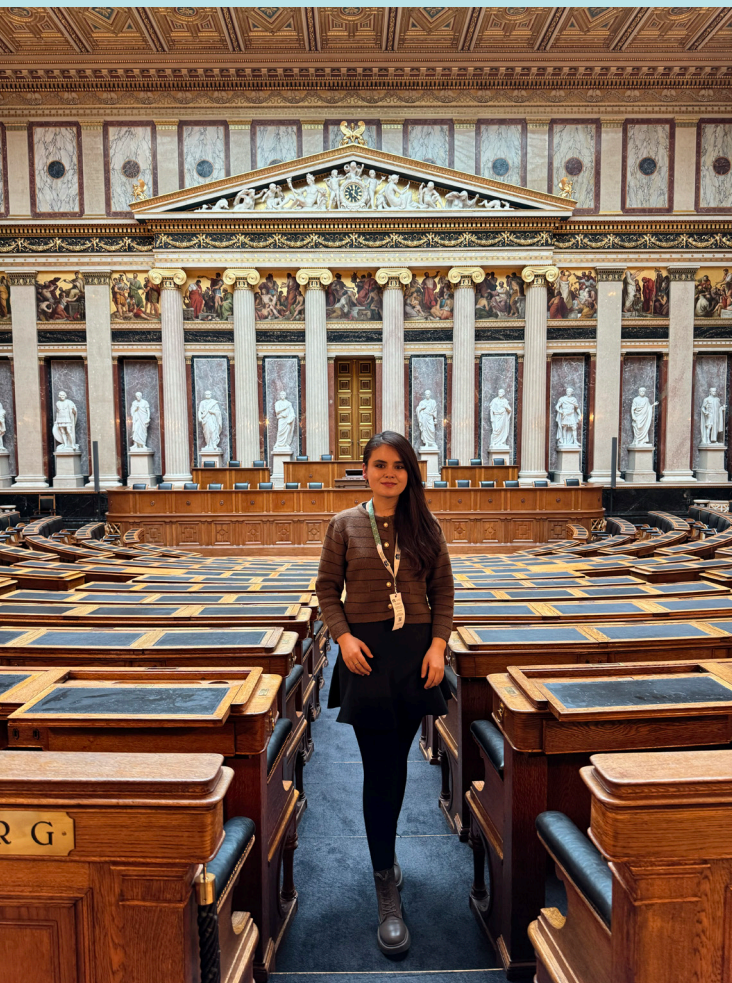
Chet davlatda tahsil olishning o'ziga yarasha qiyinchiliklari bor. Eng avvalo, bu yolg'izlik va doimiy ravishda o'zingizga bo'lgan mas'uliyatni his qilishdir. Har bir muammoni o'zingiz mustaqil hal qilishga tayyor turishingiz kerak bo'ladi. Bu esa, tabiiyki, talabaning "problem-solving" ko'nikmalarini ancha rivojlantiradi. Menda esa eng katta o'zgarish o'z-o'zimga nisbatan ishonchning oshgani bo'ldi deyolaman. Mustaqil yashash, qarorlar qabul qilish va yangi muhitga moslashish jarayonlari o'zingizga bo'lgan ishonchimni ancha mustahkamladi.

KUZATUVLARIM

Italiyada tahsil olayotganimda ham o'zbek xalqiga xos qadriyatlarni – samimiylilik, mehr-oqibat va mehmondo'stlikni asrab qolishga intilaman. Ushbu qadriyatlar xalqaro muhitda do'stona aloqalarni mustahkamlash hamda madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, Italiyada talabalar hayotida ustuvor bo'lgan mustaqillik, vaqtni samarali boshqarish va o'z ustida muntazam ishlash madaniyatini kuzatdim. Bu tajribani kelgusida ilmiy-amaliy faoliyatimda qo'llashni maqsad qilganman. Italiyaning iqtisodiy va madaniy hayotida O'zbekistonga o'rnak bo'la oladigan jihatlar ham ko'p. Xususan, turizmni iqtisodiyotning strategik tarmog'i sifatida rivojlantirish bo'yicha tajribasi hamda tarixiy-madaniy merosni asrab-avaylash va uni turizmga samarali integratsiya qilish amaliyoti mamlakatimiz uchun dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Italiyaning iqtisodiy va madaniy hayotida O'zbekistonga o'rnak bo'la oladigan jihatlar ham ko'p

Chet elda tahsil olgan yoshlar mamlakatimiz kelajagida muhim rol o'ynaydi, deb hisoblayman. Chunki ular xalqaro tajriba, zamonaviy bilim va innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirib qaytadi. Eng asosiysi, bu bilimlarni O'zbekiston sharoitiga moslashtirib, yangi loyihalar, tashabbuslar va islohotlarda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bunday yoshlarning faoliyati nafaqat muayyan soha rivojiga, balki xalqaro maydonda yurtimiz nufuzini oshirishga ham xizmat qiladi. Shu ma'noda, chet elda o'qigan har bir yoshning mas'uliyati Vatan taraqqiyoti uchun bilim va tajribasini safarbar qilishdan iborat, deb o'ylayman.

MILAN

Italiyaning ko'plab shaharlarida bo'ldim, ammo menga eng ko'p yoqqani Milan shahri bo'ldi. Bu shahar menga shunchaki go'zalligi bilan emas, balki unda tarix va zamonaviylikning uyg'unlashgani bilan yoqdi. Bir tomonda qadimiy me'morchilik obidalari, boshqa tomonda esa zamonaviy biznes markazlari, innovatsion g'oyalar va moda industriyasi mujassam. Shu jihat bilan Milan menda katta taassurot qoldirdi.

ENG KULGILISI

Hech qachon esdan chiqmaydigan voqealar ko'p bo'lgan. Eng kulgilisi Italiyaga birinchi marta boranimda uy topmasdan, hatto mehmonxonani ham oldindan band qilmasdan yo'lga chiqqanim edi. Bunga sabab ijtimoiy tarmoqlar orqali uy topa olmaganim edi, o'qishim boshlanib qolgani uchun esa baribir jo'nab ketishga majbur bo'ldim.

Maqsad OBIDJON yozib oldi

YO'LDA ZO'R SENMI,

HAYDOVCHI?!

Bu yerda gap qaysi viloyatning haydovchisi mashinani qanday boshqarishi yoki uning xarakteri haqida emas, umuman, bizdagi haydovchilik madaniyatidagi bir-ikki to'ntoqliklar borasida o'z-o'ziga fikrlar yuritmoq istadi bu ko'ngil. Xo'p, nima kerak shu mavzuni kovlashtirib, deysizmi? Bu yerda gap ko'p, oxirida tushunib olarsiz.

Jamiyatda qonun-qoidalarga rioya qilish, uni buzmasdan harakatlanish umr foydasiga ishlashini hamma yaxshi tushunsa kerak.

Biroq bilib turib ham, mensimaslik yoki menga hech narsa qilmaydi, degan xom-xatala o'ylar bilan yashab yuraverar ekanmiz. Baraka topsin, kim ixtiro qilgan bo'lsa ham – xavfsizlik kamari uncha-muncha vaziyatlarda inson hayotini saqlab qoladigan zo'r matoh. Ulovingizni o't oldirishdan avval kamarni shundoq ildirib qo'yasiz, tamom. U sizga ortiqcha yuk bo'lmaydi. Qorningizni qisib turmaydi (qisayotgan bo'lsa, sal ozing-da, birodar). Mashina to'satdan tormozlanganda yoki keskin silkinishlar chog'ida kamar avtomatik tarzda sizni o'rindiqqa mahkam quchib oladi. Natijada qovurg'angiz rul chamberagiga qarsillab urilmaydi yoki old oynadan uchib chiqib ketmaysiz (uzr, o'zimni shunaqa maydalab tushuntirishga majbur his qilyapman). Dey-

lik, shimingiz tushib ketmasligi, oyoq kiyimingiz yechilib qolmasligi yoki baland attraksiondan yiqilib tushmasligingiz uchun mahkamlanadigan kamar-bog'ichlarni taqib olasiz-ku, mashina kamari ham shunday vazifani bajaradi, xolos. U sizning qandaydir erkinliklaringizni cheklamaydi.

Mana, kamarning vazifasini bilib oldik, endi uni taqishdan bizni to'sib turadigan holatlarga aniqlik kiritsak. Kimlardir kamar taqsam nafasim bo'g'iladi, o'pkam kasal, badanimda yara bor, oppoq kiyimim dog' bo'lib qoladi (kamari kir-chir bo'lib yotadigan haydovchilarning gapi) va yana boshqa bahonalarni qalashtiradi. Shuncha sababing bor ekan, mashina haydamay qo'yaqol, deging keladi.

Maktabda boshqalarga o'xshamaslik, hech kim yurmaydigan yo'ldan yurish, qilmagan ishlarni qilish bilan maqtanadigan sinfdoshingiz bo'lgan-a? U bitta o'zi uyga vazifani bajarmagani uchun o'zicha xursand bo'lganini ham ko'rganmisiz? Ana shunday bodi kishilar oddiy qoidalarini mensimasligi bilan qanchalar "kuchli" ekanliklarini doim ko'z-ko'z qilish bilan ruhan quvvat olishadi, nazarimda. Go'yoki, ular hammadan zo'r, boshqalar esa past nazar bilan qarashga arzigulik. Mashinada xavfsizlik kamarini taqmaslik bilan mag'rurlanuvchi fahm-farosatdan mosuvo kimsalar ham qachonlardir o'zida ana shunday xarakterni shakllantirgan degan xulosa bor menda. Bu qanchalar to'g'ri, bilmadim, lekin intizomli va mulohazali, tartibli bo'lib tarbiya topgan odam bunday noma'qulchilikni o'ziga ep ko'rmasa kerak.

Bizdagi yo'l harakati qoidalarida kamar taqmagalik uchun ma'lum miqdorda jarima belgilangan. Qarang-a, haydovchining xavfsizligi uchun uning cho'ntagiga zarar yetkazib bo'lsa-da kamar taqishni majburiy qilishgan (pul topiladi, sog'lik topilmaydi). Menimcha, bu g'amxo'rlik – ortiqcha. Yo'q, o'lib ketavermaydimi, deyishdan yiroqman. Shunchaki, bu madaniyatni nozik tarzda va medaga tegmaydigan qilib targ'ib qilib borish kerak.

Hozirgi kunda kamar taqmagalik holatlarini kuzatuv kameralari orqali aniqlashmoqda. Bunda kameraga o'rnatilgan aqlli dastur haydovchi o'rindig'idagi shaxsni bir lahzada skaner qiladi, agar u kamar taqmagan bo'lsa, suratga olib, jarima yozadi. Ba'zi bir ustomonlar esa o'ng qo'lini ko'ksiga qo'yib "salom" ham berdi (buni YPXning no'noq xodimlaridan biri tavsiya qilgandi...tavba),

Pista-po'choq novellalardan haydovchilar uchun foyda bo'lsin

futbolkasiga chapdan o'ngga qarab tasma tiktirdi, alhol foyda bermayapti. Yana ayrimlari kameraga yaqin qolganda xavfsizlik kamarining bir uchini pastga tortib turar ekan-u, o'tib bo'lgach qayta joyiga qo'yar ekan. To'g'risi, umrimda bunaqa qo'rqqoqlarni ko'rmaganman. Shaytonga ham firib beradi-ya! Bir suhbatda buning sababini so'rasam, "e, uka, tushunmaysiz, mashinadan tez-tez tushish bor, ha deb kamarni taq, yech – ko'p vaqtni oladi" deydi. Topgan bahonang bilan sening... deb so'kib yubordim, faqat ichimda. E, to'g'risini aytganda, bunaqa kreativ bahonalar topadigan miyalarni asrash kerak, iloji bo'lsa, umuman ishlatmaslik kerak. Insoniyat uchun katta xavf tug'dirishi mumkin axir.

Haligina kamar taqish madaniyatini targ'ib qilish haqida jindek gapirgandim, bunga ayrim xorij tajribalaridan ulgi olsak bo'ladi. Masalan, turk seriallari, filmlarining mashina ishtirok etgan sahnalarida rulga o'tiradigan aktyor har qanaqa holatda, deydik shoshilib turibdimi, g'azabdami yoki boshqa vaziyatdami, albatta, xavfsizlik kamarini taqib oladi. Bu menga yoqqan eng zo'r targ'ibot. Otasiga balli deyman ana shu filmlarning rejissorlariga! "Qilsa bo'lar ekan-ku!" Nahot bizning butun boshli qaynona-kelin mojarolariga bag'ishlangan film-novellalarimizda xavfsizlik kamarini taqish sahnasi uchun joy bo'lmasa!? Axir bular Kristofer Nolan filmlari emas-ku! Hech yo'q, shu pista-po'choq novellalardan haydovchilar uchun foyda bo'lsin deb, jon kuydirapman-da, to'g'ri tushunasiz meni.

Kamar “ketdi”, navbat radarga. “Radaringga la’nat” deb so’kadiganlarni u dunyo-yu bu dunyo tushunmasam kerak. Balki tushunmaganim aybimdir. Aytdim-ku, fikrlarim ojizona, xatosi bo’lsa, uzr, axir kimda yo’q qusur!?

Mabodo podadan birorta qo’y ajralib, boshqa yoqqa o’tlab ketsa yoki qochib chiqib ketgudek bo’lsa, uzoqda turgan cho’pon nima qiladi, qo’lidagi kaltakni unga qarata otadi – tayoq sarkash qo’ying boshiga kelib qarsillab uradi va qo’y deganlari yuvosh bo’lib iziga qaytadi. Biroq ichida baribir norozi kayfiyat uyg’onadi, cho’pondan arazlaydi. Va yana cho’pon chalg’ib, fursat topilganda, juftakni rostdab qoladi.

Xuddi shunday, yo’lning tepasida kaltak bo’lib turadigan radarni ko’rganda ayrim haydovchilar taqa-taq sekinlaydi, uning ostidan muloyim bo’lib o’tadi. Shu lahzada ichida bor g’azab, nafrati bilan radar o’rnatgan tadbirkorni boloxonador qilib so’kadi. Tushunaman, shoshilib turgan bo’lishi mumkin, tezroq haydashga majbur holatlar bo’ladi, lekin qoida – har doim qoida! Sizning manfaatlaringiz jamoat joylarida, qoidalar amal qiladigan hududda ahamiyatsiz, ishonavering. Ayrim joylarda noto’g’ri qo’yilgan radarlar borasida esa haydovchilar bilan yakdilman, buni tuzatish mumkin. Biroq radarni ko’rganda yovga qaragandek bo’lmaslik kerak. Shunchaki, tezlik zavq emas, xavf ekanligini ham tushunish zarur. Buni bilgan odamga radar na hojat! Hozircha esa uzukka ko’z qo’ygandek bizning “shumaxer”larimiz radarga munosib bo’lib turibdi.

Harakatlanish chog’ida hammadan ham ko’proq piyodaga jabr bo’ladi deb o’ylayman. O’zbekistonda piyoda yurish juda xavfli. Demak shuning uchun ham mashinang bo’lmasa, seni uncha hurmat qilmas ekanlar-da. To’g’ri, ayrim o’rinlarda qoidalarni mensimaydigan piyodalarni ham ayamay jarimaga tortish kerak. Lekin o’z yo’lida yurgan yoki zebradan o’ziga yashil yonganda o’tayotgan kishini qayerdandir bir o’pkasi yo’q kelib majaqlab ketsa, dardingni qayerga borib aytasan? Xatoni kim qilyapti-yu, jabrini kim tortyapti? Bizdagi piyodalar o’limi bilan tugaydigan yo’l transport hodisalari soni yildan-yilga oshayotgani nahotki hech kimni hayiqtirmasa! 100 km/soat tezlikda kelayotib, katta yo’lga chiqib ketgan bolani urib o’ldirib qo’yan haydovchi nahotki aybni go’dakkinaga ag’darishdan uyalmasa! Shinalari ostida ezilib nobud bo’lgan qizaloqning faryodini eshitmay, yo’lida davom etgan haydovchiga yengil jazo berish bu ko’rgulikka sherik bo’lish bilan barobar emasmi? Zebraga qadam qo’yan har qanday kishiga yo’lni bo’shatib berish zarurligi, uning harakat qatnashchisi o’laroq huquqlarini poymol qilmaslik, umrini barbod qilmaslik kerakligini qachon tushunib yetamiz? Piyoda ham odam. Xudo ko’rsatmasin, siz urib ketgan bola – farzandingiz, ayol – onangiz, qariya – otangiz bo’lib chiqsa-chi, unda nima qilasiz? Kun kelib, mashina haydashga yaramay, asoga tayanib qolsangiz, xuddi sizdek uchar kelib, sizga hamla qilishidan cho’chimaysizmi? Axir qimmatbaho mashinangizni go’rga orqalab borolmaysiz. Agar buni his qilishni istasangiz, mashinani bir kun garajda qoldiring va ishga yayov borib ko’ring.

Yo’lovchi taksi xizmatidan pul to’lab foydalanayaptimi, demak uning shaxsiy chegaralariga daxl qilmaslik kerak

Ochig'ini aytganda, mana shunday tushunmovchiliklar, yo'llarning ravon emasligi, ayrim piyodalarning qoidalarga amal qilmasdan harakatlanishi va hokazolar haydovchilarning kayfiyatiga biroz bo'lsa-da salbiy ta'sir qiladi. Biroq madaniyatli haydovchi bunday dilxiraliklar zahrini mijozi – yo'lovchiga sochmaydi. Axir hammaning dardi o'ziga yetib ortgulik.

Yo'lovchi taksi xizmatidan pul to'lab foydalanayaptimi, demak uning shaxsiy chegaralariga daxl qilmaslik kerak. Ya'ni unga qiziq bo'lmagan mavzuda vaysayverish, uning ruxsatisiz musiqani balandlab qo'yish, tamaki tutatish, baqirib gaplashish yoki aytilgan manzilgacha eltmaslikka haydovchining hech qanday haqi yo'q. Mashina salonini tartibga keltirmaslik yoki badbo'y hid taratib turishi, me'yoridan ortiq odam olish, "hozir, bir daqiqa, do'konga kirib chiqay" deb mijozni kuttirib qo'yish – bular sizga ham tanishmi? Negadir mana shu narsalarga jiddiy e'tibor berishmaydi. Qo'polroq qilib aytganda, oddiy haydovchisan-ku, nimangga buncha kibrlanasan, mashinang bo'lsa o'zing uchun, bu yo'lovchini mensimasligingga sabab bo'lmaydi, deging keladi-yu, manzilinga eson-omon yetib olay, deb andisha qilasan. Lekin pulga yarasha xizmat ko'rmaganingdan keyin andishani yig'ishtirib qo'ygan yaxshiroq, aslida. Vodiy, Qo'qon tomonlarda bir yaxshi odat bor. Yo'nalishli taksi yoki avtobuslarda ayollar va erkaklar alohida o'rnatilib olishar ekan. Ya'ni avtobusning orqa tomonidan erkaklar, old tomonidan ayollar tushib chiqadi. Qo'qondan Toshkentga ayol kishi taksida borishi kerak bo'lsa, avval haydovchidan so'raladi. Orqa o'rindiqda ayollar bormi, bo'lsa undan keyin yo'lkira narxi kelishiladi. Buni, aslida, yaxshi holat deb bo'lmaydi. Bu ishonchsizlik belgisi. Haydovchi bironing xotini, qiziga yomon ko'z bilan

Shilqimliklar, behayo xatti-harakatlar sodir bo'lib turgani uchun ham odamlar ayoli, qizining xavfsiz borishini istaydi

qaramasligi yoki ayol erkak bilan yonma-yon ketmasligini talab qilish jamiyatda erkaklarga ishonch yo'qligidan dalol berib turadi. Aslida ham shunaqamikan? Ha, shunaqa-da, afsuski. Mashinada shilqimliklar, behayo xatti-harakatlar sodir bo'lib turgani uchun ham odamlar ayoli, qizining xavfsiz borishini istaydi.

Biroq qat'iy choralar sabab ba'zi salbiy holatlar o'nglanayotganini ham aytish kerak. Shaxsiy kuzatuvlarimda, Toshkent shahri va boshqa shaharlari-mizda jarima soladigan kameralar ko'pligi uchunmi, deyarli barcha haydovchilar xavfsizlik kamarini taqib harakatlanadi. Endi, qop-qora oyinali "inomarka" haydaydigan kattakonlar nima qiladi, unisini bilmayman. Gap kelganda aytib qolay, shonli YPX xodimlarimizning jarima kaltaklari kor qilmaydigan ana shunday bahaybat, basavlat mashina egalari nuqul suvdan quruq chiqishi nafaqat haydovchilik madaniyati, balki insoniylik nuqtai nazaridan ham nomunosib ish. Birgina qo'ng'iroq bilan xodimni joyiga o'tqizib qo'yadigan valine'mat kim ekanki, qonun ham ularning rayiga qarab o'zgarib tursa? Oddiy haydovchining tilidan aytadigan bo'lsak, qonun faqat qora xalqqa kelganda ishlaydimi?

Mayli, niyatni ezgu qilib, yaxshini yaxshi, yomonni yomon deb turaylik. Qolgani vijdonga havola.

Otabek SAIDAHMADOV

“LAHZANI TUTIB QOL, YASHAB O‘T LAHZANI...”

Qurbon hayiti arafasida
cho‘pon Dubayyaqinidagi
chorva bozorida
xaridorlarni kutmoqda.
4-iyun.
Muallif: Altaf Qadri

Falastinliklar G‘azo sektori shimoliga yo‘l olgan
Jahon oziq-ovqat dasturi karvonidan tushirilgan
insonparvarlik yordamini olib ketishmoqda.
16-iyun.
Muallif: Jihad Alshrafi

Ona va qiz Gananing Keta shahrida
Qurbon hayiti namozidan keyin sohil
yaqinida suratga tushmoqda
6-iyun.
Muallif: Misper Apavu

Pokistonning Karachi shahridagi
Butunjahon atrof-muhitni
muhofaza qilish kunida bola
chiqindixonada qayta ishlanadigan
narsalarni qidirmoqda.
5-iyun.
Muallif: Ali Raza

Nayrobida blogger Albert Ojvang
politsiya hibsonasida o'lganidan
so'ng uyushtirilgan norozilik
namoyishi ishtirokchisi politsiya bilan
janjallashmoqda.
Kenya. 12-iyun
Muallif: Andrev Kasuku

Bolalar Qurbon hayiti
munosabati bilan jamoat bog'ida
o'ynashmoqda.
Kobul. 7-iyun.
Muallif: Ibrohim Noruzi

Tel-Aviv yaqinidagi Ramat Ganda
shahrida odamlar Eron raketa
hujumlaridan omon qolish uchun
yerosti metro bekatida jon
saqlashmoqda.
Isroil, 17-iyun.
Muallif: Oded Balilty

JCH-2026 saralashi doirasida
O'zbekiston milliy terma jamoasi
so'nggi turda Qatarni yirik hisobda
mag'lub etdi. O'yinda Manchester
Siti klubi futbolchisi Husanov ham
faol ishtirok etdi.
10-iyun
Muallif: Madina Nurman

Wydad futbolchisi Tembinkosi Lorch Filadelfiyada bo'lib o'tgan futbol bo'yicha klublar o'rtasidagi jahon chempionati G guruhi o'yinida "Manchester Siti" a'zosi Vitor Reis qarshisidagi to'pni "zarasizlantirmoqda".
18-iyun.
Muallif: Derik Hamilton

Janubiy Koreyaning yangi prezidenti Li Chje Myon va uning rafiqasi Kim Xi Kyun Seuldagi Milliy assambleyada prezidentlik inauguratsiyasida ishtirok etganidan so'ng odamlarni qutlashmoqda.
Janubiy Koreya.
4-iyun.
Muallif: Li Jin-man

Ayni jazirama pallasida yong'in gidrantida salqinlanayotgan kishi.
Nyu York. 25-iyun
Muallif: Charli Tribaliyu

BAHODIRJON FOZILOV:

“ULUG'LARGA TAQLID HAM ULG'AYTIRADI...”

San'atning sehrli olamida har bir iste'dod egasi o'z ovozi, yo'li, uslubi bilan tomoshabin qalbidan joy oladi. Kimdir sahnada o'z obrazini yaratar ekan, yana kimdir mashhur ustozlarning ovozi, harakati va ruhini qayta jonlantirib, ularni eslatadi. Ana shunday noyob iste'dodlardan biri – taqlidchi, aktyor Bahodir Fozilov. Siz aziz mush-tariylarimiz e'tiboriga qiziqarli taqlidlari, samimiy chiqishlari bilan muxlislar qalbidan joy olib kelayotgan yosh aktyor Bahodir Fozilovning ijod yo'li haqidagi maqolani taqdim etamiz.

HAYRATDA QOLISHGAN...

Kamina Bahodirjon Fozilov Toshkentda, o'qituvchilar oilasida tug'ilganman. Onam men ta'lim oladigan maktabda fizika fanidan dars berardilar, ularning saboqlarini tinglab ulg'ayganman. Hech yodimdan chiqmaydi, uch yoshimda onam meni ilk bor O'zbekiston milliy akademik drama teatri-ga olib borganlar. Teatr xodimlari onamga "Yosh bolani bekor olib kelibsiz-da, xarxasha qilib, aktyor-larimizga, tomoshabinlarga xalaqit bermasmikan?", deyishganida, onam: "O'g'lim san'atni juda yaxshi ko'radi. Bir marta televizorda spektakl ko'rib qolganidan beri teatrga olib boring deb qo'ymadi. Meni uyaltirmaydi, mana ko'rasizlar", deya javob bergan ekan. Haqiqatan ham o'sha kuni spektaklning boshidan oxiriga qadar sahnadan ko'zimni uzmay tomosha qilganman. Teatr xodimlari ham hayratda qolishgan. Aytmoqchimanki, san'atga bo'lgan muhabbat bolaligimda uyg'ongan.

BOLALIK XOTIRALARI

Ilk muxlisim bobom bo'lgan. Alloh rahmat qilsin, bobom nevaralari ichida eng ko'p meni erkalatib, ko'nglimga qarardilar. Yoshligimdan turli to'garaklarga qatnashdim, Yoshlar ijodiyot saroyida saboq oldim. Bobom esa men qatnashgan spektakl, ko'rsatuv yoki tadbirlarni hech ham o'tkazib yubormasdilar, har doim meni qo'llab-quvvatlash uchun borardilar. Bolalik paytlarim har kuni bobom bog'chaga ketishimdan avval ikkita "Snickers" shokoladidan olib berardilar. Biri tarbiyachimga, ikkinchisi esa bir qizchaga (kuladi). Bu voqealar men uchun bolalikning beg'ubor xotiralari bo'lib xotiramda qolgan.

"Ha, Tesha aka, ovoz o'xshaydi-yu, lekin qo'lning "razmer"i o'xshamayapti-da"

SAN'ATDAGI ILK QADAMLAR

Mening ijodiy faoliyatim 2012-yildan boshlandi. O'sha paytlarda milliy telekanallarda taqlidlarim bilan chiqish qilardim, bolalarga uchun olinadigan ko'rsatuvlarda boshlovchilik ham qilardim. Asosiy bilimlarimni esa "Tasanno" bolalar teatr studiyasi-da olganman. Bu to'garakka O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist Shohida Ismoilova rahbarlik qilganlar. Shuningdek, Baxtiyor Yusupov, Behzod Mirzayev, Zahro Mirzayeva kabi ustozlar ham bizga saboq berishardi. Vokal bo'yicha ustoz O'ktam Ergashev, sahna nutqi bo'yicha esa Bahodir Magdiyev va Ramziddin Qodirovlardan ta'lim olganman. Har bir ustozimning alohida uslubi, yondashuvi bor va san'atga kirib kelishimda ularning o'rni beqiyos.

UNUTILMAS VOQEA

Bir kuni institut hovlisida sayr qilib yurgandim, O'zbekiston xalq hofizi Orolmirzo Safarov kelib qoldilar. Ustozni ishontira olarmikanman deb ular bilan Tesha Mo'minov ovozi-da "E, Orolxon, yaxshimilar?" deya salomlashdim. Avvaliga meni chinakam Tesha Mo'minov deb o'yladilar. Keyin yonlariga borib qo'l berib ko'rishganimda: "Ha, Tesha aka, ovoz o'xshaydi-yu, lekin qo'lning "razmer"i o'xshamayapti-da", deb kulgan edilar. O'shanda ustozning sezgirliklariga qoyil qolgan edim. Hazilimni samimiy qabul qilganlari esa ustozning hayotni qalb ko'zlari bilan ko'rishiga yana bir isbot edi. Ilohim, san'atimiz va xalqimiz baxtiga u kishining umrlari uzoq bo'lsin.

TAQLID – ESLATISH!

Muxlislar meni, asosan, taqlidchi sifatida taniydilar. Ko'plar “Nega zamonaviy qo'shiqchi va aktyorlarga ham taqlid qilmayapsiz? Ularga taqlid qilish orqali yana-da mashhurroq bo'lasiz-ku!” deya so'rashadi. Menimcha, bugungi yoshlar orasida ham iste'dodlilar bor, lekin asl ijodning qadri biroz yengillashib qolganday. Men esa mashhur bo'lishdan ko'ra, xalqimizga asl ijodni yetkazishni ma'qul ko'raman. Qolaversa, marhum ustozlar Shukur Burhonov, Soyib Xo'jayev, Vohid Qodirov, uzoq yillardan beri san'atimizning cho'qqisida ijod qilib kelayotgan ustozlar Erkin Komilov, Tesha Mo'minovlarga taqlid qilishimning yana bir sababi bor. Taqlid – eslatish! Biz tengi va bizdan keyingi avlodlar bu ustozlarimizning o'lmas ijodlaridan bebahra bo'lmasliklari, ularni unutmashliklari kerak deb hisoblayman. To'g'ri, men taqlid qilsam ham, qilmasam ham ularning muhtasham ijodi hamisha barhayot. Ammo asl ijodga, san'atimiz rivojiga oz bo'lsa-da o'z hissamni qo'shishni, xizmat qilishni istayman. Biz sabab insonlar ustozlarimizni yana bir bor xotirlashsa, murodimiz hosil.

**Hech kim bir
insonning
ovozini o'zidek,
aslidek o'xshata
olmaydi**

MAS'ULIYATLI YO'L

San'at yo'lida katta ustozlarga taqlid qilish ulkan mas'uliyat talab qiladi. Shukurki, shu paytgacha biror ustozimdan “Mana bu yerini buzibsiz, bu joyi o'xshamabdi”, degan tanbeh eshitmadim. Aksincha, ular har doim meni qo'llab-quvvatlashdi. Har bir taqlidimda mukammallikka intilaman. Chunki men taqlid qilayotgan ustozlar, olib chiqayotgan qahramonlar xalqimizning suyuqlilari. Ular haqida yoki o'zim haqimda muxlislarda yomon taassurot qoldirishni istamayman. Ochig'i, ustozlarimizni azbaroyi yaxshi ko'rganimdan, ijodlarini hurmat qilganimdan shu taqlidlarga qo'l uraman. Taqlidlarim o'xshayotganining sababi ham shu deb bilaman. Yana muxlislarimizga bir narsani eslatmoqchiman, hech kim bir insonning ovozini o'zidek, aslidek o'xshata olmaydi, bu ilojisiz, albatta! Ammo ovoz, mimika, harakat va xarakterlarni uyg'unlashtirib, tomoshabinga ustozlar siymosini ko'rsatib berishga intilyapmiz. O'xshasa huzur, o'xshamasa uzr!

KUMIRLARIM

San'at yo'lida kumirlarim juda ko'p. Masalan, komediya janrida Charli Chaplin va Rovan Atkinson (Mister Bin) ijodini sevib kuzataman. O'zbek san'atidan esa Murod Rajabov, Muhammad-iso Abdulxayirov, marhum ustoz Obid Asomov hamda ustozimiz Mirzabek Xolmedovlar ijodidan ilhom olaman. Ularning barchalari mening ijodiy yo'limda katta maktab bo'lib xizmat qilmoqda. Har birlarining ijodidan nimadir olishga, o'rganishga harakat qilyapman.

XULOSA SHUKI...

Taqlid juda qiyin jarayon. Ayniqsa, ovozga taqlid. Buni o'rganishning aniq bir texnikasi bormi-yo'qmi aniq ayto olmayman, balki, mendan katta ustozlarimiz ham aniq qoidalar ayta olishmas. Ammo aminmanki, taqlid uchun iste'dod, yurak, diqqat va katta mehnat talab etiladi. Masalan, men Tesha Mo'minovga taqlid qila olishimga o'zim ham ishonmaganman. Ovozlarimiz tembr jihatdan umuman farqli. Ustozning ovozlari jarangdor va muhtasham. Lekin ustozning mimikasi, xarakteri, gapirish uslublari o'rganib, asta-sekin taqlid qila boshlaganimda, ovozlari ham o'xshata olishimga ishonch paydo bo'ldi. Xulosa shuki, taqlidda faqat ovoz emas, balki mimika, harakat va xarakterlarni o'rganish orqali mukammallikka erishiladi.

Bir shaxsga yoki qahramonga turli vaqtlarda qilingan taqlid ikki tomchi suvdek bir-biriga o'xshamasligi mumkin

SAN'ATKORNING QUROLI – OVOZI!

Ustozlarimiz ko'p aytishadi: “Ovozlaringiz va so'zingiz sizning qurolingiz, hamisha o'qlangan multiqdek tursin”, deb. Haqiqatan ham barchamiz insonmiz, issiqjonmiz, turli holatlar yuz berishi, tomog'imiz og'rib, ovozimiz bo'g'ilib qolishi mumkin. Shukurki, hozircha chiqishlarim oldidan men bilan bunday vaziyatlar bo'lganicha yo'q. Ustozlar o'gitiga amal qilgan holda o'zimizni avaylaymiz. Chunki chindan ham sahnaga chiqishdan oldin ovozni asrash, unga e'tibor qaratish muhim. Endi ayrim holatlar borki, bu har bir san'atkorda uchrab tursa kerak, ya'ni ba'zan chiqishlar davomida og'iz qurib qoladi. Fiziologik jihatdan bu tabiiy, albatta! Bu ham oz bo'lsa-da taqlid jarayoniga ta'sirini o'tkazmasdan qolmaydi. Shu boisdan yana bir narsani eslatib o'tmoqchiman, bir shaxsga yoki qahramonga turli vaqtlarda qilingan taqlid ikki tomchi suvdek bir-biriga o'xshamasligi mumkin.

ISHONCH

San'at yo'lidagi va ilmiy faoliyatimda eng katta yutuqlarimdan biri O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti rektori Nodir Sayfulayevning ishonchi bo'ldi. U kishi meni suhbatlariga chaqirib, “Bahodirjon, institutimizda ishlash niyating bormi? O'quv teatrida aktyor “shtat”i bor, senday kadrlar biz uchun, muassasamiz kelajagi uchun har doim kerak”, deya taklif bildirdilar. Men hech ikkilanmasdan bu taklifni qabul qildim. Hozirda o'quv teatrida birinchi toifali drama artisti lavozimida faoliyat yuritmoqdaman. Bu ishonchni oqlash uchun men sidqidildan xizmat qilishga tayyorman.

Maqsadjon OBIDJONOV suhbatlashdi

NIHOLAXON AHMEDOVA:

**“MUTLAQ
ISHONMANG VA
MUTLAQ RAD
ETMANG!”**

Bu galgi suhbatdoshimiz “Kelajak bunyodkori” mukofoti sohibasi, ilmiy yutuqlari va izlanishlari bilan ko‘plarga ibrat bo‘layotgan iqtisodchi olim, Toshkent moliya instituti o‘qituvchisi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori Niholaxon Ahmadaliyeva.

Niholaxon 2022–2024-yillarda mamlakatimizda va xalqaro miqyosda o‘tkazilgan ko‘plab ilmiy konferensiyalarda 40 dan ortiq maqolalari bilan faol ishtirok etib, diplom va sertifikatlar bilan taqdirlangan. 2024-yilda uning “Inson kapitaliga investitsiyalarni jalb etishni faollashtirish yo‘llari” nomli monografiyasi chop etildi. Shuningdek, “Xalqaro moliya” hamda “Xalqaro moliya bozori va institutlari” nomli o‘quv-uslubiy qo‘llanmalari nashr etilib, ta‘lim jarayoniga tatbiq qilindi. Shuningdek, 2024-yildan boshlab “Kambag‘allikni qisqartirish va aholi turmush farovonligini oshirish” mavzusidagi fundamental loyihada ham ilmiy izlanishlari bilan ishtirok etmoqda. Uning iqtisod sohasini rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirayotgan ishlari yuqori baholanib, “Kelajak bunyodkori” medaliga loyiq ko‘rildi.

Quyida Niholaxon Ahmedova bilan ilmiy hamda kasbiy faoliyati, mahalliy va xalqaro iqtisodiyotga oid dolzarb mavzular ustida qilingan suhbatimizni e‘tiboringizga havola etamiz.

Moliyaviy resurslar, texnologik imkoniyatlar va inson kapitali yetishmasligi hali ham asosiy to‘siqdir

– Assalomu alaykum! Sizningcha, hozirgi geosiyosiy vaziyat xalqaro moliya bozorlariga qanday ta‘sir ko‘rsatmoqda, eng katta xavf nimada deb o‘ylaysiz?

– Bugungi geosiyosiy vaziyat xalqaro moliya bozorlariga kompleks va ko‘p qirrali ta‘sir ko‘rsatmoqda. Eng avvalo, moliyaviy bozorlarning asosiy xususiyati – yuqori darajadagi integratsiya va o‘zaro bog‘liqlik shuni ko‘rsatadiki, har qanday siyosiy tanglik yoki mintaqaviy ziddiyat global kapital oqimlari, valyuta kurslari va investitsion qarorlarda aks etadi.

Birinchidan, kapital oqimlarining noturg‘unligi keskin oshmoqda. Xalqaro investorlar noaniqlik sharoitida xavfsiz aktivlarga (masalan, AQSh g‘aznachilik obligatsiyalari, oltin yoki Shveysariya franki) murojaat qilmoqda, bu esa rivojlanayotgan bozorlar uchun kapital yetishmovchiligini kuchaytirmoqda. Natijada, ko‘plab mamlakatlarda kreditlash sharoitlari qattiqlashmoqda va iqtisodiy o‘sish sekinlashmoqda. Ikkinchidan, geosiyosiy tangliklar energiya va xomashyo bozorlarida keskin o‘zgaruvchanlikni keltirib chiqarmoqda. Energiya narxlaridagi beqarorlik inflyatsiya bosimlarini kuchaytirib, markaziy banklarni foiz stavkalarini yuqori darajada ushlab turishga majbur qilmoqda. Bu esa jahon moliya tizimida likvidlik taqchilligi va qarzlanish qiymatining oshishiga olib kelmoqda. Shuningdek, eng katta xavf – strategik noaniqlik va ishonch tanqisligi deb hisoblayman. Moliyaviy bozorlar faqat iqtisodiy ko‘rsatkichlarga emas, balki ishonchga asoslanadi. Geosiyosiy qarama-qarshiliklar investorlar ishonchini pasaytirib, moliya bozorlarida uzoq muddatli barqarorlikni xavf ostiga qo‘ymoqda. Bunda nafaqat qisqa muddatli likvidlik tebranishlari, balki institutsional ishonchning yemirilishi ham muhim xavf manbai bo‘lib turibdi.

Xulosa qilib aytganda, hozirgi geosiyosiy vaziyat xalqaro moliya bozorlariga inflyatsion bosimlar, kapital oqimlarining qochishi va ishonch tanqisligi orqali eng katta tahdid solmoqda. Ushbu jarayonlarning birgalikdagi ta‘siri nafaqat alohida mamlakatlar, balki butun global moliyaviy tizimning barqarorligiga uzoq muddatli xavf tug‘diradi.

– “Pul baxt keltirmaydi” degan iborani iqtisodchi sifatida rad qilasizmi yoki qo’shilasizmi?

– Bu ibora falsafiy va ijtimoiy jihatdan juda ko’p bahs-munozaralarga sabab bo’lgan. Iqtisodchi nuqtai nazaridan qaraganda, pulning o’zi baxtni to’liq ta’minlab bermaydi, lekin u hayot sifatining asosiy determinanti sifatida muhim o’rin tutadi.

Iqtisodiyotda “hayotdan qoniqish darajasi” va “subyektiv farovonlik” tushunchalari mavjud. Tadqiqotlar shuni ko’rsatadiki, ma’lum bir daromad darajasigacha pul bevosita baxt va qoniqish hissini oshiradi. Chunki odamning asosiy ehtiyojlari uy-joy, sog’liq, ta’lim, xavfsizlik – moliyaviy resurslar orqali ta’minlanadi. Bu darajaga yetilmaguncha, pulning roli beqiyos. Daromad ma’lum bir chegaradan oshgach, pulning qo’shimcha “baxt keltirish” effekti pasaya boshlaydi. Bu psixologiyada “kamayuvchi chegaraviy naflilik” tamoyili bilan izohlanadi. Ya’ni, ortiqcha boylik insonning subyektiv qoniqishini sezilarli oshirmaydi, baxtni ko’proq ijtimoiy munosabatlar, ma’naviy qadriyatlar va hayot maqsadlari belgilay boshlaydi. Pulning ta’siri bevosita emas, balki vositachilik xususiyatiga ega. Masalan, pul ta’lim olish, sayohat qilish, sog’liqni mustahkamlash, oilaga yaxshi sharoit yaratish imkonini beradi. Demak, pul – vosita, baxt esa undan qanday foydalanishga bog’liq.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodchi sifatida men bu iboraga qisman qo’shilaman, qisman rad etaman. Pul o’zi baxtning kafolati emas, lekin u barqaror va munosib hayot kechirish uchun zaruriy shartdir. Asosiy ehtiyojlar qondirilmaguncha, “pul baxt keltirmaydi” deyish ilmiy asosga ega emas. Ammo ehtiyojlar qondirilgach, insonning haqiqiy baxti ko’proq ijtimoiy aloqalar, o’zini namoyon qilish imkoniyatlari va ma’naviy qoniqish bilan belgilanadi.

– Jahonda “green economy” trendi tobora kuchaymoqda. Lekin rivojlanayotgan mamlakatlarga bunga qanchalik tayyor? Masalan, O’zbekiston?

– So’nggi yillarda “green economy”, ya’ni resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va barqaror rivojlanishni ta’minlash konsepsiyasi jahon iqtisodiyotida ustuvor yo’nalishga aylanmoqda. Bu nafaqat ekologik muammo, balki iqtisodiy raqobatbardoshlik va investitsion jozibadorlik masalasidir. Lekin rivojlanayotgan mamlakatlarda ushbu jarayonning tezligi va sifati turlicha. Rivojlangan davlatlar bilan solishtirganda, rivojlanayotgan mamlakatlarda moliya va texnologiya resurslari cheklangan. “Yashil” texnologiyalarni joriy etish katta boshlang’ich investitsiyalarni talab qiladi, bu esa ko’pincha tashqi moliyalashtirish va xalqaro hamkorlikni zarur qiladi. Shu sababli, tayyorgarlik darajasi asosan mamlakatning xalqaro moliya institutlari bilan hamkorligi, kredit va grantlarni jalb etish salohiyatiga bog’liq. Qolaversa, siyosiy irodaga va institutsional bazaga e’tibor qaratish zarur. Masalan, O’zbekistonda “Yashil taraqqiyot” strategiyasi qabul qilingan bo’lib, 2030-yilgacha energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi manbalar ulushini kengaytirish va chiqindilarni kamaytirish bo’yicha aniq maqsadlar belgilangan. Qisqa muddat ichida quyosh va shamol elektr stansiyalari ishga tushirilayotgani, yashil obligatsiyalar emissiyasi rejalashtirilgani mamlakatning tayyorgarlik bosqichida faol ekanidan dalolat beradi. Shu bilan birga “green economy” rivojlanishi uchun inson kapitali va ilmiy salohiyat muhim. O’zbekistonda energiya samaradorligi, ekologik boshqaruv va yashil moliyalashtirish bo’yicha kadrlar tayyorlash endigina yo’lga qo’yilmoqda. Bu jarayonni tezlashtirish uchun xalqaro tajribani o’zlashtirish va ilmiy hamkorlikni kengaytirish zarur.

Kambag’allikni faqat raqamlar bilan emas, balki odamlarning real hayotiy tajribasi bilan o’lchash eng to’g’ri yondashuvdir

O'zbekiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar "green economy" trendiga institutsional va siyosiy darajada tayyorlikni namoyish etmoqda, lekin moliyaviy resurslar, texnologik imkoniyatlar va inson kapitali yetishmasligi hali ham asosiy to'siqdir. Shunday bo'lsa-da, xalqaro hamkorlik, iqlim moliyasi va milliy strategiyalar uyg'unligi ushbu jarayonni tezlashtirish uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda.

– **Sizningcha, O'zbekiston qaysi tomonda bo'lishi kerak: "Globalizatsion yoki Deglobalizatsion". Qaysi biri bizga ko'proq foydali?**

– O'zbekistonning bugungi rivojlanish bosqichida "globalizatsion" va "deglobalizatsion" o'rtasida tanlov qilish masalasi strategik ahamiyatga ega. Mening fikrimcha, O'zbekiston uchun to'liq globallashuvdan chekinish emas, balki "selektiv globalizatsiya" modeli eng maqbul yo'ldir.

Globalizatsiya O'zbekiston uchun bozorlarni kengaytirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish va yangi texnologiyalarni transfer qilish imkonini beradi. Rivojlanayotgan davlat sifatida mamlakat iqtisodiy modernizatsiya va raqobatbardoshlikni kuchaytirish uchun tashqi dunyo bilan faol integratsiyani davom ettirishi zarur. Ayniqsa, eksport hajmini oshirish, xalqaro logistika yo'laklari va moliyaviy markazlar bilan integratsiya – globalizatsiyaning bizga keltiradigan bevosita foydalari.

Deglobalizatsiya tendensiyalari, ya'ni geosiyosiy bloklashuv, iqtisodiy proteksionizm va ta'minot zanjirlarining qisqarishi yangi risklarni yuzaga keltiradi. Bunday sharoitda O'zbekiston milliy iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashi, importni diversifikatsiya qilishi va ichki bozorni rivojlantirishi lozim. Demak, deglobali-

Statistikaga ishonsak bo'ladimi?

zatsiyadan ham muayyan saboqlar olish mumkin: masalan, oziq-ovqat, farmatsevtika va energetika sohalarida o'z-o'zini ta'minlash darajasini oshirish. O'zbekiston geografik jihatdan Markaziy Osiyoning strategik chorrahasida joylashgan. Bu bizni tabiiy ravishda mintaqaviy hamkorlik va transchegaraviy iqtisodiy aloqalarni chuqurlashtirishga undaydi. "Bir makon, bir yo'l" tashabbuslari, Yevroosiyo transport yo'laklari, qo'shni davlatlar bilan energetika va savdo integratsiyasi O'zbekistonning globallashuv jarayonidan tashqarida qololmasligini ko'rsatmoqda. Shu bois, O'zbekistonning na sof "globalization", na sof "deglobalization", balki moslashuvchan, milliy manfaatlarga yo'naltirilgan global integratsiyasi bo'lishi kerak. Biz global tizimdan uzilib qolmasligimiz zarur, chunki iqtisodiyotimiz ochiq bozorlar va investitsiyalarga muhtoj. Shu bilan birga, deglobalizatsiya jarayonidan foydalanib, milliy sanoatni mustahkamlash va strategik tarmoqlarda ichki resurslarga tayanish ham zarur.

– **O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish loyihasida ishlayapsiz. Statistika kambag'allik ko'rsatkichlari qisqarayotganini ko'rsat-sa-da, lekin bu amalda sezilmayotgandek. Statistikaga ishonsak bo'ladimi?**

– Bu juda dolzarb savol. Iqtisodchi sifatida aytishim mumkinki, statistik ma'lumotlarga mutlaq ishonch bilan qarash ham, ularni butunlay rad etish ham to'g'ri emas. Statistik raqamlar bu iqtisodiy jarayonlarning umumiy tendensiyasini ko'rsatib beruvchi vosita, biroq ular har doim metodologiya, qamrov va o'lchash uslubiga bog'liq.

Kambag'allik ko'rsatkichlari, odatda, pul daromadlari va iste'mol savati asosida aniqlanadi. Agar aholi daromadlari minimal ehtiyojlarni qoplash darajasidan yuqori bo'lsa, u kambag'allikdan chiqdi deb baholanadi. Ammo bu metodologiya doimiy ravishda hayot sifatini to'liq aks ettirmaydi: uy-joy sharoiti, sog'liqni saqlash xizmatlariga kirish, ta'lim sifati va ijtimoiy himoya imkoniyatlari kabi omillar yetarlicha inobatga olinmasligi mumkin. Shu sababli odamlar statistikada "kambag'al" sifatida ko'rinmasligi, amalda esa moliyaviy bosim ostida yashashi mumkin.

So'nggi yillarda O'zbekistonda kambag'allik darajasi pasayayotgani haqidagi raqamlar mavjud, lekin odamlarning kundalik hayotdagi subyektiv qoniqishi ham muhim. Agar inflyatsiya tez sur'atlarda oshayotgan bo'lsa yoki ish o'rinlari sifati past bo'lsa, rasmiy raqamlar yaxshilangan taqdirda ham odamlar o'z turmushida sezilarli farqni his qilmasligi tabiiy. Kambag'allikni faqat raqamlar bilan emas, balki odamlarning real hayotiy tajribasi bilan o'lchash eng to'g'ri yondashuvdir. Faqat shunda biz kambag'allikni kamaytirish siyosatining haqiqiy natijalarini baholay olamiz.

Prezident qo'lidan medalni qabul qilish vaqtida g'urur, hayajon va mas'uliyat his qildim

– Yaqindagina “Kelajak bunyodkori” medali bilan taqdirlandingiz. Mehnatlaringiz bu darajada baholanishini kutganmidingiz? Shaxsan Prezident qo'lidan ushbu nishonni qabul qilayotganda qanday hislar o'tdi?

– “Kelajak bunyodkori” medali bilan taqdirlanish men uchun kutilmagan, ammo juda mas'uliyatli voqea bo'ldi. Albatta, har bir inson qilgan mehnati qadrlanishini istaydi, lekin bunday yuksak darajada e'tirof etilish nafaqat shaxsiy mehnatimga, balki butun jamoam, hamkasblarim va ustozlarimning qo'llab-quvvatlashiga berilgan baho deb bilaman.

Prezident qo'lidan ushbu medalni qabul qilish jarayonida bir vaqtning o'zida g'urur, hayajon va mas'uliyat hissini tuydim. Chunki bu mukofot nafaqat o'tgan yillar mehnatini qadrlash, balki kelajakda ham yanada fidokorona ishlash, yosh avlodga ibrat bo'lish burchini yuklaydi. Shu onlarda o'z oldimga qo'ygan maqsadlarim va mas'uliyatimni yanada chuqurroq his qildim. Bu mukofotni men faqat shaxsiy yutuq emas, balki mamlakatimizda yoshlarga yaratilayotgan keng imkoniyatlarning natijasi deb qabul qilaman. Chunki hozirgi kunda yoshlarning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash, ularning ilmiy va ijodiy izlanishlarini rag'batlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan. Umuman olganda, ushbu e'tirof menga kelgusida ham ilmiy izlanishlar, ta'lim va innovatsion loyihalarda yanada faol bo'lish, yoshlarimizni bilim va kasbiy ko'nikmalari bilan zamon talabiga mos qilib tarbiyalashda ko'proq hissa qo'shish uchun kuch va ishonch berdi.

YANGI O'ZBEKISTON
**YOSHLARI,
BIRLASHAYLIK!**

– Siz “xalqaro moliya”ni o‘qitasiz. Agar talabangiz sizdan “O‘zbekistonda biror moliyaviy innovatsiya qilmoqchiman, nimadan boshlashim kerak?” desa, unga qanday maslahat berasiz?

– Avvalo, moliyaviy innovatsiya – faqat texnologik yangilik emas, balki mavjud muammoga samarali yechim topishdir. Shu bois men talabalarga doim “texnologiya o‘zi maqsad emas, vosita” deyman. Innovatsiya qilishni istagan yosh, avvalo, O‘zbekiston moliya tizimidagi real muammolarni aniqlashi kerak: masalan, aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanishdagi tengsizligi, kichik biznes uchun kredit olishdagi qiyinchiliklar yoki aholining moliyaviy savodxonligi pastligi. Shuningdek, ular xalqaro tajribani chuqur o‘rganishlari zarur. Masalan, Hindistondagi “microfinance” dasturlari yoki Yevropadagi “green finance” tashabbuslari – bularning barchasi oddiy muammolardan boshlangan va keng ijtimoiy ta’sir ko‘rsatgan loyihalardir. Shunday misollar talabalarga ilhom manbai bo‘la oladi. Har qanday moliyaviy innovatsiya reguliator bilan hamkorlikni talab qiladi. Chunki bank-moliya sohasi qat’iy nazorat qilinadigan sektor bo‘lib, qonuniy asoslar va xavfsizlik standartlariga rioya qilmasdan innovatsiyani keng joriy etib bo‘lmaydi. Shu sababli men talabalarga loyihani faqat texnik tomondan emas, balki huquqiy va institutsional jihatdan ham o‘ylab chiqishni maslahat beraman. Qolaversa, “Muammoni aniqlang, xalqaro tajribani o‘rganing, huquqiy asoslarni inobatga oling va kichikrog‘idan boshlang. Ana shunda sizning innovatsiyangiz nafaqat texnologik yangilik, balki jamiyat uchun haqiqiy qadriyatga aylanadi”, degan bo‘lardim.

– Hozirda dunyo “AI iqtisodiyoti” haqida gapirmoqda. Sizningcha, sun’iy intellekt moliya tizimida bank xodimlarini “o‘yin”dan chiqaradimi yoki yangi imkoniyatlar ochadimi?

– Sun’iy intellekt (AI) moliya tizimini tubdan o‘zgartirmoqda. Ammo bu o‘zgarish bank xodimlarini “o‘yindan chiqarish” emas, balki ularning vazifalarini qayta taqsimlash va yangi kompetensiyalarni talab qilish jarayonidir.

Avvalo, AI rutina va takroriy operatsiyalarni avtomatlashtiradi. Masalan, mijozlarni identifikatsiya qilish, tranzaksiyalarni kuzatish, fribgarlikni aniqlash, kredit riskini hisoblash kabi jarayonlar tez va aniq bajariladi. Bu holat oddiy operatsion xodimlarga bo‘lgan ehtiyojni kamaytiradi, lekin tizim samaradorligini oshiradi. AI bank xodimlarini emas, balki ularning an’anaviy rollarini “o‘yindan chiqaradi”. Shu bilan birga, yangi imkoniyatlar data tahlil, fintech innovator, risk modeler, AI-etik mutaxassisi kabi yangi kasblar paydo bo‘ladi. Demak, bu jarayon

Muammoni aniqlang, xalqaro tajribani o‘rganing, huquqiy asoslarni inobatga oling va kichikrog‘idan boshlang

xodimlar uchun xavf emas, balki o‘zini qayta kashf etish va zamonaviy kompetensiyalarni egallash imkoniyatidir.

– Kelgusi rejalaringsiz qanday, qanday marralarni ko‘zlagansiz, yana qaysi yo‘nalishlarda o‘zingizni sinab ko‘rmoqchisiz?

– Kelgusidagi asosiy rejam ilmiy izlanishlarimni chuqurlashtirib, inson kapitaliga investitsiyalarni jalb etish bo‘yicha xalqaro tajribalarni o‘rganish va ularni O‘zbekiston sharoitiga moslashtirishdir. Yaqin yillarda doktorlik dissertatsiyamni yakunlab, xalqaro reytingdagi jurnallarda maqolalarimni chop ettirishni maqsad qilganman. Shuningdek, kelgusi davrda o‘zimni yashil moliya, raqamli iqtisodiyot va xalqaro hamkorlik loyihalarida sinab ko‘rishni istayman. Bu marralar nafaqat shaxsiy rivojlanishimga, balki mamlakatimiz ilmiy va amaliy taraqqiyotiga ham xizmat qiladi, deb o‘ylayman.

Maqsad OBIDJON suhbatlashdi

Tabiat insoniyatga hamisha sir-sinoat, hayrat va go'zallik tuhfa etgan. Ba'zi joylar esa nafaqat go'zal tabiati, balki sirli voqealari, g'ayrioddiylik bilan ham mashhur. Ushbu maqolada Madidi milliy bog'i (Boliviya), Danakil chuqurligi (Efiopiya), Rapanui oroli va Minnesota shtatidagi Devil's Kettle kabi sirli manzillar bilan tanishamiz.

MADIDI

Madidi milliy bog'i – janubi-g'arbiy Amazon vodiysining shimoliy qismida joylashgan, Boliviya-ning La Paz va Beni departamentlariga cho'zilgan yirik himoyalangan hudud. Bu bog' 1990-yillardan boshlab xalqaro miqyosda e'tibor qozongan va birozdan keyin ekologlar uchun haqiqiy xazina darajasiga ko'tarilgan. Bu manzil bir qator boshqa himoyalangan hududlar bilan birga mintaqaviy biologik xilma-xillik markazini tashkil qiladi. Madidida o'tkazilgan inventarizatsiyalar va ekspeditsiyalar uning juda ko'p va noyob turfa hayvonlar hamda xilma-xil vegetatsiyaga ega ekanligini ko'rsatdi. Xususan, minglab hasharot, yuzlab qush turlari va boshqa ko'plab omillar ro'yxatga olingan. Bu yer qushlar soni bo'yicha jahonning eng boy hududlaridan biri sanaladi va yovvoyi tabiatni muhofaza qilish tashkilotlari uchun strategik ahamiyatga ega.

BORISHGA ARZIRLI MANZILLAR

So'nggi yillarda o'rmonning turli hududlarida hali ham ilmiy tavsiflanmagan hayvon va o'simlik turlari topilmoqda. Olimlar yangi amfibiya, hasharot va kichik sutemizuvchilarni aniqlashni davom ettirmoqda. Hududdagi ba'zi turlarning yashashi va ekologik roli to'liq o'rganilmagan. Shu sababli Madidi ilmiy jamoatchilik uchun doimiy kashfiyot maydoniga o'xshaydi. Ba'zi hududlar qiyin ob-havo, zich o'rmon va daryolar bilan o'ralgan bo'lib, o'tmishdan qolgan izolyatsiya natijasida mahalliy turlar o'ziga xos evolyutsiyaga ega. Bu turlar va ularning yashash uslubi ko'pincha mahalliy xalqning afsonalari bilan uyg'unlik kasb etadi va mistik tasavvurlarni keltirib chiqaradi. Turli tadqiqotlar Madidini qushlar, amfibiya va o'simliklar jihatidan jahon miqyosida juda boy hudud sifatida ko'rsatadi. Bunday statistika ilmiy jamoatchilikni ham, ekologlar ham qiziqtirishi tabiiy.

Madidi atrofidagi xalq orasida tabiat ruhlari, maxfiy "o'rmon shifokori" tipidagi o'simliklar va hayvonlarning ruhiy jihatlari haqida mistik hikoyalar mavjud. Bu hikoyalar ko'pincha o'rmonning xavf-xatarlari va undan ehtiyot bo'lish zarurligini ta'kidlaydi. Aslida esa u ilmiy nuqtai nazaridan hali o'rganilmagan xavfli toksinlar yoki begona patogenlar bo'lishi mumkin.

Madidi nazorat ostidagi maydon bo'lib, u yerga tashriflar odatda mahalliy gidlar va ruxsatnoma orqali amalga oshiriladi. Ekoekspeditsiyalar va ilmiy tadqiqotlar hududni muhofaza qilish va mahalliy xalqlarning iqtisodiy manfaatlarini uyg'unlashtirish orqali olib borilmoqda.

IKKINCHI MARS

Danakil Afrikaning shimoli-sharqida, Efiopiya va Eritreya chegarasiga yaqin joylashgan notekis, sho'r va geologik jihatdan faol hudud hisoblanadi. Bu joy tuz tekisliklari, rang-barang mineral ajralmalari, kislorod yetishmasligi va yuqori haroratli gidrotermal maydonlari bilan boshqa mazillardan ajralib turadi. Bu tarzda shakllangan geografik muhit Danakilni Mars sayyorasiga o'xshash "ekzotik" makonlardan biriga aylantirgan. Danakilning mashhur nuqtalari orasida rangli hovuzlar va Ale vulqonining suzuvchi lava ko'llari mavjud. Bu hudud ko'plab ilmiy tadqiqotlarda ekstremofil mikroorganizmlarning Yer yuzidagi hayotning cheklangan holatlariga moslasha olishi nuqtai nazaridan o'rganilmoqda.

Danakil mintaqasida harorat yozning eng issiq kunlarida juda yuqori bo'ladi. Qolaversa, mintaqaning geologik tuzilishi, xususan, kimyoviy ajralmalar va gidrotermal g'orlar sayohatchilar uchun xavf tug'dirishi mumkin. Shu sababli tadqiqotchilar ham bu hududga maxsus texnika va ehtiyot choralari bilan kiradi. Danakil uchta tektonik plastinka kesishgan joyga yaqin hudud hisoblanadi. Bu yerda yer qobig'ining tortilishi, mahalliy erkin kristallizatsiya va gidrotermal faoliyat natijasida yuzaga kelgan rang-barang minerallar mintaqani ajoyib manzaraga aylantiradi. Ushbu geologik jarayonlar ba'zan kutilmagan yoriqlar va tabiiy gaz sizib chiqishiga ham sabab bo'ladi. Ayniqsa, mintaqadagi Dallol hududi mikrobiologlarda katta qiziqish uyg'otadi, chunki bu yerning kislota, issiqlik va boshqa jihatdan ekstremal bo'lgan parametrlari moslashuvchanlik imkoniyatini o'rganishga imkon beradi. Bu topilmalar astrobiologiyada ham qimmatli bo'lib, Marsdagi hayot ehtimolini tekshirishda analog sifatida ishlatiladi. Dallol geyzerlari va hovuzlarining rang-barangligi kimyoviy minerallar va termal chiqindilarning kombinatsiyasidan yuzaga kelgan. Bu hududga g'ayritabiiy, boshqa sayyora o'xshash ko'rinish bag'ishlaydi. Shu sababli ushbu mintaqada ko'plab filmlar suratga olingan.

RAPANUI

Sirli manzillarga qiziquvchilar orasida Pasxa (Rapanui) oroli va u yerdagi mingga yaqin haykallar haqida eshitmagan odam bo'lmasa kerak. Xo'sh, u o'zi qanday joy?

1722-yildagi Pasxa bayrami kunida gollandiyalik admiral Yakob Rogevinning kemasi Tinch okeani janubidagi qalin o't bilan qoplangan orol qirg'og'iga kelib to'xtagan. Admiral o'zi kashf etgan yerni "Pasxa oroli" deb atagan va tez orada bu juda sirli joy ekanini aniqlagan. Orol eng yaqin aholi yashash joyidan 1500 mil uzoqlikda joylashgan. Mahalliy aholi mingga yaqin qora tanli polineziyaliklardan iborat bo'lgan. Tadqiqotchi orolda kashf etgan eng qiziq narsa butun qirg'oq bo'ylab, har biri yaxlit toshdan yo'nib yasalgan va tik holda joylashtirilgan ulkan inson boshlari hisoblanadi. Toshlarda g'ayrioddiy, uzun quloqlarga ega, bir-biriga o'xshash, cho'zinchoq chehralar aks etgan. Ba'zi haykallarning qo'li, boshqalarining esa vulqonning qizil lava bo'laklaridan yasalgan qalpoqlari bor.

Tez orada admiral haykallar nafaqat qirg'oqda, balki butun orol bo'ylab sochilib yotganini aniqlaydi. Tashlandiq tosh konlarida ko'plab tugallanmagan haykallar ham topilgan. Yerning barcha burchaklaridagi ibtidoiy qabilalar odatda o'z dini bilan bog'liq bo'lgan, turli xil san'at turlariga ega, ammo bu haykallarga o'xshash biror narsaga boshqa joyda duch kelmaysiz. Aslida, ular haligacha olimlar uchun jumboq bo'lib qolmoqda. Masalan, javobi topilmagan savollardan biri – ibtidoiy odamlar 50 tonnalik haykallarni tosh konlaridan dengiz qirg'og'igacha qanday olib kelgan? Buning uchun qanday transport vositalaridan foydalanilgan? Bularni hech kim bilmaydi. Mutaxassislarning fikriga ko'ra, haykallar qandaydir tarzda ibtidoiy diniy sig'inish va odamlarni dafn etish marosimlari bilan bog'liq.

XVIII asr davomida orolda avj olgan urushlar sababli ko'plab haykallarning ko'rinishiga zarar yetgan. Biroq orolning hozirgi vaqtdagi aholisi ham bu haykallar nima ekanini tushuntirib bera olmaydi. Hozirgi paytda Pasxa oroli Chili davlati hududi sanaladi. Mahalliy aholiga berilgan kichik qismidan tashqari, butun orol yaylovlar uchun berilgan. Orolning o'lchamlari unchalik katta emas – uzunligi taxminan 20 km, eni esa 12 kmga yetadi (eng keng joyida).

Bingemton universiteti (AQSh) olimlarining ma'lum qilishi-cha, Pasxa (Rapanui) orolidagi haykallar qadimiy ajdodlarga sig'inish maqsadida yasalmagan, balki ular chuchuk suv manbalariga ko'rsatkich vazifasini o'tagan. Mutaxassislar orolning gidrologik holatini o'rganish davomida deyarli barcha haykallar joylashgan yer atrofida buloq suvlarini topganlar. Ilgari Pasxa orolida ichimlik suvi yo'q deb hisoblanar va bu yerga sayohatga boruvchilar o'zlari bilan suv olib kelishardi. Toza ichimlik suvi haqidagi barcha ma'lumotlar bir paytlar Pasxa orolida yashagan qadimiy polineziyaliklar bilan birga yo'q bo'lib ketgan deya taxmin qilinadi.

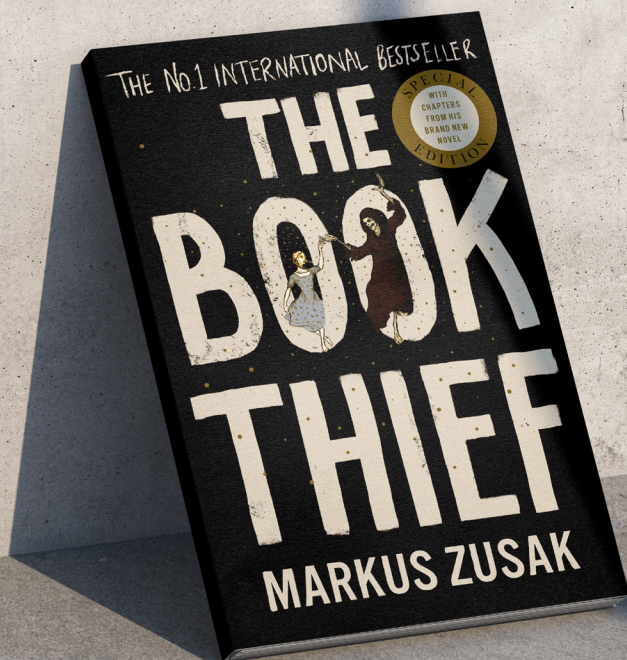

IBLIS QOZONI

Devil's Kettle Minnesota hududidagi Brule daryosining ajoyib qismi. Bu hududda daryo oqimi ikki tomonga ajraladi. Bir qismi oddiy sharshara bo'ylab quyilgach, ikkinchi qismi "qozon" deb ataladigan chuqur teshikka tushadi. Har ikki yo'nalishda oqib tushayotgan suvning ham qayoqqa g'oyib bo'layotgani aniq ko'rinmaydi. Bu esa ko'plab sayyohlar va tadqiqotchilarni hayratga solgan. Shu sababli bu joy "Iblis qozoni" nomi bilan mashhur.

Uzoq yillar davomida tadqiqotchi olimlar ilmiy tekshiruvlarga asoslangan turli xil taxminlarga tayanib, suvning g'oyib bo'lish sababini aniqlashga harakat qilgan. Asosan, suv yer ostiga o'tib, boshqa oqim tizimiga qo'shilib ketishi taxmin qilinadi. Biroq 2017-yilda Minnesota Public Radio va DNR (Department of Natural Resources) tomonidan e'lon qilingan ma'lumotga ko'ra, mutaxassislar texnik jihatdan sinovlar o'tkazib, suvning katta qismi hududdan bir necha kilometr pastlikda joylashgan daryoga qo'shilishini aniqlashgan. Ya'ni, g'oyib bo'lgan suvlar ushbu hududdagi geologik teshiklar va er osti kanallari orqali daryo oqimiga qayta quyiladi. Shu bilan birga, ba'zi epizodik detallar va kichik g'orlar ichidagi silindrlar haqida afsonalar hanuzgacha mavjud. Lekin umumiy xulosaga ko'ra, bu qandaydir sirli holat emas, balki murakkab yer osti eroziyasi natijasidir.

**Manbalar asosida
Bobur RUSTAMOV
tayyorladi**

TANGANING IKKI YUZI

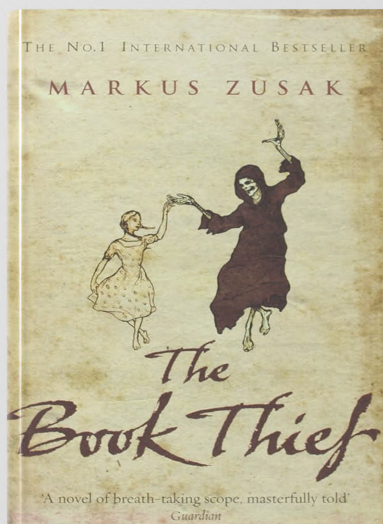
Urush nafaqat o'zbek, balki butun jahon adabiyotida eng ko'p tilga olingan mavzulardan biridir. Chunki insoniyatning eng katta fojialari, eng chuqur iztiroblari urush yillarida yuzaga keladi. Men o'qigan asarlarning ichida aynan urush haqida yozilganlari qalbinga yana-da chuqurroq ta'sir qilgan. Ularning qahramonlari ham boshqacha: taqdirlari, orzu-umidlari, iztiroblari o'quvchini beixtiyor o'ziga tortadi.

Ana shunday asarlardan biri avstraliyalik mashhur yozuvchi Markus Zusak qalamiga mansub "Kitob o'g'risi" romanidir. Asarning nomiyoq insonni o'ziga tortadi, kitob va o'g'rilik tushunchalarining yonma-yon kelishi o'qirmanni hayratga soladi.

Romandagi voqealar Ikkinchi jahon urushi davrida natsist Germaniyasida yuz beradi. Asarda qahramonlar hayoti, davlatdagi siyosiy va ijtimoiy muhit Lizel ismli qizaloq taqdiri orqali yoritiladi. Men bu kitobni o'qigunimcha urushga sababchi bo'lgan Germaniya xalqi haqida ko'p o'ylamagan edim. Ko'nglimda ularni faqatgina "urushni boshlagan millat" sifatida tasavvur qilardim. Lekin yozuvchi o'z asari orqali oddiy nemis xalqining ham ochlik, qo'rquv, bombardimon, ayriliq kabi sinovlardan o'tgani, ular ham tinchlikka tashna bo'lganini ko'rsatadi. Zero, urushlarni rahbarlar boshlaydi, ammo uning badalini oddiy insonlar to'laydi. Axir, urushda g'oliblar bo'larmidi?

Asar avvalida Lizel Mimenger ismli qizcha, ya'ni asar bosh qahramoni onasi tomonida katolik oilasiga berib yuboriladi. Ular poyezdda yo'l bosib ketarkan, ukasi to'satdan o'lib qoladi. Uni qabristonga dafn etishgandan so'ng esa Lizel ilk bor kitob o'g'irlaydi. O'sha yerda, qorli qabristonda birov ilk bor o'g'irlik sodir etdi: Go'rkov yigitning cho'ntagidan tushib qolgan "Yosh go'rkovlar maktabi" kitobi qor ustidan g'oyib bo'ldi. Asarning kompozitsiyasi voqealarning tartibli ketma-ketligi va asar oxirigacha yurakni ko'rinmas ip bilan o'ziga bog'lab turadigan histuyg'ular uyg'unligida mukammal yaratilgan. Qisqacha syujeti esa Lizelning yangi oiladagi hayoti, otasi Hans Huberman yordamida kitob o'qishni o'rganishi, ketma-ket yangi kitoblar o'g'irlashi, uyidagi yashirin yahudiy bilan bog'liq voqealar, o'z kitobi va achinarli nihoyadan tashkil topgan.

Asar o'lim, to'g'rirog'i, Ajal tilidan hikoya qilingan. U axir urush paytida har kimnikiga chaqirilmagan mehmon bo'lib kelishi mumkin

Xo'sh asardagi tugun nima? Asarning tuguni sifatida Natsist Germaniyasida qirg'in qilinayotgan yahudiylardan birining Lizel o'lasini tomonidan yashirilishi va bu ularning hayotini xavfga qo'yishini keltirish mumkin. Yechim esa o'lim edi, afsuski... Ya'ni asar yakunida Lizelning oila a'zolari va yaqin do'stlari bombardimon paytida halok bo'ladi. O'lim Lizelning hali tugallanmagan hikoyasini olib ketadi. Asarning eng ta'sirli nuqtasi, ya'ni kulminatsiyasi Lizel oilasining o'limiga sabab bo'lgan bombardimon vaqtidir. Asar o'lim, to'g'rirog'i, Ajal tilidan hikoya qilingan. U axir urush paytida har kimnikiga chaqirilmagan mehmon bo'lib kelishi mumkin. Kim biladi deysiz?..

Shunday qilib, "Kitob o'g'risi" bizga kitob o'g'irlashni emas, balki kitoblarning hayotni saqlab qolishi, inson qalbini qutqarishi, eng qora kunlarda ham umid chirog'ini yoqishi mumkinligini ko'rsatadi. Bu roman orqali inson do'stlik, oilaviy mehr, insoniylik, yaxshilik va bag'rikenglikning naqadar bebaho qadriyat ekanini anglaydi. Ayniqsa, Hans Hubermanning qiziga bo'lgan mehribonligi otalikning eng yorqin timsollaridan biri sifatida e'tirof etishga arziydi.

Zusakning ushbu asari bizni bir haqiqatga yana bir bor ishonтиради: urush insoniyatni barbod qilishi mumkin, ammo insoniylik hech qanday bomba yoki to'pponchaga bo'ysunmaydi.

Shahnoza OCHILDIYEVA
talaba

Hulkar nafaqat sarishtali, balki matonatli, qat'iyatli va mehnatkash ham edi. Hayot uni ne-ne sinovlar bilan sinamadi deysiz, ammo u hech qachon taslim bo'lmadi. Turmush o'rtog'i bilan birga farzandlarini qiyinchilikda katta qildi. "Ular ulg'aysa, rohatini ko'raman", deya orzular ichida yashadi. Yillar o'tdi, farzandlar kamolga yetdi. Ayolning sabr-toqatiga yarasha orzulari ushaldi. Farzandlarining rohatini birma-bir ko'ra boshladi. Ammo Alloh suygan bandalarini sinovsiz qo'ymaydi, deyshadi. Hulkar endi "og'zim oshga yetdi" deganda, saraton kasalligiga chalinganini bildi. Shunda ham sabr bilan kurashishdan to'xtamadi. Yillar davomida shifoxonada davolandi. Kechalari og'riqdan uxlay olmay, ko'z yosh to'kkan paytlari ham bo'ldi. Atrofdagilar uni yuqumli kasallikka chalingan deb o'ylab, asta-sekin

BARDOSH

Yomg'irli kuz. Dalalarda hali ekinlar yig'ib olinmagan, odamlar mehnat bilan ovora. Daladan horib kelgan Quttimurod ota dasturxon boshida farzandlarining har bir xatti-harakatini kuzatib o'tirardi. Biri yugurib kelib non burdaladi, ikkinchisi murabboga qo'l cho'zdi. Ikkalasi ham yeb-ichib bo'lgach o'rinlaridan turib ketishdi. Eng kichik qiz esa indamay dasturxon boshiga keldi, hech narsa yemadi, ammo dasturxonni yig'ishtirib, atrofni tartibga keltirdi. Quttimurod ota buni ko'rib, tabassum bilan ayoli Hanifa onaga qaradi va:

– Mana shu qizing eng sarishtali bo'ladi, – dedi.

Oradan yillar o'tdi. Yana yomg'irli kuz. Ammo bu kuz boshqacha. Farzandlarining harakatlarini kuzatib o'tirgan ota endi yo'q edi. Qizlar yig'lab-yig'lab dardlarini ichlariga yutdilar. Yig'inlar tarqadi, hayot esa yana avvalgidek davom eta boshladi. Qizlar turmushga chiqishdi. Quttimurod ota aytganidek, kichik qiz haqiqatan ham eng sarishtali, eng tirishqoq ayol bo'ldi.

uzoqlasha boshlashdi. Lekin u e'tibor bermadi, ruhiyatini cho'ktirmadi. Hulkar o'z matonati va sabri bilan bu og'ir dardni yengib o'tdi.

Endi uning haqiqiy baxtli, rohatbaxsh kunlari boshlangan edi. Ayni damda u suyuqlik nabiralarining mehribon buvisi, sadoqatli turmush o'rtoq, eng yaxshi ona va baxtli ayolga aylandi. U hayotning har lah-zasidan mamnun, farzandlari yonida sog'-omon yashamoqda. Balki, shuncha sinovlardan o'tib, endi baxtli yashayotgan qizi uchun bobom-ni ham ruhi shod bo'layotgandir...

Ha, bobom aytgan o'sha "sarishtali qiz" – mening onam.

Men o'sha paytda universitetning birinchi kursida o'qirdim. Bit-tagina qiz bo'lganim uchunmi, onamga juda bog'lanib qolgan ekan-man. Onamning saraton kasalligiga chalingani hayotimdagi eng og'ir zarbalardan biri bo'ldi. Ular yetti oy davomida kimyoterapiya oldilar. Bu kasallik ularni nafaqat charchatdi, balki hayotga bo'lgan qiziqishla-rini ham so'ndirdi. To'g'ri, dadam ham, biz ham onamga dalda bo'ldik. Ammo "Tanasi boshqa – dardi boshqa" deganlaridek, bizning dildan qo'llab-quvvatlashimiz ham onamning azobini yengillata olmasdi.

Onam shifoxonadan qaytgan paytlari faqat meni yonlariga qo'yi-shardi. Ba'zida tuni bilan uxlamay, og'riqdan yig'lab chiqardilar. Shu paytlarda onamni yo'qotishdan juda qo'rqar edim. Agar ularni yo'qot-sam, hayotda najotim qolmaydigandek tuyulardi. Har tong barvaqt turib, onam yeyishlari uchun ovqat tayyorlardim. So'ng tushlikka qadar darsga borib, yana shoshilinch onamning oldilariga qaytardim. Ichimda qo'rquv aralash tashvish bor edi. Tunlari o'ylab, o'yimga yeta olmasdim. Onamning shuncha mashaqqatlardan keyin yana bu kasal-lik bilan kurashayotganlarini ko'rib, ich-ichimdan ezilardim.

Onam og'irlashib qolgan payt-larda Allohga yuzlanib, "Ey Rabbim, agar onam sog'ayib ketsalar, men boshqa bu ishni qilmayman..." deb yaxshi ko'rgan mashg'ulotlarimdan voz kechishga ham tayyor bo'lardim.

Bu so'zlar yosh bolaning gapi-dek tuyilishi mumkin, ammo cho'kayotgan odam, hatto xasga ham yopishar ekan. Bo'yi yetgan qizning xaridori ko'p deganlari-dek, uyimizdan sovchilarning qadami uzilmasdi. Onamning kasalligini eshitib, qaytib ketgan-lari ham ko'p bo'ldi. Lekin men bunga uncha e'tibor qilmadim, chunki o'y-xayolim men uchun hayotimdan-da qadrli bo'lgan onamning tezroq oyoqqa turib, sog'ayib ketishlarida edi. Boshim-dan o'tganini, ko'nglimdan kech-ganini Alloh va o'zimdan boshqa hech kim bilmasdi. Oldimda turgan yagona maqsad onamni hayotga qaytarish edi. Men esa buni uddaladim...

Bugun onam yonimda, sog'-u salomat! Men esa ularning bar-doshi, sabri, matonatini hayot maktabi sifatida qabul qilgan-man.

Nihoyat SHOKIROVA
talaba

Dunyo tarixiga nazar tashlaganda, har bir davrning taraqqiyoti, ma'rifat bayrog'ining baland ko'tarilishi ortida insoniyatning ikki qanoti bo'lmish erkak va ayolning hamkorligi, yelkadoshligi borligini ko'ramiz. Agar jamiyatni bir daraxtga qiyoslasak, uning ildizlarini erkaklar kuch-quvvat bilan oziqlantirsa, mevalarini, shukuhini, go'zalligini ayollar ma'naviyat va mehr bilan to'ldiradi. Ayniqsa, ilm va ma'rifat sohasida qizlarning ovozi ming yillardan buyon insoniyat qulog'ida jaranglab, hayotni yoritib kelmoqda. Bu ovoz ba'zan kitob varaqlaridan, ba'zan laboratoriya stollaridan, ba'zan esa mehribon ona qo'llaridan eshitiladi. Har qanday shaklda bo'lmasin, u insoniyat uchun rahmat, taraqqiyot, ma'rifat manbai bo'lib xizmat qiladi.

TARIX SAHIFALARIGA BIR NAZAR

Sharq tarixida ilmning yuksalishida olima ayollarning ham o'rni muhim bo'lgan. X asrda yashagan mashhur olima – Fozilat Bintu Ubayd Qur'on tafsiri, fiqh va adabiyot bo'yicha dars bergan, minglab shogirdlar yetishtirgan. U qizlarga ham, o'g'illarga ham birdek ta'lim bergan. Shuningdek, Bag'dod madrasalarida saboq bergan Karima al-Marvaziyya hadis ilmi bo'yicha eng yetuk muhaddislardan sanalgan. Uning shogirdlari orasida eng mashhur erkak olimlar ham bor edi. Demak, ayolning ovozi ilm majlislarida hech qachon jim bo'lmagan, aksincha, u erkaklar qatorida ilimga o'z hissasini qo'shib kelgan.

G'arb tarixiga nazar tashlasak, o'rta asrlarda ilm-fan ayollarga yopiqdek ko'ringan bo'lsa-da, ayrim jasoratli qizlar bu devorlarni yorib chiqqan. Masalan, Madam Kyuri – fan tarixida birinchi bo'lib Nobel mukofotini ikki marta olgan ayol. U radiatsiya nazariyasini yaratib, insoniyatga yangi ufqlar ochdi. Uning laboratoriyada kechasi bilan ishlaganini, hatto shifokorlar xavfli deb hisoblagan tajribalarni o'tkazib, oxir-oqibat umrini ham ilm yo'lida fido qilganini bilamiz.

MA'RIFATNING SHARQONA CHIROG'I

O'zbekiston tarixida ham qizlarning ilm va ma'rifatdagi o'rni beqiyos. X asr olimi Abu Rayhon Beruniy o'z asarlarida ayolning ilm olish huquqi haqida qayd etgan bo'lsa, jadidlar davrida qizlar maktabi ochilishi milliy ma'rifatimizning yangi sahifasi edi. Behbudiy, Avloniy, Fitrat kabi ma'rifatparvarlar: "Qizlarni o'qitmay, millatni o'qitib bo'lmaydi", – deb bong urishgan. Ularning bu chaqiriqlari bugun mustaqil O'zbekistonimizda ro'yobga chiqdi.

Bugungi kunda qizlarimiz matematika, kimyo, biologiya, tibbiyot, IT, san'at va adabiyot sohalarida yuksak natijalar ko'rsatmoqda. Toshkent xalqaro informatika olimpiadalarida yuksak o'rinlarni qo'lga kiritayotgan qizlarimiz, chet ellarda ilmiy ishlari e'tirof etilayotgan olimlari bor. Bu ovoz bugun yana-da balandroq eshitilmoqda, chunki mustaqillik qizlarga qanot berdi, ularga sahna, minbar, auditoriya ochdi.

**“Qizlarni
o'qitmay,
millatni o'qitib
bo'lmaydi”**

“AGAR AYOL JIM TURSA...”

Qizlarning ilmda ovozi faqat gapirish, fikr aytish emas, balki ularning ta'siri, ruhi, mehridir. Bir olim kimyo laboratoriyasida yangi formula kashf etsa, u inson hayotini o'zgartiradi. Bir shifokor qiz jarrohlikda insonni hayotga qaytarsa, u minglab qalblarga umid bag'ishlaydi. Bir adiba qiz yozgan she'r yuraklarni junbishga keltirsa, u jamiyatni ruhlantiradi. Demak, ilmda qizlarning ovozi bu hayotning o'ziga kuch baxsh etuvchi sehrdir.

Mashhur ingliz yozuvchisi Virjiniya Vulf shunday degan edi: “Agar ayol jim tursa, jamiyatning yarim ovozi o'chadi.” Haqiqatan ham, jamiyatni faqat bir jinsning ovozi bilan rivojlantirish mumkin emas. U qushning bir qanoti bilan uchishga uringanidek gap. Biroq ikki qanot erkak va ayol ovozi birlashganda, insoniyat osmonlarga ko'tariladi.

Jamiyatni faqat bir jinsning ovozi bilan rivojlantirish mumkin emas. Bu qushning bir qanoti bilan uchishga uringanidek gap

ADABIYOT VA SAN'AT

Adabiyot – xalqning yuragi. Bu yurakda qizlarning ovozi doimo o'ziga xos jarang beradi. O'zbek adabiyotini olaylik, Zulfiya, Saida Zununova, Halima Xudoyberdiyeva kabi shoirlarimiz o'z qalamlari bilan nafaqat she'r yozdilar, balki jamiyatning ruhini tarbiyaladilar. Bugungi kunda ham yosh qizlarimiz qalam bilan, sahna bilan, ilmiy maqolalar bilan jamiyat ahvolini yoritmoqda. Ularning ovozi hayotga rang, ohang, ma'no baxsh etyapti desak, mubolag'a bo'lmas.

ZAMONA QIZLARI

XXI asr – raqamli texnologiyalar davri. Internet, sun'iy intellekt, globalizatsiya zamonida qizlarning o'rni yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekistonlik qizlar xalqaro startap loyihalarda qatnashmoqda, yangi dasturlar yaratmoqda, chet el universitetlarida ilmiy maqolalar himoya qilmoqda. Masalan, Toshkentlik yosh qiz Diyoraxon Islomova sun'iy intellekt bo'yicha loyihasi bilan xalqaro tanlovda g'olib bo'lganini eshitib, faxrlansak arziydi. Bu ham qizlarning ovozi qanday baland ekaniga yaqqol dalildir.

XULOSA

Ilmda va ma'rifatda qizlarning ovozi jarang sochishi millatning kelajagi, taraqqiyotning kalitidir. Bu ovoz tarixda ham bor edi, bugun ham bor, ertaga ham bo'ladi. U hech qachon so'nmaydi, balki yildan yilga balandroq jaranglaydi. Shunday ekan, bizning vazifamiz bu ovozni qadrlash, qo'llab-quvvatlash va uni yana-da balandroq eshittirishdir.

Shahzoda ISMOILOVA
talaba

Choyinak

Kasalxona yerto'lasidagi kichik va derazalariga temir panjara o'rnatilgan xonada besh kishi yotardik. Qamoqxonada shifokor va tibbiy xona yo'qligi bois bemor mahbuslar ahvoli og'irlashguncha kamerada qolishar, agar yo'lkira puli topa olsalar, shahar shifokorini chaqirtirishardi. Oq sochlarini juda e'tibor bilan o'rtadan ikkiga ajratgan bu keksa va zaif odamcha, yuzida ochiq-oydin aks etgan jirkanish hissi bilan, qo'llarini tekkizmasdan bemorlarga qarar va mavjud bo'lmagan mas'uliyatdan qo'rqib, aksariyatini kasalxonaga jo'natardi.

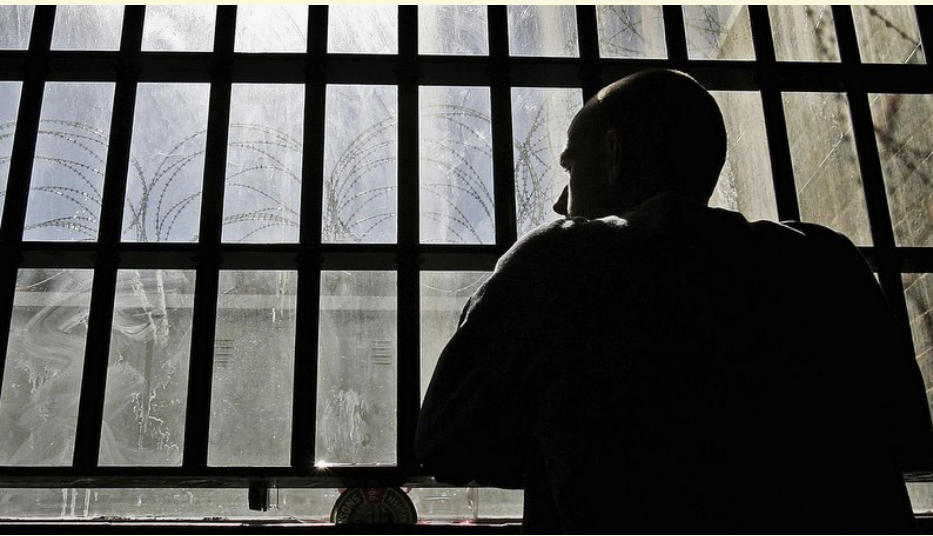
Biroq kasalxonada mahbuslar uchun ajratilgan palata faqat besh kishigagina mo'ljallanganligi

sababli mutaxassis yozib bergan, "hech qachon foydasi tegmaydigan" bir retsept bilan ortlariga qaytarilgan mahbuslar yo'l chetida o'tirib dam olishlarini va jandarmlar kishanlangan qo'llariga qistirgan sigaretani zo'r ishtiyoq bilan ichga tortib, qamoqxona yo'lagini tutunga to'ldirib turganlarini ko'rish mumkin edi.

Men qulog'im og'riganligi tufayli bu yerda edim. Stakandagi issiq suvdan chiqayotgan bug'ni kuloh yordami bilan ertalab va kechqurun burnimga tortar, kamdan-kam kitob o'qir va uzoq vaqt ko'zlarimni oq suvoqli shiftga tikib yotardim. Yonimdagi karavotda giyohvandligi tufayli olti oy kasalxonada davolanishga mahkum etilgan bir baqqol bor edi. U deyarli xonada bo'lmas, yo'lakda jandarmlar bilan ulfatbozlik qilardi. Kasal emasligi va uzoq vaqtdan beri bu yerda yotganligi sababli xodimlar va jandarmlar bilan juda apoq-chapoq edi, kundalik giyohvand moddalarni topish hech qiyinchilik tug'dirmasdi.

Undan tashqari kamerada pora olish va noqonuniy pul o'zlashtirishda aybdor deb topilib, ikki yarim yilga qamalغان sobiq ijro xodimi Sulaymon afandi ham yotardi. Kasalligi zotiljam, lekin keksaligiga qaramay xavfni yengib o'tganga o'xshardi. Ichki xastaliklar mutaxassisi tonggi tekshiruvda uning yelkasini uqalar va kulgancha:

– Yoqangizni qutqaryapsiz, Beyota! – derdi.

Qolgan ikki bemor, odam o'ldirgani uchun o'n besh yilga hukm qilingan qishloqlik mahkum edi. Biri dushmanini, boshqasi suv ustida kelisholmay daladagi qo'shnisini o'ldirgan. Ikkisi ham hech davosi topilmayotgan ichak kasalligidan azob chekardi. O'ta ozg'inlik va sap-sariq yuzlar ularni hayratlanarli darajada bir-birlariga o'xshatib qo'ygandi. Xonada Sulaymon afandidan boshqa so'zamol yo'q edi.

Nashavand baqqol xonadaligida karavoti ustida chordana qurib o'tirar va ko'zlarini karavotning oyoq tomoniga tikib, soatlab jim qolardi. Ikki qishloqlikdan biri o'rnidan turolmaydigan darajada holsiz edi. Kun bo'yi boshini devor tomonga o'girib yotar, sira qimirlamasdi. Ismi Satilmish bo'lgan ikkinchi qishloqlik unga nisbatan biroz tetikroq edi. Ora-sira biz bilan gaplashardi ham. Hatto bir safar o'rmonda pistirma qo'yib, otasini otgan odamni qanday urib yiqitganini ham aytib berdi. Faqat Sulaymon afandi holsizligi va nafas olishda qiynalishiga qaramay, kuni bo'yi to'xtovsiz gapirardi. Tongni to'shaklarni tartibga soladigan xodimlarga tanbeh berishdan boshlab, bizga nonushta olib keladigan, hol-ahvolimizni so'raydigan hamshiraga, bizdan xabarador bo'luvchi doktorga tinmay bir nimalar der edi. Uni mamnun qilishning hech iloji yo'q. Kim bilan ko'rishib qolsa, darhol boshqalar ustidan shikoyat qilishni boshlab yuborardi. Hatto menga nashavand baqqol haqida og'ziga kelganini aytib, o'zimni eshitmaganga olganimni sezganiga qaramay:

– Ko'rdingmi, aytganimdek ekanmi? – deb so'radi. Baqqol ichkariga kirishi bilan uni yotog'ining chetiga o'tirg'izib, men haqimda o'zimga ham eshitiladigan darajada:

– Bu sal g'alatiroqmi? Doim kitob o'qib turib, xayol suradi. Biz ham vaqtida ko'p o'qidik, lekin foy-

dasi bo'lmadi. Nimasiga buncha kibrlansa? Biz ham katta odam-miz, lekin hech kimga past nazar bilan qaraganimiz yo'q.

Ba'zan qarshisidagi odam bahona topishni ep ko'rmay, qochib ketmaguncha gapirishda davom etardi. Gohida charchoqdan ko'zlarini yumgancha boshini yostiqa qo'yib dam olar yoki yo'tal tutib, ko'zlari ola-kula bo'lib ketar, ammo biroz o'ziga kelgach yana g'udrana boshlardi.

– Yo Olloh! Bular doktormi o'zi? Ulardan ko'ra bu ishlarni men yaxshiroq tushunaman... Tizzam qatori keladigan tirrancha kirib, menga aql o'rgatmoqchi bo'ladi. Bitta xantal qo'yishni biz ham eplay olamiz. Aslida bu narsani doktorga o'zim aytganman. Ammo u keraksiz joyga inyeksiya qilyapti. Zotiljamga inyeksiya foyda beradimi? U ham yetmaganidek, “choy ichma!” deydi. Ey Xudoyim! Choy ham zarar berishi mumkinmi axir?!

Shu joyga kelganida baqirardi:

– Satilmish! Keltir, choynakni!

Satilmish shu zahoti yotgan joyidan sakrab turar, uniqib ketgan katta shifoxona shippagini og'zin, sariyog'dek sarg'aygan oyoqlariga ildirib, qizib turgan pech ustidan choynak va derazadan piyola olib, Beyotaning yoniga borardi.

Sulaymon afandi uni so'rab o'tirmasdan o'ziga xizmatkor qilib olgandi. Afandi shunday ustalik bilan buyruqlar berardiki, itoat qilmaslik bolaning xayoliga ham kelmasdi.

– Satilmish, o'g'lim, tupukdonimni uzat, – yoki – Satilmish, jandarmni chaqirib, shu idishni ham ber, menga shakar olib kelsin – deganida, og'zin yigit cho'pdek barmoqlari bilan karavot temirlarini mahkam tutgancha aytganini qilardi. Qariyaning hukmronligi oldida hatto jandamlar ham e'tiroz bildirar olmas, uzluksiz davom etadigan majburiy buyruqlarga ba'zan to'ng'illab bo'lsa-da, chidashardi.

Satilmish stakanni to'ldirib, Sulaymon afandiga uzatganida qariya gavdasini to'g'rilab, devorga suyanar, tepa sochlari to'kilgan katta boshini og'ir-og'ir qimirlatar, og'ziga tushgan qalin mo'ylovini silab, choy ho'plashga shaylanardi. Uni bu holatda ko'rgan hamshiralar bir necha marta orqasini devorga bermasligini, ko'rpadan chiqmaslikni tayinlasalar ham, ortidan masxaraomuz kulgu bilan qarab qolar, o'z bilganidan qolmasdi.

Choyini ichib bo'lgach Satilmishdan choynakni yana keltirishini so'rar, singan qopqog'ini ko'tarib, ichiga qarar, keyin xuddi katta bir qo'rg'on sovg'a qilayotgandek saxiylik bilan:

“Buni sen ich!” – deya unga bir dona qand uzatardi.

Choy ichib, biroz isingach va yo'tal xuruji oralig'i uzaygach, jag'i batamom ochilardi. Birontamiz og'iz juftlagudek bo'lsak, u darhol gapni bo'lar:

“Sen o'ylaganchalik emas!” – deya o'zi gap boshlardi. U har kimdan kamchilik topar, barchamizga biror nima, hatto ko'p narsalarni o'rgatishga urinardi. Bechora Satilmish hatto voqea qanday sodir bo'lganini so'zlab berayotganida ham uning suqu-lishidan qutula olmagan, o'zi boshidan kechirgan mudhish voqeaning tafsilotlarini choldan bilib olishga majbur bo'lgandi. Chol yo'tala-yo'tala:

“Yo'q, yo'q... Sen aytganchalik emas... Sen u yerda yotgan bo'lsang, odam tugul qush ham otolmaysan. Qayerga pistirma qo'rganini ham bilmaysan”, deya jinoyat sodir bo'lgan joy haqida batafsil tafsilotlarga kirishar va haqiqiy jinoyatchi bu tafsilotlarni hayrat, hatto biroz hurmat bilan tinglardi. Garchi qariyaning so'zlari haqiqatga to'g'ri kelmasa-da, shun-

day mohirlik bilan hikoya qilib berardiki, har holda to'g'ri bo'lib chiqardi.

Fasli bahor avvali edi. Xonadagi kichkina tunuka pechka tinmay yonib turardi. Kechki salqin tushganda yo'lakda sovg'otgan jandarmalar ham o'rindiqlarini olib, ichkariga kirishardi. Xira chiroq yorug'ida, qurollarini qo'llariga tirab, kutib o'tirishar, vaqti-vaqti bilan nashavand baqqol bilan hazil-huzul qilishardi. Kechalari isitmasi ko'tarilishiga qaramay, Sulaymon afandi ham ularga gap tashlamay qolmasdi. Jandarmalarga goh nasihat qilar, goh koyir yoki isitmasi biroz ko'tarilsa, behuda so'zlar aytib, baqira boshlardi. Oxirgi kunlarda kasali yana og'irlashgandi. Bunda kechasi orqasiga xantal bo'tqasi qo'yib, yarim soat ochiq qoldirib, sovg'otishiga sababchi bo'lgan hamshiralarning ham, o'zining ham aybi bor edi. Xona havosini almashtirish uchun derazani ochganimizda, unga ko'rpaga yaxshilab o'ranib olishini ta'kidlashimizga qaramay,

gapimizga quloq solmas, ko'ragini ochib, derazadan kelayotgan shamolga tutganча:

– Bu shamol odamga zarar bermaydi. Siz o'ylaganchalik emas. Bu shamol Takkeli tog'idan kelyapti, shifobaxsh, – deya mart oyi shamolini xasta o'pkasiga to'ldirib tortardi. Satilmish kuniga bir piyola shakarli choy evaziga unga xizmatkorlik qilishda davom etardi. Oylab parhez qilgan oshqozoni shifokorlardan berkitib ichgan bu bir necha qultum issiq suyuqlikni balki sog'inch bilan kutayotgandir. Endi faqat Sulaymon afandi choyini devorga suyangancha icholmasdi. Satilmish yordam bermasa, hatto ustiga to'kib yuborgan paytlari ham bo'lardi. Qo'llari titray boshlagan, ko'zlari ancha cho'kib qolgandi. Qishloqlik yigitni nashavand baqqolning karavotiga o'tqazib:

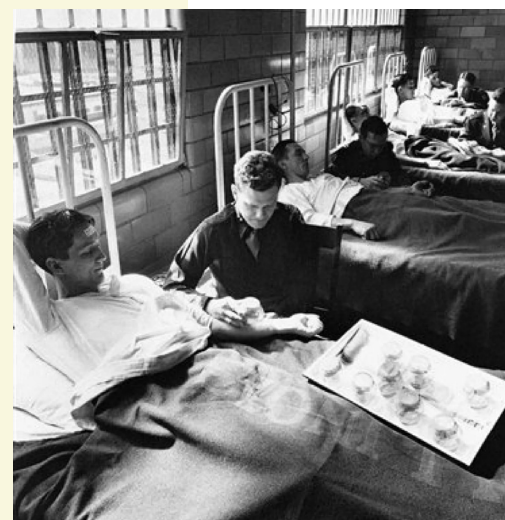
– Sen o'ylaganchalik emas. Bunday qilib odam o'ldirilmaydi. Qara, men senga tushuntiraman, – deb o'sha birdan-bir so'zni aylantirar, – Bosh kotib o'g'irlagan pullariga ikkita uy oldi, yana qo'llarini o'ynatib, hech narsa bo'lmagandek yuribdi. Qamoq esa bizga nasib etdi, – deya, avvallari hech tilga olmagan mahkumligi sababidan so'z ochardi.

Jazosini o'tab bo'lishiga bir yarim oy qolgandi. Shuning uchun haftada bir-ikki marta kelib turadigan o'g'liga tashqaridagi ishlari haqida ko'rsatmalar berar, o'n sakkiz yoshlar atrofida ko'rinadigan, besh yashar bolanikidek hayratga to'la ko'zlari bilan u yoqdan-bu yoqqa alanglayotgan, biroz telbaroq o'g'li bu so'zlarga javob qaytarmasdan, "ma'qul" degandek boshini qimirlatib, tinglardi.

Chol bir necha kundan keyin butunlay og'irlashdi. Yuzining suyaklari bo'rtib chiqqan, ko'zlari g'alati chaq nab, yanada chuqurroq botgan edi. Kunning aksar vaqtida o'zidan ketib, alahsirab yotardi. Kechalari tipirchilar, bo'g'ilib borayotgandek yo'talardi. Tinimsiz ingraganligi bois hech birimizga uyqu yo'q edi. Nashavand baqqol ikki kecha uyqusizlikdan so'ng:

– Haliyam o'lmadi-ya! – deb aytinishni boshladi. Faqat Satil-

mishgina xizmatida kamchilikka yo'l qo'ymas, chol har alahsiraganida yostiqdan boshini ko'tarib:

Nimadir kerakmi, Beyota? – deb so'rardi.

Nihoyat, bir kuni kechqurun tongga yaqin ovoz tindi. Oxirgi vaqtlarda tez-tez xonamizga kirib turadigan navbatchi hamshiralalar darhol zambil keltirib, marhumni olib ketishdi, to'shagini esa tashqariga chiqarib tashlashdi. Ular ishni tugatmasidan burun to'rtovimiz ham chuqur uyquga ketgandik. Tonggi tashrifdan so'ng darhol xonamiz oldidagi yo'lakda oyoq tovushlari va begonalarning ovozlari eshitila boshladi. Jandarmlardan biri eshikdan boshini chiqarib:

– Beyotaning urug‘-aymog‘i yig‘ildi! – dedi.

Birozdan keyin haligi telba o‘g‘il xonaga kirdi. Otasining yalang‘och karavoti ustiga kattagina mato yoyib, deraza tokchasi, karavot ostida marhumdan qolgan nima bo‘lsa hammasini unga sola boshladi. Bir necha marta baqqolning narsalariga ham qo‘l cho‘zdi, biroq baqqol uni shu zahotiyoq to‘xtatdi:

“Soatni joyiga qo‘y. Otangning bunday soati bormidi? Ochko‘zlik qilma!”

Bola topgan-tutganini yig‘ishtirib, tashqariga chiqdi. Tirqishdan yo‘lakning bir qismi ko‘rindi. Tashqarida bir necha ayol bilan bir to‘da bola bor edi. Bor qarindosh-urug‘i kelganga o‘xshardi. Ularning orasidagi semizroq, kekxa bir ayol bola tashqariga olib chiqqan tugunni yerga qo‘yib, ochtirdi. Ichidagilarni birma-bir ko‘zdan kechirdi. Keyin shoshilinch bolaga o‘girilib, nimadir dedi. Takror ichkarriga kirgan yigitcha atrofga alanglab:

– Choynagimiz qayerda? – deb so‘radi.

To‘rt-besh kundan buyon choy qaynatilmaganligi bois qopqog‘i siniq, sirlari uchgan kichik sirli choynak yo‘q bo‘lib qolgandi. Ehtimol, Satilmish uni biror joyga qo‘ygandir. Uni biroz oldin oshqozonidan suv olish uchun laboratoriyaga olib ketishgandi. Nashavand baqqol:

– Xavotir olma, topiladi! – dedi. Ayni shu vaqtda eshikdan semiz va qip-qizil ayolning boshi ko‘rindi:

– Albatta, topiladi! Bu nima degani? – dedi. So‘ng o‘g‘liga qarab, qat‘iy ohangda:

– Sen bularga e‘tibor berma, qidirishda davom et, Vejihi. Balki undan boshqa narsalar ham qolgandir.

Biroq baribir choynakdan darak bo‘lmadi. Satilmishning karavotining bosh tomonida osilib turgan,

bechoraning bor-yo‘g‘ini ichida saqlaydigan Amerika movutidan tikilgan xaltani ham tashqaridan yaxshilab siqib ko‘rdilar. Ichida choynakka o‘xshash narsa yo‘q edi. Ayol to‘xtovsiz ming‘irlardi. O‘sha yerdan o‘tib ketayotgan hamshira va bemorlarga qarovchi ayolni ham to‘xtatib, ichkariga olib kirdi va hamma birga atrofni qidira ketdi. Tor xonada bir-birlarini turtib-itarib, karavotlar tagini, o‘tin uyulib turgan burchakni, bemorlarning xalta va jomadonlarini titkilashardi. Bu holdan zerikkan men yuzimni devorga o‘girib, jim yotardim. Marhumning xotini orqamdan turtib: “Hoy, choynakni ko‘rmadingmi?” – dedi. Hamshira uning gapini shart kesdi:

– Bemorlarni bezovta qilmang, keyin topilar!

– Keyin topiladi?! Hozir topilmasa bo‘ldi, tamom! Boshqa hech qachon topilmaydi! Xonim, bu yer qayer? Mahbuslar kamerasi, o‘g‘rilar makoni. Hatto odamning ko‘ziga surilgan surmani ham o‘g‘irlashadi. Halol odamning bu yerda nima ishi bor?

Keyin bizga qarab, tahdid ohangida:

– Ayting-chi, choynak qayerda? Qaysi biringizda? Kim olgan bo‘lsa, chiqarsin! – dedi va har birimizga ko‘zlari bilan teshib yuborgudek qarab chiqdi. Hamshira uni qo‘lidan tutib, sekin

tashqariga olib chiqdi, lekin ayol hech tinchimadi.

– Mudirga chiqaman, bosh shifokorga arz qilaman, – deya yo'lakni boshiga ko'tarar, jandamlarning qo'liga yopishib:

– Qani, bolam, o'zingiz bilasiz-ku yo'lini. Mana bularni gapirtiring-da, choynakni qayerga qo'ygan bo'lsa, chiqarsin! – der edi. Shu payt ikki soqchi qo'lidan tutgan holda Satilmish xonaga kirdi. Tortgan azoblari uni holdan toydirgandi. Eshik oldida ekan, baqqol undan so'radi:

– Hey, Satilmish, cholning choynagini ko'rdingmi?

U qishloqlik soqchilar yordamida o'rniga yotayotib, boshi bilan “ha” ishorasini qildi, keyin soqchilardan biriga:

– Olib kel! – dedi. Boshini biz tomonga o'girib:

– Kechasi Bey ota og'irlashdi, – dedi. – Qarasam, vaqt-soati yetganga o'xshadi. Tepasida hech kim yo'q, og'ziga bir tomchi suv tomizmoqchi bo'ldim. Choynakni xizmatchi Ismoilga berib, oshxonaga yubordim. Iltiqroq suv keltirsin dedim-da... Suv kelmasdan burun rahmatlining joni uzildi. Nasibasi emas ekan. Qismati shu ekan...

Xizmatchi Ismoil choynakni keltirib, ayolga berdi. Ona-o'g'il tugunni qaytadan tugdilar. Bu orada kasalxona mudiri kelib qoldi va ayolga bir nimalar dedi. Ayolning yuzi yanada qizarib:

– Bu nima degani? U davlat qo'lida jon berdi, jasadini ham davlat ko'msin. Qo'limni tekki-zmayman. Bir tiyin ham bermayman. Erimni umrining oxirida to'rt devor orasida o'ldirdingiz, endi o'ligini menga tashlamoqchimisiz? Istamayman! Nima qilsangiz qilavering.

So'ng tugunni o'g'lining qo'liga ilib:

– Nimaga qaqqayib turibsan? Yur, – dedi, – yana ozgina tursak, bizni talab ketishadi...

O'sha yerdagi boshqa ayol va bolalarga o'girilib: “Qani, sizlar ham yuringlar!” – dedi. O'n yoshlar atrofidagi bir bolakay:

– Amakimni ko'rmaymizmi? – deb so'radi.

– Xohlamayman... Ko'rolmayman... Yuragim dosh berolmaydi. Arslondek erimni kim biladi qanday ahvolga solishgan?! Eh, bolalar, yurak dosh berarmikin? Kuyib ketdim!

Ho'ngrab-ho'ngrab yig'lardi. Erining fazilatlarini, nomunosib joyda o'lganini aytib, butun vujudi bilan hiqqillab yig'lardi. Bu safar o'g'li uni tortqilay boshladi. Bola-chaqa yig'lashib, yo'lakning narigi tarafi tomon uzoqlashdilar. Shu payt qishloqlik Satilmish ichkariga kirgan Ismoilga:

– Anavi xaltani olib ber! – dedi.

Amerika movutidan tikilgan xaltaning og'zini ochib, ichidan bir juft jun paypoq bilan bir-ikkita ro'molcha va bir taxlam ichki kiyim, eng so'ngida esa kichkina hamyon chiqardi. Ichidagini oldiga to'kdi. Oq choyshabning ustiga uchta o'n tanga dumalab tushdi. Satilmish ulardan ikkitasini Ismoilga uzatib:

– Mana buni ol, bir ko'za olib ber, savob bo'ladi. Marhumni qabrga kafansiz qo'yadilar, hech bo'lmasa, tuprog'iga ikki ko'za suv quy, – dedi.

Xaltasini qayta yig'ib, bosh tomoniga osib qo'ydi. Boshini yostiqqa holsizgina qo'yib, ko'zlarini oppoq shiftga qadadi...

1938-yil

Turk tilidan Gulzoda SAFAROVA tarjiması

THE IMPORTANCE OF A TIME TABLE FOR STUDENTS

INTRODUCTION

In the modern education system, where information flows rapidly and academic pressure grows daily, a student's success largely depends on their ability to manage time effectively. Among various tools that help students organize their academic and personal lives, the time table stands as one of the most crucial. A time table, at first glance, may seem like a simple chart of schedules, but in reality, it plays a far greater role – it shapes discipline, ensures efficiency, and provides a sense of direction in a student's daily routine.

For university and college students, time is the most valuable resource. Unlike in school, higher education brings independence – there are no parents to remind, no teachers to follow up daily, and no bells ringing at the start of every class. A well-structured time table allows students to balance studies, rest, social life, and self-development without chaos. In other words, a time table is not just a plan – it is the backbone of an organized and meaningful student life.

THE CONCEPT OF TIME TABLE

A time table is a systematic arrangement of time devoted to specific activities during a day, week, or month. It defines when and how tasks will be performed, ensuring that no important activity is neglected. For students, it usually includes class hours, study sessions, extracurricular activities, meals, exercise, and rest. The primary goal is to create a rhythm that enhances productivity and mental balance.

According to educational psychologists, students who follow structured time tables tend to perform better academically. Their learning is more consistent, their stress levels are lower, and they exhibit greater confidence in managing multiple responsibilities. This is because a time table trains the brain to function in an organized way – just as physical exercise strengthens muscles, time discipline strengthens the mind.

Why a Time Table is Crucial for Students

HELPS IN EFFECTIVE TIME MANAGEMENT

Time management is not just about being busy – it's about being productive. A well-designed time table allows students to allocate sufficient time for studying, attending lectures, completing assignments, and revising lessons. It prevents procrastination and ensures that deadlines are met without last-minute panic. When students stick to a time table, they learn to prioritize tasks. For example, preparing for exams may come before social activities or entertainment. Such habits teach responsibility and foster a professional attitude – essential qualities for future careers.

WHEN TO DO IT, THEIR CONFIDENCE INCREASES, AND ANXIETY DECREASES

PROMOTES DISCIPLINE AND REGULARITY

A time table builds discipline – the most essential foundation for academic success. When students follow a fixed schedule, their mind adapts to a routine, and their body naturally aligns with study hours. Over time, this develops into a habit of consistency. Discipline also helps students avoid distractions. In an age where social media and digital entertainment dominate, maintaining focus is a challenge. A time table helps students limit time spent on non-productive activities, ensuring that they remain dedicated to their goals.

REDUCES STRESS AND ANXIETY

Students often experience stress due to workload and exams. A major reason for this anxiety is poor time organization. Without a clear schedule, assignments pile up, revisions are delayed, and the feeling of being overwhelmed grows. A well-planned time table breaks big tasks into smaller, manageable steps. When students know what to do and when to do it, their confidence increases, and anxiety decreases. In short, a time table brings peace of mind by replacing uncertainty with structure.

IMPROVES ACADEMIC PERFORMANCE

Numerous studies have shown that students who plan their time systematically tend to achieve better grades. The reason is simple – regular study and consistent revision lead to stronger memory retention and understanding. A time table ensures that each subject receives adequate attention. For instance, if a student is weak in mathematics, they can allocate extra time for practice without ignoring other subjects. This balanced approach leads to overall academic growth.

CREATES A BALANCE BETWEEN STUDY AND LIFE

Student life is not only about academics. Socializing, hobbies, sports, and rest are equally important for healthy growth. A time table helps students strike the right balance – neither over-studying to the point of burnout nor wasting time aimlessly.

A well-balanced schedule allows students to rest, engage in physical activity, and enjoy leisure time, which in turn increases focus during study sessions. The saying “Work while you work, play while you play” perfectly describes the essence of a good time table.

PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL BENEFITS

Apart from academic advantages, a time table has deep psychological benefits. It gives students a sense of control over their life. Knowing what to expect each day eliminates chaos and boosts self-confidence. Psychologists note that planned individuals often exhibit greater emotional stability.

Socially, when students manage their time well, they build a reputation for reliability. Teachers and peers trust students who are punctual and organized. Later in life, these habits contribute to strong professional ethics and leadership qualities.

FAMOUS PERSONALITIES AND THEIR USE OF TIME TABLES

History provides many examples of successful people who owed their achievements to strict time discipline.

Benjamin Franklin, one of America's Founding Fathers, designed a daily schedule that started at 5 a.m. and ended at 10 p.m., with every hour assigned to a task. He famously said, “Lost time is never found again.”

Elon Musk, CEO of Tesla and SpaceX, divides his day into 5-minute blocks – an extreme but effective form of time management.

Marie Curie, the Nobel Prize-winning scientist, balanced her research, teaching, and family life through careful scheduling. These examples prove that managing time is a universal principle of success, applicable not only to students but to anyone who values progress.

MODERN DIGITAL TOOLS FOR TIME MANAGEMENT

In today's digital age, managing a time table has become easier with various mobile and web applications. Tools like Google Calendar, Notion, Trello, and Todoist help students create dynamic, adjustable schedules. Reminders, alarms, and progress trackers make it easier to stay on track. However, technology must be used wisely. Excessive dependence on apps can cause distraction. The goal is not to fill screens with plans, but to develop a disciplined mindset.

STORIES AND REAL-LIFE EXAMPLES

Many real-life student experiences highlight how a time table transforms life. For instance, a university student struggling with exam stress once started keeping a weekly schedule. By dividing her day into study blocks, meal breaks, and rest hours, she not only improved her grades but also regained confidence and peace of mind. Another student preparing for international exams like IELTS or TOEFL reported that his success largely depended on his time table. Setting aside specific hours for reading, writing, speaking, and listening practice gave him measurable progress each week.

These stories prove that time tables are not just theories – they are practical tools that can change a student's academic destiny.

CULTURAL AND EDUCATIONAL CONTEXT

In Uzbekistan and many other countries, educational reforms emphasize student-centered learning. With more independence comes greater responsibility. Universities encourage students to plan their own schedules, combining lectures, research, and extracurricular activities. Time tables are therefore part of a student's personal discipline and self-management culture. They reflect not only academic maturity but also readiness for professional life. Employers often look for graduates who can manage time effectively – a skill first learned at university.

“TIME WAITS FOR NO ONE.”

CONCLUSION

In conclusion, a time table is far more than a list of hours and tasks. It is a roadmap to success, a discipline tool, and a mirror of a student's priorities. Students who plan and follow their schedules consistently are more confident, less stressed, and more successful both academically and personally. As the saying goes, "Time waits for no one." Those who respect time, manage it wisely, and follow their plans with determination, eventually lead the way in every field. In essence, a well-structured time table is not just a student's companion – it is their silent teacher, shaping them into responsible, efficient, and successful individuals ready to face the challenges of the modern world.

“CHAQALOQLAR QOTILI” – MIROSLAV KLOSE (GERMANIYA)

Bu laqab Miroslavga bejiz berilmagan. Klose Germaniya terma jamoasi safida, asosan, kichik yoki zaif raqiblarga qarshi o'yinlarda ko'p gollar urgan. Masalan, u Saudiya Arabistoni, Yangi Zelandiya, Gretsiya, Qozog'iston kabi jamoalarga qarshi o'yinlarda xet-trik yoki dubl qayd etgan, lekin kuchli raqiblarga qarshi (masalan, Ispaniya, Italiya, Braziliya) o'yinlarda bunday natijalarni kam ko'rsatgan. Shunga ko'ra, ayrim muxlislar va futbol tahlilchilari hazil aralash uni “Chaqaloqlar qotili”, ya'ni “kichik jamoalarni jazolovchi futbolchi” deb atashgan. Ammo shunga qaramay, Klose Germaniya terma jamoasi tarixidagi eng ko'p gol urgan futbolchi (71 gol) va Jahon chempionatlari tarixidagi eng samarali to'purar (16 gol) hisoblanadi.

**“CHAQALOQLAR
QOTILI” DAN “QORA
O'RGIMCHAK” KACHA**

FUTBOL TARIXIDAGI ENG MASHHUR LAQABLAR

“QOR ODAM” – DENNIS BERGKAMP (NIDERLANDIYA)

Dennis Bergkampga “Iceman” laqabi sovuqqonligi va hissiyotini yashira oladigan xotirjam tabiati tufayli berilgan. U maydonda hech qachon shoshilmas, doim tiniq fikr bilan qaror qabul qilardi. Hatto eng og'ir vaziyatlarda ham u hissiyotlarini jilovlay olgan. Shu bois, muxlislar uni “sovuqqon odam” deb atashgan. So'zlarimizning isboti o'laroq Bergkampning 1998-yil Jahon chempionatida Argentina darvozasiga urgan mashhur golini eslash mumkin. U havodagi to'pni bir harakat bilan to'xtatib olib, raqibni aldab o'tgan holda, burchakka zarba beradi. Bundan tashqari, u samolyotdan qo'rqqani sababli uzoq safarlarga chiqmasdi, bu esa unga “uchmaydigan golland” degan ikkinchi laqabni ham olib kelgan. Bergkamp – texnika, tafakkur va nafis harakatlar bilan futbolni san'at darajasiga ko'targan futbolchi bo'lib muxlislar xotirasida qolgan. Uning sovuqqonligi qo'rqqoqlik emas, balki mukammallikka intilish ramzi edi.

“QORA O’RGIMCHAK” – LEV YASHIN (SSSR/ROSSIYA)

Lev Yashin tarixdagi eng buyuk darvozabon sifatida tan olingan. Uning “Qora o’rgimchak” laqabini olishiga qora forma kiygan holda darvozada o’rgimchak singari otilib, har bir to’pga yetib borishi sabab bo’lgan. Futbolda darvozabonlarni ojiz qoldirib gol uradigan hujumchilar ko’plab uchraydi, ammo Yashin qarshisida esa raqiblar “o’lja”ga aylanardi. Uning reaksiyasi, sakrash qobiliyati va to’pga vaqtida chiqib kelishi o’sha davr futbolida inqilob bo’lgan. 1963-yilda Yashin “Oltin to’p” mukofotini qo’lga kiritib, bu mukofotni olgan yagona darvozabon sifatida futbol tarixiga kirgan. Raqib hujumchilarning o’zi ham intervyular davomida ko’p marotaba “Yashin bor joyda gol urishning iloji yo’q” deya tan olishgan. U o’zining qat’iyligi, fidoyiligi va yuksak mas’uliyati bilan ham futbol tarixida afsonaga aylana oldi. Lev Yashin xoh zamonaviy, xoh klassik futbol bo’lsin, darvozabonlik san’atining ramzi bo’lib qoladi. Uning “Qora o’rgimchak” laqabi nafaqat o’yindagi uslubi, balki butun avlodlarga ilhom manbai bo’lgan jasoratiga ham ishora qiladi.

“SHER” – ZLATAN IBRAHIMOVICH (SHVETSIYA)

Bu laqab Zlatan Ibrahimovichga bejiz berilmagan. U har doim o’zini “maydondagi sher” deb bilgan va bu uning o’zini tutishida ham, intervyularida ham yaqqol seziladi. Uning kuchli jismoniy imkoniyati, g’ururi, o’ziga ishonchi va raqibdan hech qachon qo’rqmasligi aynan sherni eslatadi. Zlatan “Men Zlatanman” degan mashhur iborasi bilan o’zini futbolning alohida shaxsiyati sifatida ko’rsatadi. Uning o’ziga bo’lgan ishonchi futbol maydonidagi harakatlarida ham yaqqol sezilib turadi. Masalan, 2012-yil Shvetsiya terma jamoasi safida Angliya darvozasiga chalqancha uslubda urgan goli futbol tarixidagi eng go’zal gollardan biri sifatida baholangan. Zlatan har doim o’zini raqiblardan ustun qo’ygan, garchi buni hamma tan olmasa ham. Hatto, Ibrahimovichning intervyulari ham har doim medianing bezagiga aylanadi, uning so’zlaridan ham egosi juda kuchli ekanligini sezish mumkin. Shu sababli muxlislar va jurnalistlar uni “Sher”, ba’zida esa “Ibracadabra” deb atashadi.

Zlatan nafaqat kuch, balki aql va texnik mahoratga ham ega. U Shvetsiya futbolining ramzi, Yevropaning eng ko’p gol urgan hujumchilaridan biri va o’z avlodining eng xarizmatik yulduzlaridan biri bo’lib qoladi.

"GOAT" – LIONEL MESSI (ARGENTINA)

Lionel Messi – "GOAT". Xo'sh, nima uchun unga bunday laqab berilgan? "Goat" so'zi inglizcha "echki" degan ma'noni bersa-da, bu yerda "Greatest Of All Time" iborasining qisqartmasidir, ya'ni "Tarixdagi eng buyuk futbolchi". Messi o'zining maydondagi aql-zakovat, tez fikrlash, mukammal dribling, yakunlovchi zarbalar va maydonni ko'ra olish qobiliyati bilan zamonaviy futbolni boshqa darajaga olib chiqa olgan. U raqiblarni yosh boladek aldab o'tgan lahzalarni siz ijtimoiy tarmoqlarda ko'rganingiz aniq. Qolaversa, uning "La Pulga" (Kichik pashsha) degan ispancha laqabi ham bor. Bu uning gavdasi kichikligiga qaramay, to'p nazorat qilishdagi mahorati va harakatchanligiga ishora qiladi. Messi o'z karyerasi davomida sakkiz marotaba "Oltin to'p" sohibi bo'lgan, Argentina bilan esa 2022-yilda Jahon chempionatida g'alaba qozongan. U nafaqat statistik jihatdan, balki o'yin uslubi bilan ham "GOAT" laqabiga eng ko'p munosib ekanligini futbol jamoatchiligi bot-bot takrorlaydi. Karyerasining katta qismini Ispaniyaning "Barselona" klubida o'tkazgan futbol dahosi hozirda Amerikaning "Inter Miami" jamoasi sharafigi himoya qilmoqda.

"ROBOT" – PETER KROUCH (ANGLIYA)

Peter Krouchga "Robot" laqabi uning o'ziga xos g'alati, ammo yoqimli nishonlash usuli sababli berilgan. U gol urgach, o'zining uzun qo'l-oyoqlari bilan "robot raqsi"ni ijro etgan, bu esa butun futbol olamida uni mashhur qilib yubordi. Krouch uzun (201 sm) bo'lyi hujumchi bo'lib, bosh bilan gollar urishda usta edi. Shunga qaramay, u nozik texnikaga ham ega bo'lgan, bu esa ko'plab futbol muxlislari ni hayratda qoldirgan. Uning hazilkashligi, ochiq tabiatli ekani va oddiy inson sifatidagi kamtarligi muxlislarga yana-da yaqinlashtirgan. "Robot" laqabi Krouchning futboldagi kulgili, ammo samimiy obrazini ifodalaydi. Krouch futbolchi sifatida Premyer Liga tarixida o'chmas iz qoldirgan.

“FENOMEN” – RONALDO NAZARIO (BRAZILIYA)

Ronaldo Nazario – futbol tarixidagi tugʻma isteʼdodlardan biri. U Braziliyada “O Fenômeno”, yaʼni “Fenomen” deb ataladi, chunki u futbolni, hamma braziliyaliklardek emas, boshqacha darajada oʻynagan. Yoshligidan u oʻzining tezligi, toʻp bilan harakatdagi yengilligi va kuchli zarbalari bilan ajralib turgan. Ronaldo 1998-yilda futbolda katta sahnaga chiqdi. Ammo 2002-yil Jahon chempionatidagi qaytish chinakam “fenomen” nomiga mos tarzda boʻldi. Ogʻir jarohatdan soʻng qaytib tiklanib, finalda Germaniyaga qarshi ikki gol urdi va Braziliyaga gʻalaba keltirdi. Uning oʻyini texnika va kuch uygʻunligining mukammal namunasi boʻlgan. Hamma uning vazni ogʻirligi haqida tanqidiy gapirsa-da, u maydondagi aqlbovar qilmas harakatlari bilan tanqidchilarga javob qaytaraverardi. Shunga qaramay, Ronaldo tez-tez jarohatlarga duch keldi, ammo har safar maydonga qaytib, muxlislarni yana hayratda qoldira oldi. Shu sababli futbol jamoatchiligi uni “Fenomen” deb atagan, u nafaqat maydonda, balki ruhiy kuch jihatidan ham oʻz avlodining eng buyuk futbolchisi, kuchli shaxs edi.

“QIROL ERIK” – ERIK KANTONA (FRANSIYA)

Erik Kantona futbol tarixidagi eng xarizmatik shaxslardan biri. U Manchester Yunayted jamoasida oʻynagan yillarda oʻzining gʻururi, qattiqqoʻlligi va yetakchilik ruhi bilan ajralib turgan. Shu sababli ingliz muxlislari uni “Qirol Erik” deb atay boshlaganlar. Kantona maydonda jamoaning yuragi edi. U har bir oʻyinda liderlikni oʻz qoʻliga olardi, raqibga qarshi hech qachon orqaga chekinmasdi. 1995-yilda u muxlisga “kung-fu kick” zarbasini bergani uchun jazolangan boʻlsa-da, bu harakat ham oʻziga xos xarakter sohibini yana-da mashhur qildi. U Manchester Yunaytedni yangi davrga olib chiqqan, jamoaning yillar davomida kuchli raqobatbardosh jamoa sifatida shakllanishiga sababchi boʻlgan futbolchi sifatida eslanadi. Kantona futbolni shunchaki oʻyin emas, balki sahna sifatida koʻrgan odam edi. “Qirol Erik” laqabi uning maydondagi xarizmasi va gʻururining timsolidir.

“IL DIVINO CODINO” – ROBERTO BAGGIO (ITALIYA)

Roberto Baggio o'zining orqa tarafiga o'rilgan uzun sochlari sabab “Il Divino Codino”, ya'ni “Ilohiy soch o'rimi” laqabini olgan. Ayrimlar laqab nafaqat uning tashqi ko'rinishidan, balki o'yindagi yuksak did va ijodiy uslubidan kelib chiqqan deyishadi. Bu asosli fikr, albatta. Chunki Baggio o'z davrining eng yaxshilaridan biri edi. Baggio Italiya futbolining nafis uslubga ega o'yinchilaridan biri sanaladi. U nozik paslar, ajoyib zarbalar va o'yindagi tafakkuri bilan ajralib turgan. 1994-yil Jahon chempionatida Baggio jamoasini finalga qadar ilohiy sochlari bilan tortib chiqqandek olib chiqqan. Ammo Braziliyaga qarshi finalda esa eng so'nggi penaltini muvaffaqiyatsiz amalga oshirgan. Bundan muxlislar juda ranjishadi, hatto “Xudo hammani kechirishi mumkin, lekin Baggioni emas” degan ibora mashhur bo'lib ketadi. Lekin muxlislar uni baribir kechirishgan, chunki u futbolni san'at darajasiga ko'tara oldi. Uning “ilohiy” deb atalishining sababi esa o'yinga estetik, ruhiy va insoniy go'zallik olib kiritganidir. Baggio futbol tarixida nafaqat texnik mahorati, balki kamtarligi, halolligi va g'ururi bilan ham abadiy iz qoldirgan.

“EL NIÑO” – FERNANDO TORRES (ISPANIYA)

Fernando Torres “El Niño”, ya'ni “Bola” degan laqabni juda yoshligidan professional futbolga kirgani uchun olgan. U 17 yoshidayoq “Atletiko Madrid” sardorlari safida edi, bu esa futbol dunyosida kam uchraydigan holat. Torres o'zining tezkorligi, himoyachilarni orqada qoldiruvchi reydlari va aniqligi bilan ajralib turgan. Uning praym davrlari Liverpool safida to'p surgan vaqtga to'g'ri keladi, bu davrda uni Premyer Liga tarixidagi eng xavfli hujumchilardan biri deb atashgan. Laqab esa uning “abadiy yoshlik ruhi”ni aks ettirgani uchun hech qachon eskirmaydi. U katta tajriba to'plagan bo'lsa ham maydondagi harakatlarida bolalikdagi ishtiyoqni saqlab qolgan. “El Niño” Ispaniya futboli oltin avlodining bir qismi bo'lib, Yevropa chempionligi va Jahon chempionligini qo'lga kiritgan.

**Zahriddin
NASRIDDINOV
tayyorladi**

“ITNING BOLASI” – SENING BOLANG!

Negadir birovni haqorat qilish, kamsitish uchun uni eshak yoki itga qiyoslashadi va biroz hovurdan tushishadi ham? Hatto ayrim ota-onalar bu iboralar bilan farzandlarini-da benasib qilishmaydi: “itning bolasi”, “eshak, hayvon” va hokazo. Xo’sh, bu nimaga? Eshak va itning qaysi xislati yomonki, tilimizga bu qadar o’rnashib qolgan?

“Kichkina tabib” filmini eslasangiz, hayvonlarga ozor berib yuradigan bezori Hasanboy terminator qilmishlari noto’g’ri ekanligini tushunib yetganda “endi roгатkadan otmayman, pistoletdan no’xat o’q ham otmayman. Kechiringlar meni, do’stlarim. Xo’rozvoy aka, patingizdan yulganim uchun kechiring! Sigirjon, seni tayoq bilan urganim uchun kechir. Eshakvoy, seni dumingdan tortganim uchun, qo’chqorvoy, kallangga tushirganim uchun kechir. Qushchalar, sizlar ham meni kechiringlar! Endi ham-mangiz do’stlarim bo’lasizlar!” deydi. Filmning shu joyi juda yoqadi. Ammo hozir bolalar emas, kattalarning tarbiyasi, qolaversa, hayvonlarga nisbatan munosabatlarda tushunib bo’lmas xatti-harakatlarga rasm solishni lozim topdim.

Inson – Yer yuzidagi jamiki maxluqotlarning gultoji, boshqa barcha jonzoqlar, noz-ne'matlar unga tortiq qilingan, deyiladi. Biroq ularga ozor bermaslik, isrof qilmasdan foydalanish ilmi, taas-sufki, ko'pchilikda yetarli emas.

Balki o'zingiz ham tan olarsiz... bahor boshi ko'rinish beradigan toshbaqalarni qiynagan (bazi kimsalar uning toshini sindirib, ichidan tuxumini olishga ham urinar edi), ilonga nos chektirgan, qurbaqani oyoqosti qilgandirsiz? (Agar unday qilmagan bo'lsangiz, rahmat!) Afsuski, kamina ko'proq chumolilarni ermak qildim: bir-biri bilan urushtirib, inining og'zini berkitib qo'yardim. Ulg'ayib, bu ishlar nojoiz ekanligini tushunib yetganman, harholda. Biroq bugun guvohi bo'layotganlarimiz – kap-katta kishilar himoyasiz va qirilib ketayotgan hayvonlarga ozor berayotgani, nobud qilayotganini qanday oqlash mumkin? Biror jonzoqlarning azoblanishi, qiynalib o'lishidan rohatlanadiganlarni aqli noqis dersiz. Yo'q, bu johillikdan boshqa narsa emas, bu – vahshiylik! Bunday kimsalarni sog'lom jamiyat-

Inson o'zing...

dan izolyatsiya qilish yaxshiroq, nazarimda. Chunki birinchidan, yosh bolalarga yomon o'rnak bo'lishadi. Ikkinchidan, ularda insonlar uchun ham xavf tug'dirish instinkti rivojlanib boradi. Nega shunday ishlardan zavq olishadi? Ayrim tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, jonivorlarga ozor beruvchi kishilarning 16 foizida odamlarni qiynoqqa solish, tahqirlash xususiyatlari shakllanib boradi. Ba'zilarida esa teskari – odamlarga muntazam ozor beruvchilarga hayvonlarni qiynash ham begona emas.

Umuman, har qanday himoyasiz jonzoqlar zulum qilish, aslida, qo'rloqlarning zehniyatiga xos xususiyat desa ham bo'ladi. Deylik, ana shunday kishi qarshisidan barzangi it chiqib qolsa, undan uzoqlashishga, imkon topsa, qochib qolishga tirishadi. Mabodo ko'ringani nimjon va kasal it bo'lsa, uni mayna qilishga, tosh yoki qo'lga ilingan buyum bilan savalashga tushadi. Garchi u hamla qilmagan bo'lsa ham. Go'yoki, uni qo'rqitib qo'ymoqchi, yana uchraganda yonidan pusib o'tishga o'rgatmoqchi bo'ladi.

Insonda xarakter turfa bo'lgani bois, kimdir itni yaxshi ko'rib, mushukni yomon ko'rishi mumkin, kimdir otni xush ko'rib, sigirdan jirkanishi ham bor gap. Lekin yomon ko'rish bu – uni urish, kaltaklash kerak degani emas.

Yuqorida isrof haqida so'z ketdi. Xalqimizning ayrim qusurlari orasida bunga ham qiyos bor. Dabdabali to'ylarimizda dasturxonga noz-ne'mat qo'yishga joy yetmagan bir mahalda stol o'rtasida baliqlar suzib yurganiga nima deysiz? Ha, rostan shunaqasi bo'lgan, bir necha bor. Masalan, 2022-yil

Buxorodagi to'yxonalardan birida o'tayotgan to'y vaqtida har bir stoldagi ikkitadan idish ichiga jami 180 ta chiroyli dekorativ baliqlar solib chiqilgan. Suv esa xorli bo'lgani bois, baliqlarning aksariyati nobud bo'lgan. Bunday holat Samarqanddagi to'ylardan birida ham yuz bergan. Ko'ngil xushi deya isrofgarchilik qilayotgan, mitti jonzotlarga ozor berib yoxud ularning o'limiga sabab bo'layotgan ikki yoshning baxt ostonasiga qadam qo'yishida hech bir mantiq va samimiyat ko'rinmaydi.

Hayvonlarning azoblanishi, bir-biri bilan urishib, g'ajib tashlashidan rohatlanuvchi va hatto buning ortidan mo'may pul ishlab topayotgan ham bor. Itlar yolg'iz kishi uchun uyini qo'riqlashga, cho'pon uchun podani boshqarishga juda yaxshi hamroh. Biroq urishtirib ermak qiluvchilarning ishini oqlab bo'larmidi? Itlar savdo qilinadigan Telegram guruhlar bor, narxlari har xil, zoti va urishish qobiliyatiga qarab, bahosi ham ko'tarilib boradi. Guruhdagi xira qiladigan bir holatni ko'rib, anchagacha ko'nglim buzilib qoldi. Birovi iti jangda yutqazib qo'rganligi sabab uni jazolash uchun osib o'ldirgan. Axir itga mehr bersa, to'g'ri parvarish qilsa, jonidan kechib bo'lsa ham egasini himoya qiladi-ku! Bu qadar vahshiylik qayerdan?

Sohibiga mehribon ana shunday jonivorlardan biri – eshak. Negadir uni ko'rsak, jirkanamiz, undan uzoq bo'lishga harakat qilamiz. Balki sassiq hidi yoki tepong'ichligi uchundir. Biroq azaldan og'irni yengil, uzoqni yaqin qilib keluvchi jonivorning mehnatiga kelsak, uncha-muncha tanbal odamdan ham qadri balandroq, aslida. Bugun ana shu dastyor ulov xizmatga yaramay qolsa bormi, ayrimlar nafs hakalak otib, vijdon-diyonatni ham chetga suradi-yu, go'shtini qassobga topshirib yuboradi. Tavba!

Odam odamga hamla qilayotgan, o'z jigarining qoniga tashna bo'layotgan bugungi zamonda, ochig'i, hech narsaga ajablanmay qoldik. Hayrat, ajablanish hissi tobora o'lib, mustaqil tafakkur qilish qobiliyati so'nib borayotgandek. Hayvonlarga munosabatlari haminqadarki, tap tortmay, o'z jigarbandini "itning bolasi", "eshak" deya haqorat qilayotganlar nahotki o'zi o'zini hayvonga tenglashtirayotganini bilmasa? Yoxud Tangri yaratgan bir maxluqotdan shu qadar jirkanish nega? Xizmatini qilsa, ko'nglingni xushlasa, yolg'izligingda hamroh bo'lsa, mehr bilan senga suykalsa, nega uni yomon ko'rishing, azoblashing kerak? Xo'p, hayvon yomon ekan, nega o'z farzandingni haqoratlab unga qiyo-slaysan? Ana, siz ham hayron qoldingizmi ushbu mantiqsizlik oldida? Mana shunaqamiz-da, afsuski.

**Shahrizoda
CHORSHANBIYEVA
O'zJOKU talabasi**

Maoshimni sud qiling!

*"Eng yaxshi maslahatchilar
murdalardir".*

F. Bekon

*"Bizda faqat bitta erkinlik bor.
Erkin bo'lish uchun kurash
erkinligi".*

Anri Jonson

*"Oilada ayolning farzandi
eridan ko'ra bittaga ko'p
bo'ladi..."*

Arkadiy Davidovich

*"Chivin fildan kam yashaydi,
bu degani qonxo'rning umri
qisqa bo'ladi".*

F. Attor

*"Farzandlaryaxshi yoki yomon
bo'ladi, ammo nabiralarning
hammasi ajoyib".*

L. Girshfeld

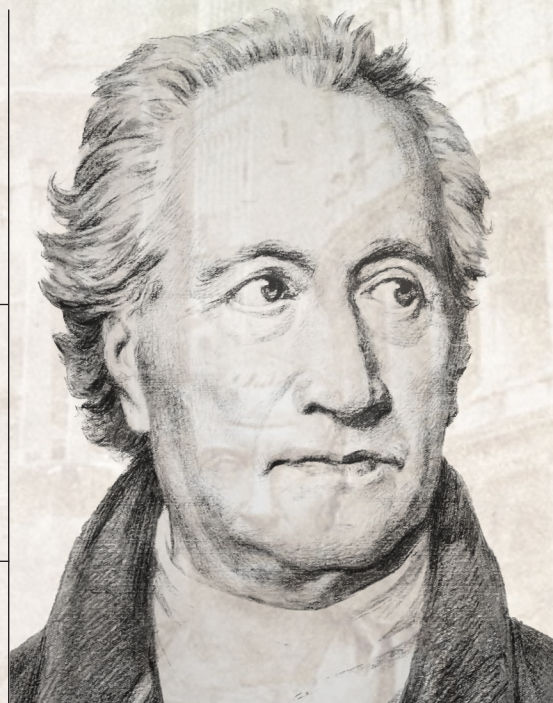
*"Har bir ayol turmushga
chiqishi kerak... birorta erkak
uylanmasligi lozim".*

Benjamin Dizraeli

*"O'limni aldab bo'lmaydi,
ammo u bilan do'stlashish
mumkin".*

Pablo Eskobar

*"Erkaklar kitobdan ilm
o'rgansa, ayollar tug'ma
olimdir".*

I. Gyote

*"Kim chiroyli, mehribon
va aqlli ayolni izlayotgan
bo'lsa, demak u uchta ayolni
izlayapti".*

Bernard Shou

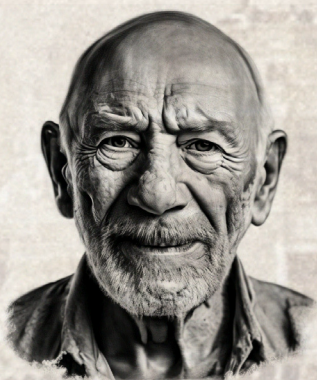
*"Xafa bo'lish zaiflarning odati.
Kuchlilar yo yomon ko'radi, yo
kechiradi".*

Georgiy Tyutyunik

“Aqlli kishilar ahmoqlardan
ko‘p narsa o‘rganadi,
ahmoqlar esa aqlli
odamlardan hech narsani
o‘rganmaydi”.
Katon Starshiy

“Agar teringiz karkidonning
terisidan qalin
bo‘lmasa, siyosat bilan
shug‘ullanmang”.
Franklin Ruzvelt

“Odamlar ikki turga bo‘linadi:
qamoqda o‘tirganlar va
qamoqda o‘tirishi kerak
bo‘lganlar”.
Marsel Ashar

“Yoshlikda jamiyatni
o‘zgartirmoqchi edim. Endi
esa jamiyat meni o‘zgartirib
yubormasin deb qo‘rqib
yashayapman”.
Jan Fresko

“Ikki ayolning do‘stligi -
uchinchi ayolga qarshi
fitnadir”.
Alfons Karr

“Vaqt do‘stlikni
mustahkamlaydi, sevgini
kuchsizlantiradi”.
Jan de Lablyuer

“Kema qirg‘oqda turib
boshqarilmaydi”.
Tit Leviy

“Pul odamni ahmoqqa
aylantirmaydi, balki
ichingdagi ahmoqlikni yuzaga
chiqaradi”.
Frenk Xabbard

“Hammamiz uzoq yashashni
xohlaymiz, ammo hech kim
qarishni istamaydi”.
Jonatan Svift

“Puling bo‘lganidan, puli
borlar ustidan hukmronlik
yaxshi”.
Seneka (kichigi)

Ob-havo ma‘lumoti:
“Quyosh chiqmaydi. Hamma
o‘zi nur taratsin”.
Noma‘lum muallif

“Xafa bo‘lish odatini
tashlasang, seni hech kim
xafa qilmaydi”.
Ingliz maqoli

“Jamiyat tez-tez jinoyatchini
kechiradi, ammo
xayolparastni emas...”
Oskar Uayld

“Shunday yashaginki, ikkinchi
marta yashash istaging
qolmasin”.
Daniyel Xarmis

Nimkosalar

*“Aytishadiki, podsholarning
qo‘li uzun bo‘ladi, men
aytardimki, ularning qulog‘i
ham uzun bo‘lsin”.*

Jonatan Svift

*“Agar iste‘dodli inson
bo‘lsangiz, bu - bir narsaga
erishasiz degani emas, balki
nimanidir boy berasiz”.*

K. G. Yung

*“Farzand - uyda mehmoning.
Qornini to‘qla. Ilm o‘rgat. Va
qo‘yib yubor”.*

Hindular hikmati

*“Shifokorning obro‘-e‘tibori
qancha mashhur shaxsni u
dunyoga jo‘natgani bilan
o‘lchanadi”.*

Bernard Shou

*“Insonning to‘rtta ehtiyoji bor:
ovqat, uyqu, jimo va qasos”.*

Mishel Monten

*“Hozircha muqaddas
kitoblardan ololgan bilimimiz
bir-birimizni yomon ko‘rishga
yetyapti, xolos”.*

Jonatan Svift

*“Sevgi hamisha g‘olibdir.
Faqat tish og‘rig‘i va
qashshoqlikka kuchi
yetmaydi”.*

Marina Svetayeva

*“O‘z ixtiyori bilan o‘lishga
rozi bo‘ladigan odamni topsa
bo‘ladi, ammo og‘riqqa
chidayman deydi kishini
topish qiyin”.*

Yuliy Sezar

“Agar boylik qimmatli qadriyat hisoblanganida edi, yaramas odamlarga ko‘p berilmasdi”.
Jonatan Svift

“Menga hokimiyat va og‘riqdan birini tanlash imkonini bering. Men og‘riqni tanlayman”.
Ronni Dio

“Shunday toifa odamlar borki, oqni qora deb, qorani oq deb ommani ishontira oladi. Buning uchun ularga pul to‘lanadi. Ana o‘shalar xalqlarni qullikda ushlab turadi”.
Jonatan Svift

“Qasos taomdir. Faqat uni sovuq holda iste‘mol qilinsa mazali bo‘ladi”.
Italyan maqoli

“Menga kuch ato et, birodarimdan kuchli bo‘lish uchun emas, eng yomon dushmanim - o‘zim bilan o‘zim kurashish uchun qudrat ber menga”.
Hindular hikmati

“Ikki yashar iblisdek, siz mutlaqo gunohsizsiz”.
Jonatan Svift

“Uzoq davom etadigan kuchli iztiroblar insonni mustabitga aylantiradi”.
F. Nitshe

“Mening maoshimni sud qilishingizni iltimos qilaman. Chunki u harakat qilish erkinligimni cheklayapti va jismimni og‘rityapti”.
Noma‘lum muallif

“Erkak kishi mamlakatni halokatdan qutqarib qolishi, dunyoni boshqarishi, donishmandligi bilan dong qozonishi mumkin, ammo xotini nazarida beaql telba bo‘lib qolaveradi”.
Nayvon Uaylder

“Hammamiz o‘n yoshgacha dohiymiz”.
Oldos Xakslı

“Rossiya shifokorlari orzusi: kambag‘allar hech kasal bo‘lmasin, boylar aslo tuzalmasin”.
Mixail Zadornov

“O‘rta yosh - pensiyaga chiqishga hali vaqt bor, boshqa ish topishga qarigan hisoblanasan”.
Lourens Piter

“Muhimi - begona shaharni bosib olish. Uyog‘iga tarixchilar qadimda bu yerlar bizga tegishli ekanligini asoslab beradi”.
Otto fon Bismark

YOLQIN TO'YCHIEVNING

“IMZOSI”

Yolqin To'ychiyev o'zbek kinematografiyasiga salmoqli hissa qo'shib kelayotgan ijodkorlardan biri. Faoliyatini Abdulla Qodiriy asari asosida “Oq, oppoq qora laylak” spektaklini sahnalashtirishdan boshlagan. U xalqimizning ko'nglidan joy oladigan filmlar rejissori va ajoyib ssenariylar muallifi. Rejissor bakalavr bosqichini hozirgi O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutida tugatgach, keyinchalik, Moskva shahriga ssenariy va kinorejissorlar oliy kursi (SROK)ga boradi. 2002-yil yangi tajribalar bilan o'qishni tugatgach, 2003-yil Ayub Shahobiddinov bilan birgalikda ilk debyut ishi, ya'ni Yoqub Guliyevning “Qorda qolgan lola” romani asosidagi filmni suratga oladi. Bu asar Yolqin To'ychiyevni nafaqat rejissor, balki ssenariynavis sifatida ijodkorlar orasida nom chiqarishiga sababchi bo'ladi. Film muaffaqiyatli suratga olingach “eng yaxshilar” ketma-ketligi boshlanadi.

“Orzu ortida” 2005-yil, “Chachma” 2006-yil.

“Chashma” – ko'plab mukofotlarni qo'lga kiritgan hamda Yolqin To'ychiyevning rejissurasiga muhabbat uyg'otgan film.

Filmda bosh qahramon deyarli gapirmaydi. Qahramonning ismi Orzibibi bo'lib, film davomida insonlarni va ular bilan ro'y bera-yotgan voqealarni shunchaki kuzatadi va fahmlaydi. Insonlar doim kimningdir ishiga aralashadi. Lekin hech kimda samimiylik yo'q. Hamma dardini to'kib soladi-yu, eshitish qo'lidan kelmaydi. Hayotimiz yolg'on, qo'rquv, bo'htondan iborat. Kimnidir oldagani yetmagandek, o'zini aldab shu yolg'onlaridan baxtni qidiradi. Bosh qahramon bu achchiq haqiqatlarni ko'tara olmaydi.

Fikrimcha, rejissor o'zi his qilgan ko'plab firog'-u anduhlarni ko'rsatishga qaror qilgandek. Bu filmda tasvirlangan insonlar ayni hozirda ham bundan besh karra tubanlik sari og'moqda.

U suratga olgan har bir filmda o'zgacha dunyo bor, ya'ni hamma bilgan, lekin e'tibor bermagan olamning qorong'i tarafini ko'ra biladi. Nafaqat, bu filmida, balki har bir asarini ko'rarkanmiz, biz ilg'amaydigan yanada yangi jabhalarni kashf etamiz.

2007-yil ekran yuzini ko'rgan "O'tov" filmi nomidan insonni o'ziga jalb qiladi. Film boshi qandaydir tushu-narsiz ko'rinishi mumkin. "Chashma"dan farq qilardi. Siyosatdan norozi va bobosi hamda otasining o'limiga aybdor bo'lgan tuzumdagi nohaqlikdan nafratlanagan, qatag'onga uchragan ziyolilar naslidan chiqqan Ubaydullo obrazi. Nima uchun u qanchalik bilim egasi bo'lsa-da, qir-makondan uy topgani meni qiziqtirib qo'ydi. Insonlardan uzoqlashish baxtli hamda uzoq yashashning kafolati deb bilgan Ubaydullo yolg'iz farzandi Javohirni tashqi dunyodan qanchalik asrab-avaylamasin, shum taqdir unga zarba bermasdan qolmaydi. Farzandini yonidan jilmasligini istab, uni tashqi dunyodan uzib qo'ygan ota qayerda xato qilganini ko'p o'yladim va shuni tushunib yetdim. Inson qanchalik ilm egasi bo'lmasin, uni hayoti davomida qo'llay olishi tarbiya va muhit bilan bog'liq. Otasi Javohirga tarbiya berishni eplay olmaydi. Uni hamma narsadan uzoq saqlasam, tinch va baxtli hayot kechiradi deb fikr yuritgani xato edi, aslida. Qo'rqqoq, xuddiki uy hayvonidan farq qilmaydigan tarzda voyaga yetgan farzand otasini o'z yo'liga to'g'anoq inson sifatida ko'rishni boshlaydi. Ubaydullo qurgan devor aslida farzandiga to'sqinlik qilish uchun emas, balki himoya qilish uchunligini tushuntirganida, bu hayot uni tubsizlikka tortish o'rniga kamolotga yetkazgan bo'larmidi...

Filmni tomosha qilish asnosida qalbimni junbishga keltirgan yana bir narsa – musiqa yordamida qahramonlarning his-tuyg'ulari mohirona ko'rsatilganligidan bo'ldi. Otasidan qattiq arazlagan Javohirning otashin sahnalarida vohaning musiqa asbobida ijro etilgan kuy qahrni aks ettirishga yordam berganini alohida ta'kidlash joiz. Bu ham rejissuraviy qoyilmaqom yondashish, aslida. Film nima uchun bunday suratga olingani menga haligacha qiziq.

Bizni o'rab turgan tevarak, jahon bu darajada tubanligi hamda achinarli ekanligi nimaga zamonlar oshsa-da o'zgarmagan. Nahotki, rejissorning yechimi farzandini o'tovdan chiqarmaslik bo'lsa. Boshqacha talqin qilishi mumkin edi-ku, ya'ni armiyadan kelgan paytida otasidan kechirim so'rashi yoki dunyo u o'ylagan darajada xatarli emas, insonlar qidirgan narsasini topishi muqarrarligini ko'rsatish mumkin emasmi? Chunki ko'plab asar, rivoyat, kinofilmlar shunday yakunlanmasmi? Yolqin To'ychiyev, balki O'tovni Vatan o'laroq talqin qilishni istagandir. Bunisi menga noma'lum...

Har ikkala filmni ko'rarkanman faqat o'zim bilan bahs qildim va yechim izladim.

Yana ijod yo'liga to'xtaladigan bo'lsam... Rejissor 2008-yil "Sukunat" nomli filmi namoyish etadi. Bu film xalqning yuragidan joy oladi. Kinokartinada Yolqin To'ychiyev nafaqat rejissura va ssenariyga jiddiy e'tibor qaratgan, balki tasviriy yechimlarga alohida mahorat bilan yondashganki, ular sizga ko'p narsalar haqida so'zlaydi.

Shundan keyin yanada kuchli filmlar ekran yuzini ko'ra boshladi. "Ilova" bir vaqtning o'zida 3 ta mukofotga ega bo'ldi. Fransiyaning Vezul shahrida bo'lib o'tgan Osiyo kinosi xalqaro festivalida Oltin velosiped (Cyclo d'Or), NETPAC (Osiyo kinosini ommalashtirish tarmog'i) va Emil Gime nomidan ta'sis etilgan Gime muzeyi mukofotini qo'lga kiritdi.

Bir paytning o'zida ushbu kinokartina "Oltin Gepard" xalqaro kinoforumida "Eng yaxshi aktyor" nominatsiyasi bo'yicha muvaffaqiyatga erishadi. Bosh rol egasi Nozim To'laxo'jayev mukofotni qo'lga kiritadi.

Endi rejissorning yaqin yillarda bizga taqdim etgan asarlari haqida gaplashsak. 2022-yil "Evrilish" nomli kinokartinasini namoyish qilindi. Nega "Evrilish"? Chunki filmda urush mavzusi yoritilgan hamda Rustam ismli qahramonning hayoti aks etgan. Urush bu nafaqat insonlarni hayotini do'zaxga aylantiradi, balki uni insonning o'zga mavjudotga evrilishga majbur qiladi.

Bu safar Yolqin To'ychiyev o'z uslubidan uzoqlashmagan holda qahramonning hayotini dushman va do'stni oldindan ajratib bo'lmaydigan muhitga tushishi orqali ko'rsatib beradi. Shu orqali film nomi ham yuzaga keladi – "Evrilish". Nafaqat tashqi ma'noda, balki insonning ruhiyati bilan ham bog'liq metomorfoza nazarda tutiladi.

Filmda ijobiy yoki salbiy qahramonlar haqida hikoya qilinmaydi. Unda urushning inson ruhiyati bilan bog'liq yomon tarafini ko'ramiz, ya'ni bu yerda qurbon qilingan yagona narsa – inson va uning ruhiyatidir! Qahramonning ichki kechinmalari xuddi biznikidek tuyuladi, bu bo'lsa tomoshabinga kartina ichida yashash imkonini beradi.

Qoyilmaqom ijod asari desam, adashmayman. Dunyo miqyosida tan olingan film. Pusan shahridagi kinofestivalda "Kim Jeseok Awan" (bu Osiyo kinosini rivojlantirishga katta hissa qo'shgan Kim Ji-seok nomiga atalgan) mukofotga ega bo'ldi.

Rejissor o'zi kim? Oddiy film yoki spektakl sahnalashtiruvchi, boshqaruvchi emas

Rejissor o'zi kim? U oddiy film yoki spektakl sahnalashtiruvchi, boshqaruvchi emas, balki hayotning ma'nosini obrazlar orqali ko'rsatuvchi faylasufdir. Rejissor voqealarni shunchaki ko'rsatmaydi, balki inson ruhining ichki harakatini, hammaga ham bilinmaydigan qatlamini ko'rishga majbur qiladi. U uchun har bir kadr – fikr, sahna bo'lsa – savol, jimgilik – javobdir. Yolqin To'ychiyev ham ana shunday rejissorlar sirasiga kiradi.

Roziya RAVSHONBEKOVA
O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti
talabasi

Men

O'g'iljeren Xaldurdiyeva 2006-yilda Qoraqalpog'iston Respublikasi To'rtko'l tumanida tug'ilganman. Otam Abajan Soyunov kichik tadbirkor, onam Orzigul Bayramtaganova uy bekasi. Oilada besh farzandmiz: to'rt qiz va bir o'g'il. Men uchinchi farzandman. Rahmatli buvim dadamning ham o'g'il farzandli bo'lishlarini niyat qilib, menga Og'iljeren (O'g'iljayron) deb ism qo'yanlar.

“ HAYOTIMNING BOSH QAHRAMONLARI ”

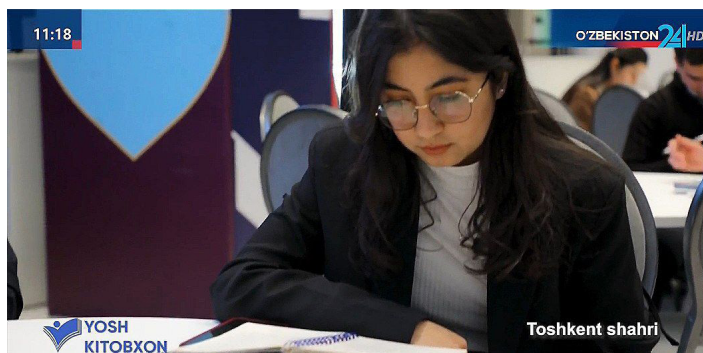

Ota-onam va buvim meni har doim opalarim qatori o'qishga rag'batlantirishgan. Kitoblar olamiga mehr qo'yishimga sababchi aynan ular. Ota-onam bolaligimizda bizga doimo ertak kitoblar olib berishar va bilganlarimizni bir-birimizga o'rgatishimizni uqtirishardi. 5 yoshimda katta opam Leyla menga davlatimiz madhiyasini yodlatgani hech yodimdan chiqmaydi. O'qigan ertak va she'rlarimizni har doim buvijonimizga aytib berardik. Kattakon kitob javonining tokchalarini o'zaro taqsimlab olib, har birimiz o'z kitoblarimizni joylashtirardik. Kechki ovqat paytida stol atrofida yig'ilganimizda dadam "Bugun qaysi kitobni o'qidinglar?" deb so'rardilar. Shu tariqa men kitoblar dunyosi bilan tanishdim, u bilan oshno bo'lib bordim.

6 yoshimda qishlog'imizdagi 10-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabining 1-sinfiga qabul qilindim. 11 yillik ta'lim davomida turli tadbir, bayram, bellashuv va musobaqalarda faol qatnashdim. Fan olimpiadalari, sport musobaqalari (shaxmat, gandbol), rassomlik hamda kitobxonlik tanlovlarida tuman va viloyat bosqichlarida faxrli o'rinlarni egalladim. 9-sinfni bitirganimda iste'dodli yoshlar bilan hokim uchrashuvida ishtirok etdim. O'sha davrada "Yosh kitobxon-2019" tanlovi Res-

publika bosqichi g'olibasi Shahzoda Karimboyeva nutq so'zlagan edi. Men tanlov haqida o'shanda birinchi marta eshitdim. Menga o'xshagan, tumanimizdagi oddiy maktabda o'qigan qizning shunday yutuqqa erishgani menga katta turtki bo'ldi, chin dildan havas qildim. 10-sinfda opam menga 60 ta kitob ro'yxatini berdi. Tanlov shartlarini deyarli bilmasdim, ammo sof niyat bilan o'sha kitoblarni topib, o'qishni boshladim. Shu yili, ya'ni birinchi urinishimdanoq, tanlovning final bosqichiga chiqishga muvaffaq bo'ldim. Respublika bosqichida bilimimni sinadim, kuchli va bilimli kitobxonlar orasida bo'ldim, unutilmas xotiralar orttirdim. Ba'zi xatolar tufayli umumiy ball bo'yicha 9-o'rinni egaladim, ammo ruhimni cho'ktirmadim. Aksincha, o'zimga "hali bu sahnaga yana chiqaman va albatta g'olib bo'laman" deya so'z berdim.

Keyingi yillarda Alisher Sa'dullayev tashabbusi bilan tashkil etilgan "Ibrat/Wiki" oromgohida qatnashdim. U yerda kompyuter savodxonligi va ingliz tili bo'yicha bilimlarimni oshirdim. Yozda "Qizlarjon" sammitida ham ishtirok etdim. Ammo ol-

O'zligimni topishim va shaxs sifatida shakllanishimga eng katta sabab kitoblar

dimda yana bir katta maqsad – oliy ta'lim muassasasiga kirish ham bor edi. Shu sababli 11-sinfda tanlovga tayyorgarlik ko'ra olmadim va viloyat bosqichidayoq yurishni to'xtatdim. Opalarimning biri O'zDJTU, ikkinchisi ChDPU talabasi edi. Men ham ularga ergashdim. Ingliz tilidan C1 sertifikati, o'zbek tili va adabiyotidan esa 90,7 ball bilan milliy sertifikat oldim. Ota-onam va opalarim meni doimo qo'llab-quvvatlashdi. Natijada, maktabni oltin medal bilan bitirib, 2023-yilda 186,8 ball bilan O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti ingliz filologiyasi fakultetiga davlat granti asosida qabul qilindim.

Universitet hayoti men uchun yangi davr bo'ldi. Mustaqil hayot meni ancha tarbiyaladi, ulg'aytirdi. O'qishlar jiddiy, talablar potentsiali esa yuqori. Men ham o'z yo'nalishimda yetuk mutaxassis bo'lish uchun bel bog'ladim. Imtihonlardan a'lo baholarga o'tib, IELTSdan 7,5 ballik natijani qo'lga kiritdim. Ilmiy rahbarim Shahodat Usmonova (PhD) bilan 4-5 ta ilmiy maqolalar yozdik, ular milliy hamda xalqaro jurnallarda chop etildi.

nasib etdi. Tanlov davomida 14 ta hududdan kelgan ishtirokchilar bilan bir joyda yashab, o'zaro fikr almashib, yangi do'stlar orttirdik. Barcha yutuqlarim, o'zligimni topishim va shaxs sifatida shakllanishimga eng katta sabab kitoblardir.

Shu o'rinda, men o'zimning, ota-onamning va butun Qoraqalpog'iston hamda Toshkent nomidan yoshlarning ta'limi va tarbiyasiga yuksak e'tibor qaratayotgan, ularni mutolaaga oshno etayotgan Prezidentimizga cheksiz minnatdorlik bildiraman.

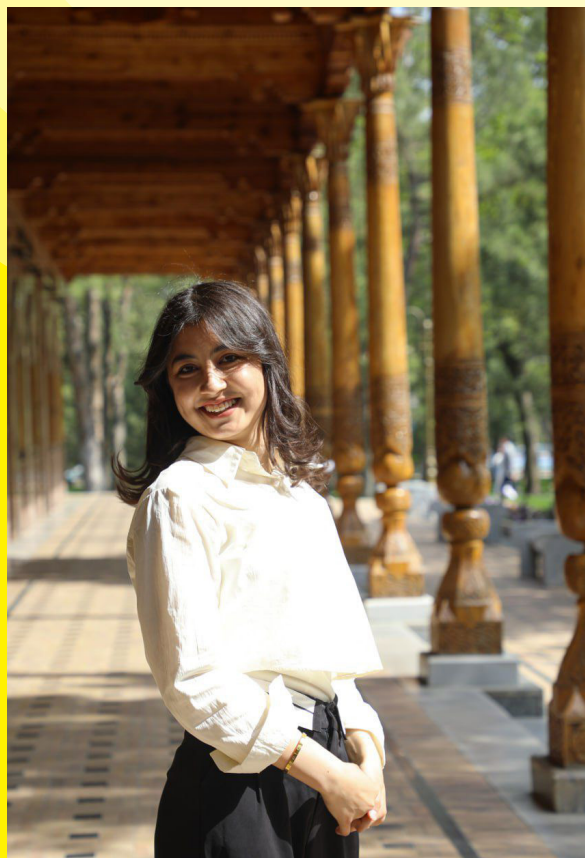
Shu orada yuragimning tubidagi orzu bo'lmish "Yosh kitobxon" tanlovida yana bir bor ishtirok etish istagi qayta alanga oldi.

2024-yil aprel oyida "Yosh kitobxon-2024" tanlovi uchun tavsiya etilgan kitoblar ro'yxati e'lon qilindi. IELTS imtihonini topshirib, sessiyani muvaffaqiyatli yakunlagach, iyun oyidan boshlab tanlovga jiddiy tayyorgarlik ko'ra boshladim. Yozda ingliz tili bo'yicha 8-9-sinf o'quvchilariga to'g'arak darslarini o'tdim, qolgan vaqtimni esa mutolaaga bag'ishladim. Sentabr oyida "Rektor stipendiyasi" tanlovida ishtirok etib, ona tili va O'zbekiston tarixi fanlaridan eng yuqori ball bilan g'olib bo'ldim. Tanlovga esa Toshkentdan qatnashdim. Yuragimga oltin harflar bilan yozilgan maqsad meni bir daqiqa ham bekorchi bo'lishga qo'ymadi.

Renessans davri allomalari hayoti, jurnallardagi ma'lumotlar va tavsiya etilgan asarlarni batafsil o'qib chiqdim. Badiiy kitoblarni uch, ilmiy asarlarni esa besh-olti marta qayta o'qidim. Natijada, mahalla (92 ball), sektor (100 ball), tuman (100 ball) va viloyat (143 ball) bosqichlarida ketma-ket g'alabaga erishdim. Nihoyat, 2024-yil 25-27-aprel kunlari Andijon viloyati Marhamat tumani "Yoshlar kutubxonasi"da o'tkazilgan tanlovning respublika bosqichida 340,3 ball bilan faxrli 1-o'rinni egalladim. Prezident sovg'asi "Chazor" elektromobili, diplom va kitoblar bilan taqdirlandim.

Ismim g'olib sifatida e'lon qilingandagi ota-onamning ko'zlaridagi iftixor, sevinch yoshlarini ko'rganim hayotimdagi eng unutilmas lahzalardir. Prezident sovg'asini Dilnozaxon Kattaxonova qo'llaridan olish baxti ham menga

Dunyoning biror davlatida yoshlar faqat kitob o'qigani uchun "Yil qahramonlari"ga aylantirilmaydi

Shuningdek, tanlovni tashkil etayotgan barcha fidoyi insonlarga ham samimiy tashakkurimni izhor etaman. Bu tanlovning sovrinlari yoshlarni kitob o'qishga undayotgan kuchli motivatsiyadir.

Respublika bosqichida ikki marta ishtirok etgan kitobxon sifatida aytishim mumkinki, bu tanlovni o'tkazish ortida ulkan mehnat bor. Beshta bosqichning shaffof o'tishi, yosh toifalariga mos adabiyotlar tanlanishi, 9 mingdan ortiq mahallaga savollar yetkazilishi katta kuch va mablag' talab etadi. Ayniqsa, final bosqichida ishtirokchilarga yaratilgan qulayliklar (turar joy, ovqatlanish, transport va boshqalar) har bir qatnashchi, ota-onalar va kuzatuvchilar qalbida Prezidentimizga nisbatan cheksiz minnatdorlik tuyg'usini uyg'otdi. Dunyoning biror davlatida yoshlar faqat kitob o'qigani uchun bu qadar e'zozlanib, xalq ko'zida "Yil qahramonlari"ga aylantirilmaydi, deb bimalol ayta olaman.

**Yoshlar orasida
kitobga mehr
uyg'otish eng
oliy maqsadim**

Tanlovdan keyin bir kun ichida 200 nafardan ortiq inson, tanigan-tanimagan, mahalladosh, elatdosh, qarindoshlar meni tabriklashdi. Ularning har biri: "Sen bizga yoshlarga yaratilayotgan imkoniyatlardan foydalanib, mehnat va intilish bilan yuksak marralarga erishish mumkinligini isbotlading. Ota-onangga rahmat! Endi o'sib kelayotgan yosh avlodga ham yo'l ko'rsat, "Hamma yutuqlaringa sababchi kitoblar", debsan, ularni ham ergashtir", deb aytishdi. Bu so'zlar menga katta kuch va ilhom berdi.

Men kitobxonlikni kengaytirish, mutolaani targ'ib etishdek sharaflı yo'lni tanlaganimdan faxrlanaman. Prezidentimiz va tashkilotchilarning ishonchini oqlash, yoshlar orasida kitobga mehr uyg'otish eng oliy maqsadimdir.

O'g'iljeren XALDURDIYEVA
"Yosh kitobxon" tanlovi g'olibasi

SIZ QANGCHA XARAJAT QILASIZ?

Talabalik kitoblar, darslar va imtihonlar bilan bir qatorda, kundalik hayot muammolarini hal qilish davri hamdir. Har kuni ovqat, transport, turarjoy va boshqa mayda xarajatlar uchun qancha pul ketishi esa turli davlatlarda keskin farq qiladi. Keling, ayrim mamlakatlarda talabalar qancha xarajat qilishini ko'rib chiqamiz.

TURKIYA

Turkiyada talabalar uchun qulay sharoitlar mavjud. Universitet oshxonalarida arzon taomlar, transportda chegirmali kartalar bo'lgani sababli talabaning bir kunlik xarajati 5-7 dollar atrofida bo'ladi. Talabalik guvohnomasi orqali muzey, teatr va kinoteatrlarga arzonroq kirish mumkinligi ham xarajatlarni yengillashtiradi.

GERMANIYA

Germaniyada esa talabalar kuniga qariyb 28-32 dollar sarflaydi. Bu ayrim davlatlar bilan taqqoslaganda ancha yuqori, ammo ta'limning o'zi bepul yoki juda arzon bo'lgani uchun, umumiy hisobda Germaniya talaba uchun qulay davlatlardan biri sanaladi.

AMERIKA QO'SHMA SHTATLARI

AQSh talabalar uchun eng qimmat mamlakatlardan biri hisoblanadi. Kuniga o'rtacha 50-70 dollar ketadi. Oziq-ovqat, transport va turar joy narxlari yuqoriligi sababli talabalar ko'pincha yarim stavkali ishlarda ishlashadi. Bundan tashqari, ta'limning o'zi ham qimmat bo'lgani uchun moliyaviy yuk ancha og'ir.

YAPONIYA

Yaponiyada talaba kuniga 20-25 dollar sarflaydi. Tokio yoki Osaka kabi yirik shaharlarda bu summalar yana-da oshadi. Talabalar "baito" deb ataluvchi yarim stavkali ishlarda ishlash orqali o'z xarajatlarini qoplaydi. Universitet oshxonolari va arzon kafelar esa talabalar uchun eng yaxshi yechimlardan biri.

ROSSIYA

Rossiyada talabalik hayoti nisbatan o'rtacha xarajatlarga ega. Moskva va Peterburgda yashash qimmatroq bo'lsa-da, kichikroq shaharlarda talaba kuniga 9-13 dollar bilan yashashi mumkin. Talabalik guvohnomasi orqali transport, teatr va muzeylarda katta chegirmalar berilishi esa xarajatlarni kamaytiradi.

Qozog'istonda talabalar kuniga o'rtacha 8-12 dollar sarflashadi. Oziq-ovqat narxlari O'zbekistonga qaraganda qimmatroq

JANUBIY KOREYA

Janubiy Koreyada esa talabalar texnologiya markazida yashashar ekan, xarajatlari ham mos ravishda yuqoriroq bo'ladi. Kuniga 20-30 dollar atrofida sarflashga to'g'ri keladi. Arzonroq turar joy – "kosiwon" nomli kichik xonalar talabalar orasida mashhur. Talabalik guvohnomasi yordamida transport va ko'ngilochar tadbirlarda chegirmalar mavjud.

MISR

Arab davlatlariga kelsak, Misrda talabalik hayoti ancha tejamkor. Kuniga o'rtacha 7-10 dollar yetarli bo'ladi. Universitet atrofidagi kafelar, talabalar uchun mo'ljallangan turarjoylar va arzon transport vositalari misrlik hamda xorijiy talabalar hayotini yengillashtiradi.

BIRLASHGAN ARAB AMIRLIKLARI

Birlashgan Arab Amirliklarida esa butunlay boshqacha manzara. Bu davlat qimmat hayoti bilan mashhur, shu sababli talabaning kunlik xarajati 35-45 dollar atrofida bo'ladi. Xususan, Dubay yoki Abu-Dabi kabi shaharlarida yashash yanada ko'proq mablag' talab qiladi. Ammo shuni unutmaslik kerakki, BAA universitetlari ko'plab grantlar va stipendiyalar ajratib, talabalarning moliyaviy yukini kamaytirishga harakat qiladi.

BUYUK BRITANIYA

Buyuk Britaniyada talabalar kuniga o'rtacha hisobda 40-50 dollar sarflashadi. London yoki Manchester kabi yirik shaharlarda bu ko'rsatkich yana-da yuqori bo'lishi mumkin. Turarjoy ijarasi, transport va oziq-ovqatning qimmatligi talabalarga qo'shimcha moliyaviy yuk soladi. Biroq talabalar ko'plab yengilliklar va chegirmalardan foydalanib, xarajatlarni biroz kamaytirishlari mumkin.

**BAAda talabaning
kunlik xarajati 35-
45 dollar atrofida
bo'ladi**

QOZOG'ISTON

Qozog'istonda esa talabalar kuniga o'rtacha 8-12 dollar sarflashadi. Oziq-ovqat narxlari O'zbekistonga qaraganda qimmatroq, ammo Rossiyaga nisbatan arzon. Transport tizimida talabalarga imtiyozlar mavjud. Shuningdek, universitet yotoqxonolari va talabalar shaharchalari ko'pchilikning xarajatlarini ancha yengillashtiradi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarining kundalik xarajatlari dunyo bo'ylab turlicha. Qozog'istonda talaba oddiygina 8 dollarga kun o'tkazishi mumkin bo'lsa, AQSh yoki BAAda bu summa 10 baravar ko'proq bo'lishi mumkin. Shu o'rinda O'zbekiston talabalariga bir savol bilan yuzlanmoqchimiz: siz bir kunda qancha xarajat qilasiz?

Internet manbalari asosida
Ruhsoraxon OBIDOVA
tayyorladi

15-iyun – zabardast yozuvchi Nazar ESHONQUL tugʻilgan kun!

Adib deydi...

* * *

Adabiyot baribir bevosita ham, bilvosita ham insonni “tarbiyalay”di. Uning didini, dunyoqarashini, saviyasini, insonga, millatga, dunyoga, ezgulik va yovuzlikka munosabatini tarbiyalaydi. Adabiyot millat koʻnglidir. U ana shu katta koʻngilda yuz berayotgan oʻzgarishlarni bilishi, anglashi, ogʻrishi, zavqlanishi, kuyinishi, talvasaga tushishi shart. Men adabiyot inson dardi va orzusi bilan yashashi kerak deb bilaman. Uning bosh qahramoni ham qaygʻurayotgan, orzu qilayotgan, alam chekayotgan, kulayotgan, oʻylanayotgan, izlanayotgan, iztirob chekayotgan, yoʻl axtarayotgan INSONdir.

* * *

Oʻzini isloh qilish – bugungi kunda dunyo adabiyotining, dunyo falsafasining, dunyo ruhshunosligining, umuman, insonshunoslikning ham bosh mavzuiga aylandi. Kuni kecha insonning fojialashishini chetdan izlaganlar bugun uning oʻzidan, botinidan izlay boshladi. Zotan, haqiqat shundaki, agar qiyomatgacha oʻzligini, aslini, koʻnglidagi ezgulikni, imon va diyonatni, oʻzini oʻrab turgan kichik va katta olam bilan uygʻunlikni saqlab qolaman desa, Inson oʻzini oʻzi isloh qilishga majbur. Shu paytgacha yetishgan jami donishmandliklarning, falsafalarning, hikmatlarning yagona xulosasi – shu. Buni qancha tez amalga oshirsa, muqarrar fojialardan shunchalik tez xalos boʻladi. Barcha muammolar ildizi bilimsizlik va omilikda yashiringan.

* * *

Inson irodali boʻlishi uchun axloqan pok boʻlishi kerak, axloqan pok boʻlishi uchun erkin boʻlmogʻi lozim. Erkinlik inson oʻzini topishi va kashf etishi, maqsadiga erishishi uchun eng muhim omil. Inson erkin boʻlolmas ekan, u hech qachon maqsadiga erisha olmaydi, inson sifatida oʻz iroda kuchini namoyon qilolmaydi. Erkinlik, bilim va irodaga matonat bilan erishiladi.

*Shu eski charxpalak: boshda yomg'ir, qor,
Yashab o'tayapmiz odam tarzida.
Qorachiqda toygan mingta taqdir bor –
Osmon va zaminning chegarasida.*

*Mudom tutqun etar tortishish kuchi,
Kim bilsin jondagi tugunlaringni.
Quyosh ayvonida turgan ey yo'lchi,
Xudo obod etsin bugunlaringni.*

*Bahorlar gullaydi, so'ng kuzlar kirar,
Oy – badr, yurakning ustidan yurib.
Umrimni bir tanish sog'inch chaqirar,
Itali tug'ilmagan tonglardan turib.*

*Qilgan orzularing tushlaringday o'ng,
Bunda changiyotgan mening yillarim.
Sening ertaklaring tugagandan so'ng
Boshlanadi mening uzun yo'llarim.*

Nargiza
ODINAYEVA

Klod Mone 1872-yilda
ishlagan "Quyosh
chiqayotganda"
kartinasi

